

Det samskabende velfærd?

*En kritisk diskursanalyse af samskabelsesdiskursens
betydning i det sociale arbejde*

Antal anslag: inkl. mellemrum

Speciale, Kandidatuddannelsen i Socialt Arbejde
Aalborg Universitet
August 2016

Skrevet af: Mette Lise Harkes (20141152)
Vejleder: Mette Rømer

Abstract

The concept Co-production has in recent years attracted attention and interest within the municipal and social policy arena. Based on the future of the welfare economic challenges, there is a need for new solutions and new ways of thinking welfare. According to The Danish union of municipalities the future welfare state can be described with one word: Co-production. But as this master thesis shows, there are many different descriptions, understandings and theories on the concept of co-production. The concept of co-production is often confused and associated with other concepts such as co-creation, innovation and active citizenship, and can therefore end up as a buzzword, which the Danish municipalities use in different social contexts.

The purpose of this master thesis is to create a critical focus on how the co-production debate is expressed in Aarhus municipal and the impact this has for the understanding and learning of the concept of the social workers in Aarhus municipality.

This master thesis is based on Norman Fairclough's critical three-dimensional analysis model which forms the scientific, methodological and analytical framework. Norman Fairclough's critical analysis is supplemented by Michel Foucault and Pierre Bourdieu's sociological theories together with document studies and qualitative empirical methodology. This master thesis is based on an already existing field of research on the concept co-production, which will be included in the analysis.

The analysis performed in this master thesis shows that there has been a paradigm change from the New Public management to the New Public Governance that has affected the power and control strategies that change and (re)produces the dominant structures in social policy arena. Within this thesis, a clear correlation between the change of forces and the governance structures in the social policy arena and the identified discursive practices of the concept of co-production in Aarhus Municipality is presented. This change in the social policy arena can also be identified in the social workers' understanding and learning of the concept of co-production. This shows a reproduction of the social workers' understanding of the role the citizens have in social policy.

Within this thesis, an identification of competing discourses is presented, which can be considered as reproduction of the Liberal and the Social democratic discourses that influence the development and understanding of co-production in the social policy arena. Given these competing discourses, a conflict in both Aarhus municipality and the social workers' understanding and learning of the meaning of the concept of co-production appears. The conflict involves two different understandings and acquisitions of co-production, both of which can be linked to the Liberal and Social democratic discourse. Through the Liberal discourse the citizens are considered as independent citizens, who have to take active part in their own welfare and their own quest for the good life. On the other hand the Social democratic discourse considers citizens as social individuals who seek community and will take an active part in and responsibility of their own lives.

In the light of this, it can be debatable whether co-production involves a conflict between these two opposing political discourses or whether co-production can be identified as a merger between the Liberal and the Social democratic discourse.

Forord

Så kom øjeblikket, hvor det sidste punktum for dette specialeforløb skal sættes. Når jeg ser tilbage på specialeforløbet, vil jeg først og fremmest tænke på de spændende, udfordrende og lærerige dog til tider uoverskuelige processer, jeg har været igennem. Heldigvis har jeg været omgivet af personer, der har bragt energi og opmuntring ind i specialeforløbet, og som har bidraget til, at jeg nu kan aflevere et færdigt og tilfredsstillende resultat. De personer vil jeg gerne benytte lejligheden for at sige tak til.

Jeg vil starte med at takke de fem socialarbejdere, der har medvirket i dette speciale. Tak fordi I tog jer tid til at deltage. Uden jeres refleksioner, havde dette speciale ikke været muligt. Der skal også lyde en tak til mit forhenværende praktiksted, der åbnede mine øjne for dette interessante emne, samt gav mig inspiration og gode råd inden specialeforløbets start.

Tak til min familie, venner og medstuderende, der har støttet mig gennem til tider hårde og opslidende perioder. Tak fordi I bakkede mig op hele vejen. Tak for de timer I har lagt øre til mine frustrationer, refleksioner og diskussioner. Tak for jeres hjælp og tak fordi I stadig er her, og ikke er blevet skræmt væk!

Sidst skal der lyde en stor tak til min vejleder Mette Rømer for værdifuldt vejledning og sparring gennem hele specialeforløbet. Tak fordi du har vist mig stor tillid, og støttet mig i mine valg og fravalg. Mit specialeforløb havde ikke været det samme uden dine opmuntrende råd og skulderklap. Der skal også lyde en tak til Kjeld Høgsbro, der som opponentervejleder gav mig inspirerende sparring og konstruktiv vejledning.

Mette Lise Harkes.

D. 31. juli 2016

Indholdsfortegnelse

Kapitel 1 – Indledning	1
1.1 Samskabelsesbegrebet	1
1.2 Samskabelse - Aarhus Kommunes nye perspektiv	4
1.3 Problemformulering	6
1.4 Afgrænsning	7
1.5 Det sociale arbejde som akademisk disciplin	7
Kapitel 2 - Metode	10
2.1 Procesafklaring	10
2.2 Dokumentanalyse	11
2.3 Kvalitativ metode	12
2.5 Præsentation af socialarbejdere	14
2.6 Transskribering	16
2.7 Ethiske overvejelser	17
Kapitel 3 – Videnskabsteoretisk positionering	19
3.1 Socialkonstruktivismen	19
3.2 Et kritisk realistisk perspektiv	21
3.3 Inddragelse af anden teori	21
Kapitel 4 – Analysestrategi	23
4.1 Norman Fairclough	23
4.2 Michel Foucault	32
4.3 Pierre Bourdieu	33
4.4 Kritik af specialets anvendte teorier	36
Kapitel 5 – Analyse af den sociale praksis	38
5.1 Medborgerskabet	38
5.2 Samskabelse som velfærdssamfundets redning	41
5.4 De aktuelle liberalistiske strømninger	45
5.5. Det socialpolitiske felt	49
Kapitel 6 – Analyse af den diskursive praksis	52
6.1 Aarhus - en god by for alle	52
6.2 De samskabende færdigheder	54
6.3 Samskabelsens magtfulde indflydelse	57
6.4 Vejledning af samskabelse	59

Kapitel 7 – Analyse af tekstdimensionen	62
7.1 Kommunsamarbejdspartnerdiskursen	62
7.2 Kommunalansvarlighedsdiskursen	67
7.3 Den økonomiske diskurs	70
7.4 Vejlederdiskursen	71
7.5 Borgerinddragelsesdiskursen	72
7.6 Professionsdiskursen	76
7.7 Motivationsdiskursen	78
7.8 Den kritiske diskurs	81
Kapitel 8 – En opsamlende diskussion	83
8.1 En vekselvirkning mellem to diskurser	83
8.2 Forståelsen af borgernes rolle i samskabelsen	85
8.3 En ny velfærdsfusion?	87
Kapitel 9 – Perspektivering	90
9.1 Det forsømte borgerperspektiv?	90
9.2 Andre informanter	91
Epilog	92
Litteraturliste	93
Bilag	99

Kapitel 1 – Indledning

Specialets indledende kapitel indeholder først en indførelse i specialets interessefelt, hvorefter et mere præcist problemfelt og specialets problemformulering samt afgrænsning vil blive fremsat.

1.1 Samskabelsesbegrebet

Gennem de sidste år har begrebet samskabelse vakt stor opsigt og interesse på det socialpolitiske felt. I debatoplægget *Invester før det sker* fra starten af 2013, beskriver Kommunernes Landsforening (herefter KL), at fremtidens socialpolitik kort kan sammenfattes i begrebet samskabelse. Endvidere betegner KL den fremtidige socialpolitik som *Velfærdssamfund 3.0*, der omhandler, hvordan vi i fællesskab skal tage ansvar for hinanden (Kommunernes Landsforening 2013).

”Vi tillader os at flyve højt og bruge ordret ’samskabelse’. Med det mener vi, at fremtidens velfærdsløsninger skal findes i et langt tættere samspil med den enkelte, netværket og civilsamfundet.” (Kommunernes Landsforening, 2013:3).

Ligeledes kan der i Handicappolitisk handleplan 2013, der er publiceret af daværende Regering¹, læses at: *”samskabelse bliver et bærende begreb i fremtidens velfærdsudvikling”* (Handicappolitisk handleplan 2013). Det er langtfra kun KL og daværende Regering, der tager begrebet samskabelse i brug for at beskrive fremtidens velfærdspolitik. Vibe Klarup Voetmann, formand for Frivilligrådet beskriver, at på det socialpolitiske felt, står begrebet samskabelse centralt i nye velfærdsløsninger mellem civilsamfundet og det offentlige. Voetmann forklarer, at flere kommuner strategisk arbejder med samskabelse som metode inden for social innovation, borgerinddragelse og velfærdsfornyelser (Frivilligrådet 2013). Både KL og den daværende Regering, argumenterede for, at samskabelse var metoden, der skulle sikre fremtidens velfærdssamfund gennem kommunernes nytænkende socialpolitiske initiativer

¹ Daværende regering (fra d. 3. oktober 2011 til d.3. februar 2014) var dannet af Socialdemokratiet, Radikal Venstre og SF (Socialistisk Folkeparti), hvor Helle Torning-Schmidt besad Statsminister posten (Aarhus Universitet).

(Kommunernes Landsforening, 2013, Handicappolitisk handleplan 2013). Denne inddragelse af samskabelsesbegrebet i kommunalpolitikken erfarer Helle Hygum Espersen, Seniorprojektleder og cand.mag. i litteraturvidenskab, ligeledes. Hun beskriver blandt andet samskabelse som det nye buzzword:

"Samskabelse er blevet det nye buzzword i kommunerne (...) Samskabelse er dog stadig et forholdsvist nyt ord i vores ordforråd. Vi ved endnu ikke særlig meget om, hvor meget eller hvordan kommunerne samskaber i praksis. Som med de fleste nye ord går der et stykke tid, før vi har en fælles forståelse af, hvad ordet betyder. - Hvad er samskabelse egentlig?" (Espersen 2015).

I dette citat problematiserer Espersen den vage forståelse af begrebet samskabelse, hvilket kan knyttes til Voetmann argumentation om, at denne uvished af begrebets betydning kan resultere i en catch-all frase, hvor samskabelse kan betyde alt, og blive løsningen på de mange udfordringer kommunerne står overfor.

Men er samskabelsesbegrebet et nyt og revolutionerende tildens, der kan være det nye *"bærende begreb i fremtiden velfærdsudvikling"* og som kan benyttes som det *"nye velfærdssamfund 3,0"*, som KL og daværende Regering formulerede det? Andreas Baumann, journalist på Mandag Morgen, argumenterer for, at tankegangen bag samskabelse er en tendens, som er værd at holde øje med, hvis man vil forstå fremtidens vældfærdssamfund. Tendensen har dog været længe undervejs til Danmark. Især i USA har der været en lang tradition for, at sociale organisationer og civilsamfundet sammen har løftet mange af statens sociale opgaver. Ifølge Baumann er tendensen dog først for alvor kommet på den dansk socialpolitiske dagsorden i takt med den økonomiske krise, hvor kommunerne for alvor blev økonomisk pressede (Baumann 2013). Men i takt med begrebets fremtræden samt dens stigende interesse på det socialpolitiske felt, advarer Voetmann om, at samskabelsesbegrebet kan miste sin værdi og ende i ingenting og i særdeleshed, når der ikke eksisterer en klarhed om, hvad definitionen er (Frivilligrådet 2013).

Dette problematiserer Annika Agger, Lektor på RUC og Anne Tortzen, leder af Center for Borgerdialog og PhD stud. på RUC også. De forklarer, at definitionen af samskabelsesbegrebet ofte bliver sat i forbindelse med andre begreber såsom medborgerskab og samproduktion. Dermed overlapper samskabelsesbegrebet ofte andre

termer på det sociale felt, og kan derved skabe usikkerhed ved forståelsen og betydningen af begrebet (Agger & Tortzen 2015). Selv i forskningsfeltet af begrebet samskabelse er der i skrivende stund endnu ikke enighed om, hvordan begrebet defineres. Samarbejdsdrevet innovation, social innovation, samproduktion samt co-creation er alle betegnelser for konkrete indsatser, hvor det offentlige indgår i et samarbejde med borgere, private virksomheder og andre interessenter om styring og udvikling af velfærden (ibid). ”*There is a lot of heterogeneity in the terms that are used in the literature under the broad umbrella of co-production*”, beskriver Bram Vershuere, Taco Brandsen og Victor Pestoff, der er nogle af de førende forskere inden for feltet. De argumenterer for, at borgere og private organisationer, der samarbejder med det offentlige i den politiske beslutningsproces, både bliver benævnt som co-construction, co-policy planning eller co-prioritization. Dog har alle disse begreber et til fælles; de henviser til ikke-offentlige ansatte aktører (Verschuere, Brandsen, & Pestoff 2012).

Men det er ikke kun mange betegnelser samskabelsesbegrebet kan sættes i forbindelse med. Forskning i samskabelse trækker også på flere forskellige faglige traditioner; sociologiske, politologiske og forvaltningsteoretiske perspektiver. Derudover trækker forskningen på forskellige områder som f.eks. frivillig- og socialentreprenørskab samt lokalsamfundsudvikling og forvaltningsforskning. Endvidere skelnes der mellem en række typer af civilsamfundsaktører i samskabelsesprocessen; fra den enkelte borger samt dennes umiddelbare familie og netværk til lokalsamfund og forskellige typer af civilsamfundsorganisationer (ibid.). Denne tvetydighed understreger blot, at samskabelsesbegrebet dækker et bredt socialt felt, der i skrivende stund stadig er under udvikling og udforskning.

Ud fra ovenstående skitsering af samskabelsesbegrebets mange arenaer og berøringsflader, vælges der i dette speciale en afgrænsning til Elinor Ostroms, amerikansk politolog og nobelprisvinder, definition af samskabelse:

”By co-production I mean the process through which inputs used to produce a good or service are contributed to individuals who are not ”in” the same organization” (Ostrom 1996:1073).

Elinor Ostrom betragtes som ophavskvinde til begrebet co-production, som oversat til dansk betyder samskabelse. Ostrom og hendes kollegaer udførte i 1970'erne en række empiriske studier, der omhandlede det offentliges tilknytning til lokalsamfundet. Ostrom og hendes kollegaer fandt frem til, at det ikke udelukkende var de offentlige myndigheder, der stod for at producere offentlig service men, at borgerne også spillede en aktiv rolle i at producere disse. Et centralt element i Ostroms forskning var, at begrebet co-production kunne skabe en ny dagsorden for den offentlige sektor. Dette betød, at der i langt højere grad vil komme fokus på etableringen af samskabelse mellem civilsamfundet og det offentlige, hvor borgerne vil indtage en ny og mere aktiv rolle (ibid.). På baggrund af Ostroms empiriske studier, vil der i dette speciale være fokus på samskabelsen mellem borgerne og det offentlige.

1.2 Samskabelse - Aarhus Kommunes nye perspektiv

Ovenfor er samskabelsesbegrebets mange betydninger skitseret, hvilket kan være medvirkende til at skabe en usikkerhed om definitionen af samskabelsesbegrebet. Som afklaret ovenfor, afgrænses specialets fokus til Ostroms definition af begrebet. Derudover er fokuset i dette speciale, hvilken herskende forståelse af begrebet samskabelse, der eksisterer i Aarhus Kommunes socialpolitik. Er forståelsen af begrebet mere konkret eller lige så diffus, som problematiseret ovenfor? Espersen forklarer, at hvis samskabelse i kommunerne skal fungere og være medskabende til bedre velfærd, skal den være transformerende:

”Det vil sige, at de professionelle, borgerne og de frivillige skal gå sammen i en fælles praksis, hvor de vante roller nedbrydes og planlægning, styring og ledelse bliver en kollektiv proces” (Espersen 2015).

I dette citat beskriver Espersen samskabelsesbegrebet som en ”fælles praksis” som kommunerne skal praktiserer. Denne ”fælles praksis” kan også identificeres i Aarhus Kommune, der i 2013, det samme år som KL's lancering af debatoplægget *Invester før det sker*, nedsatte et medborgerskabsudvalg, der havde til formål at udfordre og inspirere den kommunale praksis vedrørende borgerinddragelsen. Begrundelsen for at nedsætte medborgerskabsudvalget udsprang af en række udfordringer, Aarhus Kommune i 2013 stod overfor - og stadig gør.

Som der kort er skitseret ovenfor, har kommunerne siden den økonomiske krise oplevet et økonomisk pres grundet snævre økonomiske samt demografiske forandringer (Borgmesterens Afdeling 2016). Aarhus Kommune har et ønske om, at medborgerskabspolitikken kan afhjælpe disse kommunale udfordringer gennem fastholdelse og udvikling af et socialt, økonomisk og bæredygtigt velfærdssamfund. Dog kræver dette: *"at politikere, borgere, virksomheder, foreninger og medarbejdere i kommunen gentænker måden vi er sammen om Aarhus"* (ibid.). Medborgerskabsudvalget, der er bestående af politikere og borgere, har bl.a. til opgave at bidrage til kommunikation om medborgerskab, samskabelse samt nye partnerskaber i Aarhus Kommune. Derudover har medborgerskabsudvalget til formål:

"at kunne gentænke måden de kommunale opgaver løses på - herunder sikre trivsel, arbejdsmiljø og ordentlige rammer for samskabelse med borgerne"(ibid.)

Aarhus Kommune håber på, at effekten af medborgerskabspolitikken og et mere aktivt medborgerskabet kan styrke samskabelsesinitiativer, og dermed bringe nye innovative løsninger på banen:

"Løsninger som giver værdi i forhold til konkret udvikling af velfærdsservice, byrumsaktiviteter, erhverv, men også i form af afprøvning af nye metoder til et styrket samarbejde med frivillige." (Borgmesterens Afdeling 2016).

På baggrund af dette citat, fremgår det tydeligt, at begrebet samskabelse kan bidrage til udvikling af diverse sociale områder. Medborgerskabspolitikken er langt fra det eneste sted i Aarhus Kommunes publicerede politikker, hvor denne nye udvikling kan læses. Også i Aarhus Kommunes Børn og Ungepolitik, Sports- og fritidspolitik, Integrationspolitik og Sundhedspolitik bliver samskabelsestankegangen beskrevet, og gerne i forbindelse med begreber som eksempelvis *det stærke fællesskab og aktive medborgerskab*.

I Aarhus Kommunes medborgerskabspolitik kan der læses, at gennem samskabelsesprocesser med det offentlige, skal borgerne tage medansvar for fremtidens velfærdssamfund og indgå som aktive medborgere i et stærkt fællesskab. For et dette skal kunne lade sig gøre, kan der i Aarhus Kommunes implementeringsgrundlag for Sundhedspolitikken 2015-2018 læses at: *"når vi laver samskabelse skal vi være helt*

klare på: hvordan, med hvem og hvorfor?” samt, at hvis samskabelsen skal ske bedst muligt, skal de vante roller nedbrydes, og styring og ledelse skal være en kollektiv proces (Aarhus Kommunes sundhedspolitik 2015). Det er præcis dette den australske forvaltningsforsker, John Alford (2009), argumenterer for i sin bog, *Engaging Public Sector Clients – From Service Delivery to Co-production*. Offentlige aktører skal reflektere nøje over, hvordan deres medarbejdere forstår borgernes deltagende roller i samskabelsesprocesserne (ibid.:32). Men hvordan anskuer socialarbejderne i Aarhus Kommune selv deres roller i samskabelsesprocessen? Og anskuer socialarbejderne borgernes roller som klient, kunde, forbruger, medborger eller medproducent af velfærdssamfundet, hvilket ifølge Alford, er relevant for udførelsen af det sociale arbejde, da de forskellige betegnelser dækker over forskellige roller, som borgerne pålægges i samskabelsesprocessen (Alford 2009:32).

Som denne indførelse i specialets interessefelt præsenterer, anses samskabelsesbegrebet som fremtidens velfærdssamfund. Dog kan der argumenteres for, at der eksisterer uklarheder om rammen, definitionen og forståelsen af samskabelse mellem borgere og det offentlige. På baggrund af dette samt ovenstående afgræsning, vil specialets hovedfokus omhandle hvilke forståelser af samskabelsesbegrebet, der eksisterer i Aarhus Kommune, samt hvilken effekt dette har på socialarbejderens forståelse og tilegnelse af begrebet.

1.3 Problemformulering

På baggrund af ovenstående interessefelt, samt afgræsning og diskussion af emnet, vil der i dette speciale blive taget udgangspunkt i af Norman Faircloughs kritiske diskursanalyse. Hermed lyder problemformuleringen som følgende:

Hvordan kommer de diskursive praksisser om samskabelse til udtryk i Aarhus Kommune, og hvilken indflydelse har dette på socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af begrebet?

I lyset af Fairclough kritiske diskursanalyse vil der i dette speciale efterfølgende blive benyttet betegnelsen samskabelsesdiskursen i stedet for samskabelsesbegrebet.

Fairclough forstår diskurs som værende en sprogbrug, der er en del af den materielle virkelighed samt en måde at repræsentere verden på (Fairclough 2008:17), hvilket der i dette speciale vil blive argumenteret samskabelsesdiskursen som værende.

1.4 Afgrænsning

Som beskrevet ovenfor afgrænses specialet til kun at omhandle samskabelsesdiskursens fremkomst på det socialpolitiske felt. Dermed fravælges det at analysere diskursens fremkomst på andre felter. Derudover afgrænses analysen i specialet til kun at omhandle Aarhus Kommunes brug af samskabelsesdiskursen, og derved fravælges det at sammenligne eller analysere andre kommuners brug af diskursen. I den forbindelse er det kun socialarbejdere, der er ansat i Aarhus Kommune, der er blevet interviewet i dette speciale, da det kun er deres forståelse og tilegnelse, der søges viden om.

Da samskabelsesdiskursen favner bredt, er der i dette speciale fravalgt mange af diskursens andre aspekter og forgreninger. Eksempelvis bliver samskabelsesdiskursen ofte sat i forbindelse med begrebet co-creation. Begrebet co-creation har historiske rødder i den private sektor, og er derfor ikke relevant for dette speciales interessefelt (Voorberg, Bekkers & Tummmers 2014). Der er mange perspektiver af samskabelsesdiskursen, der ville have været interessant at undersøge nærmere. Dog har det på baggrund af specialets interessefelt, samt teoretiske ramme i den kritiske diskursorden været nødvendigt at afgrænse specialets fokus. Denne afgrænsning resulterer i, at der er visse perspektiver som ikke inddrages i dette speciale, hvilket blandt andet vil blive diskuteret i specialets sidste kapitel.

1.5 Det sociale arbejde som akademisk disciplin

Ovenfor er specialets interessefelt blevet fremført samt en argumentation for specialet valg af fokus og afgrænsning. Dette afsnit har i forlængelse af ovenstående til formål at argumentere for, hvorfor dette speciales fokus og emnevalg er relevant for det sociale arbejde som fag og profession.

Der vil i dette speciale tages udgangspunkt i den globale definition af socialt arbejde, som blev godkendt i juli 2014 af International Federation of Social Workers. Definitionen lyder som følgende:

"Socialt arbejde er en praksisbaseret profession og en akademisk disciplin, der fremmer social forandring og udvikling, social samhørighed, og empowerment og frigørelse af mennesker. Principper om social retfærdighed, menneskerettigheder, kollektivt ansvar og respekt for forskelligheder er centrale for socialt arbejde. Understøttet af teorier om socialt arbejde, samfundsvidenskab, humanistiske fag og oprindelige folks viden, inddrager socialt arbejde mennesker og strukturer for at adressere livsudfordringer og for at opnå øget trivsel."(IFSW 2014)

På baggrund af ovenstående definition, kan dette speciale anskues som en akademisk opgave, der har til formål at give et kritisk blik på, hvilken indflydelse herskende diskursive praksisser kan have i det praksisnære sociale arbejde. Dermed er hensigten med dette speciale at gøre opmærksom på, hvilke mekanismer, strukturer og magtforhold, der ligger bag diskurser som eksempelvis samskabelsesdiskursen. Derudover forsøges der i dette speciale at analysere, gennem Faircloughs kritiske diskursanalyse, hvilken indflydelse dette har for socialarbejderne og deres forståelse og tilgang til det sociale arbejde.

Som der er beskrevet indledningsvist, anses samskabelsesdiskursen som en central del af fremtidens velfærdssamfund. Dermed kan samskabelsesdiskursen identificeres som et redskab, tilgang eller et nyt syn på det sociale arbejde, der skal fremme social forandring og udvikling. Jeg vil argumentere for, at gennem den akademiske uddannelse i socialt arbejde, er det min rolle at se kritisk på denne aktuelle diskurs, som anskues som velfærdssamfundets redning. Specialet kan ligeledes betragtes som et supplement til den i forvejen eksisterende forskning af samskabelsesdiskursens betydning på det socialpolitiske felt, hvilket vil inspirere dette speciale.

På baggrund af den kritiske diskursanalyse søger der i dette speciale en fokusering på det, som ud fra analysedelene fremkommer problematisk. Det er vigtigt at understrege, at der i dette speciale ikke søges en problematisering af socialarbejdernes arbejdsindsats eller holdninger, men at skildre deres forståelser og tilegnelser af samskabel-

sesdiskursen. Dermed understreges det, at dette speciale blot belyser et af mange felter i det sociale arbejde, og ønsker at videreføre en diskussion om diskursers mange betydninger på det sociale felt.

Kapitel 2 - Metode

Kapitlet har til formål at redegøre for og præsentere de metodiske overvejelser, som ligger til grund for specialets ophav. Indledningsvist præsenteres specialeprocessens forløb: fra de første undrende tanker til research-fasen, og derefter til udvælgelsen af empiri og teori. Specialets metodiske overvejelser tager afsæt i specialets vidensteoretiske udgangspunkt, som vil blive uddybet i det følgende kapitel.

2.1 Procesafklaring

Dette speciale vil bære præg af, at jeg som forsker har forholdt mig åbent og undersøgende i mine valg og fravalg af specialets fokus. Inspirationen til valg af speciale-emne stammer fra mit praktikforløb i Magistraten Sundhed og Omsorg (herefter MSO) i Aarhus Kommune. Under praktikforløbet fik jeg indsigt i MSO's strategiske mål, der blandt andet omhandlede nye kerneværdier for fremtidens velfærdssamfund. MSO argumenterede for, at det aktive medborgerskab skulle tage ansvar for fremtidens velfærdssamfund og, at borgerne skulle udfordres af kommunen til selv at tage ansvar for eget liv (Aarhus Kommune & Mandag morgen 2013). Dette vakte min interesse og undren overfor dette fænomen "det aktive medborgerskab". Via konferencer og møder vedrørende kommunernes fremtidige socialpolitik og udfordringer, samt research af området, fik jeg viden om begrebet samskabelse. Herefter flyttede min interesse, og dermed også specialets fokus sig fra fænomenet "det aktive medborgerskab" til begrebet samskabelse.

Jeg blev endvidere nysgerrig på, om begrebet samskabelse kunne have en negativ effekt for udsatte borgere. Derfor var specialeemnet i en relativt lang periode af processens startfase; hvilken konsekvens samskabelse kunne have for udsatte borgere. Grundet uformelle inspirationsmøder med medarbejdere i MSO samt research af begrebet, fik jeg indsigt i begrebets mange positive og negative aspekter. Der var flere medarbejdere, som gav udtryk for, at samskabelsesbegrebet var diffust og uklart. Var samskabelse et redskab eller et mål for Aarhus Kommune? På baggrund af disse uklarheder vedrørende samskabelsesbegrebets betydning, flyttedes specialets

hovedfokus sig væk fra borgerperspektivet over til selve forståelsen af samskabelsesbegrebet. Denne udvikling i specialeemnets fokus blev efterfølgende præciseret til, hvordan Aarhus Kommune italesætter samskabelse i deres publicerede dokumenter, samt hvilken indflydelse dette har for de ansatte socialarbejdere i Aarhus Kommune.

I samarbejde med min vejleder, blev specialets retning samt problemformulering inspireret af Faircloughs kritiske diskursanalyse, der danner den overordnede ramme for dette speciale. Faircloughs kritiske diskursanalytiske ramme og analyseredskaber hjalp dermed til at skabe den røde tråd mellem samskabelsesdiskursens fremkomst på det socialpolitiske felt, Aarhus Kommunes brug af diskursen, samt socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af diskursen. Disse tre niveauer udgør derfor dette speciales analysedele samt besvarelsen på problemformuleringen.

2.2 Dokumentanalyse

Kennet Lynggard, professor på Roskilde Universitet, beskriver: *”Det er næsten umuligt at forestille sig empiriske undersøgelser, som ikke på den ene eller den anden måde inddrager dokumenter”* (Brinkmann og Tanggaard 2015;153), hvilket der også vil blive inddraget i dette speciale. Dette afsnit vil argumentere for specialets inddragelse af dokumentanalyse, som metode til indsamling af empiri, i kombination med kvalitative interviews som anden undersøgelsesteknik (ibid.). Argumentationen for valg af dokumentanalysen er blandt andet, at analysen skal bruges til at analysere udviklingen af samskabelsesdiskursen på det socialpolitiske felt over en vis tidsperiode, da et dokument generelt kan defineres som værende et sprog, der er fikseret i tekst og tid (ibid.:154). Derudover vil dokumentanalysen i dette speciale anvendes til at analysere Aarhus Kommunes skriftlige produktions- og fortolkningsprocesser gennem udvalgte dokumenter publiceret af Aarhus Kommune.

Udvælgelse af dokumenter

Vidensinteressen i dette speciale kan opdeles i to dokumentanalyser: 1) samskabelsesdiskursens udvikling på det socialpolitiske felt over en vis tidsperiode, samt 2)

Aarhus Kommunes skriftlige produktions- og fortolkningsprocesser af samskabelsesdiskursen gennem udvalgte dokumenter publiceret af Aarhus Kommune.

I begge dokumentanalyser har jeg valgt at tage udgangspunkt i sekundære dokumenter, der er karakteriseret ved at være tilgængelige for alle, som måtte have lyst til at læse eller undersøge dem. Sekundære dokumenter har ofte ikke offentligheden som målgruppe, men er dog stadig offentligt tilgængelige (ibid.:155). De udvalgte dokumenter skal blandt andet bidrage til at belyse den historiske udvikling i fremkomsten af samskabelsesdiskursen, hvilket interviewmetoder ikke kan tilføre, da informanterne ofte ikke kan bidrage med data til analysen, der tidsmæssigt går længere tilbage end hvad informanterne selv kan huske. Dermed er disse dokumenter særlig anvendelige i en kombination med blandt andet kvalitative interviews (ibid.:156).

Dokumenterne giver dette speciale viden om den historiske baggrund for samskabelsesdiskursens fremkomst, samt hvilke produktions- og fortolkningsprocesser Aarhus Kommune har af samskabelsesdiskursen gennem udgivne sekundære dokumenter. Det datamateriale, der produceres gennem de anvendte dokumenter i dette speciale, adskiller sig fra det datamateriale, som produceres gennem de foretagne interviews, da dokumenterne giver et mere eller mindre direkte adgang til sandheden. Dog erkendes det, at dokumenterne vil blive analyseret ud fra min position som forsker samt den tidsmæssige kontekst (Brinkmann og Tanggaard 2015).

Gennem specialeforløbet har jeg nøje overvejet hvilke dokumenter, der vil blive anvendt som empiri. Udvælgelseskriterierne har først og fremmest afhængt af specialets fokus, samt dokumenternes autenticitet, troværdighed, repræsentativitet og mening (ibid.:163). I mine valg og fravalg af anvendte dokumenter, har jeg især tillagt afsenderen af dokumenterne en central betydning. Da fokus i dette speciale blandt andet er på Aarhus Kommunes udtryk af samskabelsesdiskursen, har det været relevant at tage udgangspunkt i deres publicerede dokumenter.

2.3 Kvalitativ metode

Dette afsnit har til formål at argumentere for brug af kvalitativ metode, da de fem foretagne interviews udgør specialets tredje analyseafsnits empiriske grundlag.

(Brinkmann og Tanggaard 2015:13). Derfor vil der i dette speciale blive taget udgangspunkt i Kvale og Brinkmanns (2009) udlægning af forskningsinterviewet, herunder det semistrukturerede interview, der defineres som:

”(...) et interview, der har til formål at indhente beskrivelser af den interviewedes livsverden med henblik på at fortolke betydningen af de beskrevne fænomener” (Kvale og Brinkmann 2009:19).

Som citatet ovenfor beskriver, giver de afholdte interviews mulighed for at få indblik i socialarbejdernes livsverden, og derigennem deres beskrivelser og fortolkninger af samskabelsesdiskursen, hvilket er hensigten med dette speciale.

Strukturering interviews

Som nævnt ovenfor er dette speciale inspireret af Faircloughs kritiske diskursanalyse. I forlængelse af dette er struktureringen af de foretagne interviews og udarbejdelsen af interviewguiden (se bilag 6) blevet inspireret af Faircloughs tekstanalytiske redskaber, som vil blive uddybet i afsnittet 4.1. Formålet med de foretagne interviews har været at få indsigt i socialarbejdernes videns- og holdningsopfattelser af samskabelsesdiskursen. Derudover søger der i specialet en viden om, hvilke ordvalg socialarbejderne benytter i forbindelse eller som erstatning for diskursen. Denne viden søges at opnå gennem de foretagne interviews, der tager udgangspunkt i en gennemarbejdet interviewguide, der sikrer at rette socialarbejdernes fokus mod forsknings-temaet, samt ved hjælp af åbne spørgsmål give socialarbejderne mulighed for refleksion (Kvale og Brinkmann 2009:49, Bilag 6). Gennem de foretagne interviews, har jeg benyttet den samme interviewguide, der sikrer en sammenlignelighed af socialarbejdernes besvarelser og ordvalg. Dog har det været nødvendigt at gå udover interviewguiden, da der har været behov for uddybelse af socialarbejdernes svar.

For at sikre, at jeg får socialarbejdernes spontane overvejelser, forståelser og deres nuværende viden af samskabelsesdiskursen, har jeg valgt ikke at sende uddybende informationen om specialets emne ud til socialarbejderne inden de foretagne interviews. Socialarbejderne er bevidste om interviewets emne og omfang, men de har ikke på forhånd haft mulighed for at læse interviewguiden. Grunden til dette valg er et ønske om, at informanterne ikke får mulighed for at blive vildledt, ved selv at ska-

be sig mere viden om emnet inden interviewet, hvilket kan påvirke deres forståelser og refleksioner.

2.4 Præsentation af socialarbejdere

Dette afsnit har til formål at argumenterer for valg af informanter, samt at redegøre for, hvorfor jeg har valgt at betegne de fem informanter for socialarbejdere. Først vil der gives en kort præsentation af de fem interviewede socialarbejdere, der har medvirket i dette speciale. Det skal dog pointeres, at de fem socialarbejdere, alle har haft mulighed for anonymitet i forbindelse med deres medvirken i dette speciale. Dette har de dog alle fravalgt, og derfor er de fem socialarbejdere alle nævnt ved navn.

Tina Cecilie Pedersen arbejder som frivilligkoordinator i Udvikling og administration, der er en del af Magistarten Sundhed og Omsorg, Aarhus Kommune. Tina Cecilie er blandt andet uddannet i Offentlig Administration, samt har en diplomuddannelse i systemisk ledelse i teori og praksis.

Lene Brommann Carøe arbejder som udviklingskonsulent og projektleder i Udvikling og administration, der er en del af magistraten Sundhed og Omsorg, Aarhus Kommune. Lene Brommann har en lang erfaring inden for projektledelse, blandt andet i Skanderborg Kommune og Horsens Kommune. Lene Brommann har en uddannelse fra Aalborg Universitet i European studies and International Relations.

Sussie Østerby er koordinerende sundhedskonsulent for Folkesundhed Aarhus. Folkesundhed Aarhus er også en del af Magistarten Sundhed og Omsorg, Aarhus Kommune. Sussie arbejder primært med etniske minoriteter samt udvikling af udsatte boligområder. Sussie er uddannet sygeplejerske og har derudover en master of Public Health og en master i Evaluering.

Mona Hussein Ahmed arbejder som sundhedskonsulent for Folkesundhed Aarhus. Mona er uddannet sygeplejerske, og arbejder primært med rådgivning og vejledning om sundhed til etniske minoriteter i udsatte boligområder.

Anne Castberg Knudsen er teamleder hos Handicapcentret for børn, der er en del af Magistraten Sociale Forhold og Beskæftigelse i Aarhus Kommune. Anne er uddannet socialrådgiver i 2008, og har siden da arbejdet for Aarhus Kommune.

På baggrund af Karen Healys (2009) forståelse af socialarbejdere, vil jeg argumentere for, at de informanter, som ovenfor er blevet præsenteret, alle kan betegnes som socialarbejdere. Healy (2009) beskriver, at socialarbejdere udøver deres arbejde i en lang række sammenhænge med mennesker, der oplever vidt forskellige problemstillinger og undertrykkelsesformer. Eksempelvis arbejder Tina Cecilie, i hendes stilling som frivilligkoordinator, med forebyggelse af ensomhed hos ældre, Anne arbejder med udsatte familier, og Sussie og Mona arbejder med borgere i udsatte boligområder.

Derudover beskriver Healy (2009), at en del af socialarbejdernes opgave er at skabe forandring sammen med borgerne i organisatoriske kontekster. Dette kan også genkendes i de fem socialarbejders arbejde. Alle fem socialarbejdere beskriver i de foretagne interviews, at en stor del af deres arbejde omhandler samarbejdet med borgerne, hvilket vil blive analyseret yderligere i de kommende analysekapitler.

Fælles for socialarbejderne er, ifølge Healy, det formelle teoretiske grundlag til at skabe forandring til fordel for de sårbare befolkningsgrupper, de arbejder med. At skabe forandringer gennem det sociale arbejde, har de fem interviewede socialarbejdere som deres primære formål, hvilket også kan identificeres i deres tilgang til det sociale arbejde. De fem socialarbejdere, der er blevet interviewet i forbindelse med dette speciale, er alle styrede af formålet med deres stillingsbetegnelser, der varierer betragteligt alt efter institutionel kontekst og praksissituation. Mange faktorer bidrager til socialarbejdernes opfattelse af formålet med deres praksis; deres formelle faglige grundlag, arbejdsgivers og borgeres forventninger, samt deres individuelle rammer for praksis (Healy 2009:17). Fælles for alle socialarbejdere er, at der ikke eksisterer et primært felt eller en primær organisation for deres praksis. Endvidere arbejder socialarbejdere indenfor en lang række felter, hvilket de fem socialarbejdere italesætter i forbindelse med de foretagne interviews. Derudover varierer det sociale

arbejdes primære opgave alt efter hvilken praksiskontekst, der er tale om, og derved er socialarbejderens opgaver ekstremt varierede (ibid.:19).

På baggrund af ovenstående kan der argumenteres for, at de fem informanter, der er interviewet i dette speciale, kan gå under betegnelsen socialarbejdere.

2.5 Transskribering

I dette afsnit vil der blive argumenteret for brug af transskriptioner som analyseredskab til specialets sidste analysekapitel. Kvale og Brinkmann (2009) beskriver at: *”Transskriptioner er konstruktioner af en mundtlig samtale til en skreven tekst”* (ibid.:206). I dette speciale søges der en viden om socialarbejdernes valg af ord og formuleringer vedr. samskabelsesdiskursen, og derfor er ordrette beskrivelser nødvendige for analyse materialet. Transskriberingen vil derfor medtage tænkepauser, betoning og følelsesudtryk, da konteksten af det talte sprog er en vigtig detalje af analyse materialet (ibid.:203). Jeg har derfor valgt at transskribere alle facetter af de foretagne interviews, for ikke at overse nuancer, der kan have betydning for konteksten af det sagte (Kvale og Brinkmann 2009:209). Jeg erkender dog, at det skrevne og det talte sprog er to forskellige sproglige medier, og at der i transskriptionen af det talte til det skriftlige kan gå noget tabt, som eksempelvis kropssprog, stemmeføring og ironi, der kan påvirke oversættelsen (Brinkmann & Tanggaard 2015:43).

”Forskellige fortolkere finder forskellige meningsindhold i det samme interview, derfor er interviewet ikke nogen videnskabelig metode” (Kvale og Brinkmann 2009:234). Med dette citat menes, at via en kvalitativ metode, kan der ikke produceres objektiv sand viden, hvilket er en almindelig kendt indvending mod kvalitative interviews (ibid.:234). Ud fra specialets videnskabsteoretiske positionering, som bliver uddybet i det følgende afsnit, anerkendes det, at en sådan objektiv tilgang ikke eksisterer. Jeg erkender, at jeg som forsker ikke kan skabe en objektiv sand viden, da mine fortolkninger bliver påvirket af min forforståelse (Kvale og Brinkmann 2009:236). Da specialet er forankret i den kritiske diskursanalyse er socialarbejdernes sprogbrug genstand for min fortolkning, og derved udarbejdelsen af analysen. Dermed eksisterer risikoen for, at mine fortolkninger af socialarbejdernes udtalelser ligger fjernt fra informanternes selvforståelse. Dette forsøger jeg at forhindre, ved at

lade socialarbejderne godkende den færdige analysedel, hvor deres udtalelser bliver benyttet.

2.6 Etiske overvejelser

Som beskrevet i ovenstående kapitel, er det skrevne og talte sprog to forskellige sproglige medier. Derfor indebærer brugen af de foretagne interviews som datamateriale etiske overvejelser. Det er blandt andet disse etiske overvejelser, dette afsnit vil omhandle, samt en argumentation for andre etiske overvejelser, denne specialeproces har medført.

De etiske overvejelser vedrørende brug af interviews omhandler blandt andet, at de foretagne interviews indeholder personfølsomme oplysninger, som skal behandles med fortrolighed. Derfor har jeg inden de foretagne interviews udarbejdet et dokument, for at indhente socialarbejdernes samtykke til at bruge deres udtalelser i specialet. I forhold til analysen, får socialarbejderne mulighed for at godkende deres citater, som er benyttet i specialet. Dette sikrer, at der ikke indgår citater i undersøgelsen, som ikke er loyale over for socialarbejdernes mundtlige udsagn. Det er dog mit etiske ansvar, at de benyttede citater, er så sikre og verificerede som muligt (Kvale og Brinkmann 2009:81). Som allerede beskrevet ovenfor, får socialarbejderne mulighed for anonymitet. Anonymiteten kan beskytte socialarbejderne, men den kan også fratage dem, deres stemme i undersøgelsen. Derfor er det frivilligt om socialarbejderne ønsker at være anonyme (Kvale og Brinkmann 200).

Som beskrevet ovenfor, har jeg valgt ikke at give socialarbejderne en nøje redegørelse for undersøgelsens design og emne inden de foretagne interviews. Dette har affødt etiske overvejelser, da der eksisterer en nøje balance mellem på den ene side at give socialarbejderne for meget og for udførlige informationer, og på den anden side at undlade aspekter af designet, som kan have betydning for socialarbejderne (Kvale og Brinkmann 2009:90). Som beskrevet har jeg valgt at holde en del af designet og formålet skjult for socialarbejderne, for at sikre deres spontane svar af de stillede spørgsmål. Socialarbejderne har efterfølgende haft mulighed for at stille uddybende

og afklarende spørgsmål om undersøgelsens karakter, hvis dette har været nødvendigt.

Kapitel 3 – Videnskabsteoretisk positionering

I det følgende kapitel redegøres specialets videnskabsteoretiske afsæt, der lader sig inspirere af Faircloughs videnskabelige position. Derefter redegøres der for valget af inddragelse af anden relevant teori, herunder Michel Foucault og Pierre Bourdieu i et videnskabsteoretisk perspektiv

3.1 Socialkonstruktivismen

Dette speciale vil blive inspireret af Faircloughs kritiske diskursanalyse, da der søges svar på, hvordan de herskende diskursive praksisser af samskabelsesdiskursen kommer til udtryk i Aarhus Kommune, samt hvilken indflydelse dette har på socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af diskursen. Den videnskabsteoretiske position i dette speciale lader sig derfor inspirere af Faircloughs videnskabsteoretiske positionering. Der vil i dette speciale blive redegøre for Faircloughs kritiske diskursanalyse ud fra et socialkonstruktivistisk syn, hvilket er specialets erkendelsesmæssige tilgang. Det skal dog understreges, at socialkonstruktivismen er mangfoldig, og er en samlet betegnelse for en række nyere teorier, der befinder sig i feltet på aktør-strukturniveauet (Jørgensen og Phillips 2006:13). Dette bevirker, at der i specialet ikke vil blive givet en fuldstændig redegørelse for alle karakteristika for socialkonstruktivismen, men kun de, som vil blive benyttet som erkendelsesmæssigt afsæt.

Socialkonstruktivismen anser verdenen som en social konstruktion, der er skabt af processer og fænomener, der er udviklet gennem historiske, kulturelle og sociale processer. Da der i dette speciale søges svar på de herskende diskursive praksisser af samskabelsesdiskursen, vil der i redegørelsen for socialkonstruktivismen tages udgangspunkt i Vivien Burrs karakteristik af socialkonstruktivismen, som ligger til grund for fælles antagelser vedr. sprog og subjekt (Jørgensen og Phillips 2006:13).

Ifølge Burr er socialkonstruktivismen, som det første, kendetegnet ved at have en kritisk indstilling overfor selvfølgelig viden. Vores viden om verdenen kan ikke tages for objektiv sandhed. Dermed er vores viden om verdenen et produkt, som bliver påvirket af vore måder at kategorisere verden på (Jørgensen & Phillips 2006:13). Dermed erkendes det, at der ikke eksisterer en objektiv sandhed om de herskende

diskurser af begrebet samskabelse, men gennem eksisterende diskursive praksisser vil der blive dannet kategorier af samskabelsesdiskursen, og derigennem analysere socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen. Den ”sandhed” der søges i dette speciale sigter på at producere, er dermed et produkt af den måde, hvorpå analysen kategoriserer diskurserne således, at diskurserne bidrager til en forståelse af og viden om de processer, som ledte til samskabelsesdiskursens fremkomst og socialarbejdernes forståelse og tilegnelse.

Ifølge Burrs anden karakteristika, er vi historiske og kulturelle væsner, og derved er vores syn på og viden om verden kulturel og historisk indlejret. Vores forståelse af verdensbilledet og identiteter er historiske og kulturelt specifikke. Dermed kan der argumenteres for, at den diskursive handel er en form for social handling, som er med til at konstruerer den sociale verden. Dette betyder, at den sociale verden og den diskursive handling er med til at opretholde visse sociale mønstre, der er kulturelt og historisk forankret (ibid.).

Tredje karakteristika, som Burr argumenterer for, er vores forståelse af den virkelige verden, der skabes og opretholdes i sociale processer. Viden skabes i en bestemt social interaktion, hvor der kæmpes om opretholdelsen af bestemte sandheder.

Disse sandheder af viden, udvikler sig til selvfølgelige handlinger, mens andre bliver utænelige handlinger. Dette er den sidste og fjerde karakteristika som Burr argumenterer for (ibid.). I et bestemt verdensbillede bliver sammenhængen mellem viden og social handling, en bestemt form for rigtig handling, som medfører en bestemt konstruktion af viden og som derved får sociale konsekvenser (Jørgensen og Phillips 2006:13-14). Dette kan eksempelvis ses på baggrund af Aarhus Kommunes konstruktioner om sandheden, som vil komme til udtryk i deres herskende diskursive praksisser om samskabelsesbegrebet.

Ud fra det socialkonstruktivistiske afsæt erkendes det, at der ikke findes en sandhed, men en række konstruerede sandheder, som ses i sammenhæng med herskende diskurser, samt sociale og historiske kontekster (Juil og Pedersen 2012:208). Derudover afviser socialkonstruktivismen, at der kan opstå objektiv sand viden om det, der undersøges, og derved er al viden socialkonstrueret (ibid.: 206). På baggrund af dette

erkendes det, at al den viden som søges ikke er objektiv sand viden, men i stedet diskursiv viden, som er foranderlig og socialt konstrueret. Dog erkendes det, at der eksisterer en virkelighed forud for de begreber og tanker, vi har om den. Dette vil præciseres yderligere nedenfor.

3.2 Et kritisk realistisk perspektiv

For at præcisere specialets afsæt i Faircloughs kritiske diskursteori, vil der i dette afsnit blive argumenteret for Faircloughs kritiske syn på den sociale virkelighed, som specialets analysekapitler vil tage afsæt i.

Som beskrevet ovenfor tager Faircloughs kritiske diskursanalyse udgangspunkt i den socialkonstruktivistiske position. Dog kan der argumenteres for, at Fairclough har ladet sig inspirere af kritisk teori, hvorfor der bl.a. i særlig grad er fokus på, hvordan diskursernes fremstillinger bidrager til forandring eller fastholdelse af magtstrukturer i samfundet (Jørgensen og Phillips 2006: 15). Ifølge Fairclough består den sociale virkelighed af diskursive og ikke-diskursive elementer og forfægter, at den sociale verden eksisterer forud for de begreber og tanker, vi har om den. Dermed kan der i Faircloughs kritiske diskursanalyse ses en inspiration fra den kritiske tradition, herunder især kritisk realisme (Juul og Pedersen 2012:295), da den sociale virkelighed genskabes eller forandres gennem aktørers sociale handlinger og interaktioner, bevidst eller ubevidst i åbne systemer. Ligesom Fairclough, positionerer specialet sig mellem konstruktivismen og kritisk realisme, og anskuer den virkelige verden som en vekselvirkning, der både er konstituerende og konstitueret af den sociale virkelighed. Dermed er diskurs ikke kun en afspejling af den sociale verden, men også med til at skabe og forandre den.

3.3 Inddragelse af anden teori

Som allerede beskrevet danner Faircloughs kritiske diskursanalyse den analytiske ramme for dette speciale. Dette afsnit vil dog redegøre for inddragelsen af anden teori, herunder Michel Foucault og Pierre Bourdieu, der gennem udvalgte analytiske redskaber vil supplere Faircloughs kritiske diskursanalyse i udarbejdelsen af specialets analyse. Som sagt erkendes det i specialet, at den sociale verden består af åbne

systemer, der kan ses som en vekselvirkning mellem struktur- og aktørniveauet. Faircloughs kritiske diskursanalyse har som hovedformål at fremanalysere diskursive dimensioner af sociale og kulturelle forandrings- og magtprocesser, der sker i samspillet mellem niveauerne (Jørgensen og Phillips 2006, Juul og Pedersen 2012). Det skal dog understrejes, at der i dette speciale er lagt fokus på makroniveauet frem for mikroniveauet.

Som beskrevet står diskurs i et dialektisk forhold til andre sociale dimensioner, der skal analyseres via sociologiske teorier. Der er i dette speciale valgt at inddrage Michel Foucault, der med sit analytiske perspektiv har fokus på makroniveauet, gennem hans historiske undersøgelser på tilblivelsen af begreber og selvfølgeligheder (ibid.). I den forlængelse vil dele af Foucaults governmentality-analyse blive inddraget i specialets analysedele, for at underbygge Faircloughs forståelse af (re)produktion af magt og styringsformer i samfundet, hvilket uddybes i det følgende kapitel. Udover Foucault vil Pierre Bourdieu som sagt også blive inddraget i specialet. Bourdieu kan også anskues som repræsentant for makroniveauet gennem sine undersøgelser om, hvordan bestemte sociale og økonomiske magt- og dominansforhold skabes og reproduceres.

Begge repræsentanter for dette niveau accepterer betydningen af sprog og kommunikation i hverdagen, men argumenterer også for, at en analyse af hvad, der bliver antaget for at være socialt acceptable forklaringer, må inddrage de materielle og sociale strukturer i samfundet samt den institutionaliserede praksis (Juul og Pedersen 2012: 212-213).

Kapitel 4 – Analysestrategi

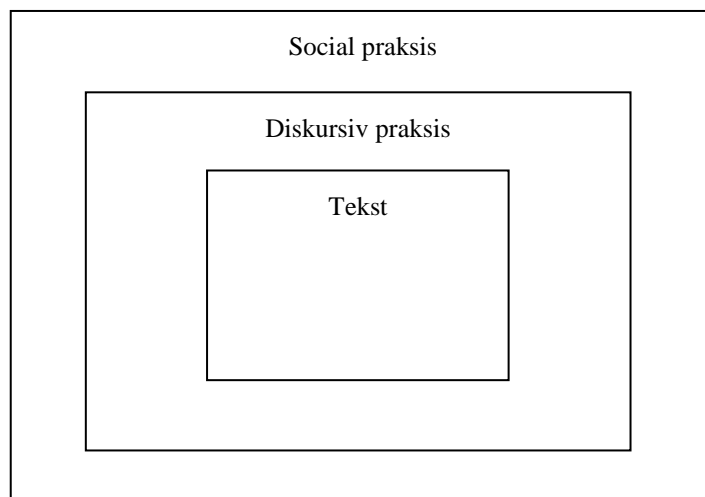
Dette kapitel vil præsentere specialets analysestrategi samt specialets analytiske ramme, der som beskrevet tager udgangspunkt i Faircloughs kritiske diskursanalyse. Derudover vil dette kapitel præsentere inddragelsen af Foucault og Bourdieu, hvis udvalgte analyseredskaber anvendes i den efterfølgende analyse.

4.1 Norman Fairclough

Diskurs anses som en form for social praksis, der både reproducerer og forandrer viden, identiteter og sociale relationer, herunder magtrelationer, der samtidig formes af andre sociale praksisser og strukturer (Jørgensen og Phillips 2006:77). Fairclough forstår diskurs gennem sprogbrugen (diskursen), der er en del af den materielle virkelighed, der betegnes som den sociale praksis. Diskurs kan betragtes som en måde at agere i fællesskab med andre, i forhold til verdenen, samt en måde at repræsentere verden på (Fairclough 2008:17). Som beskrevet ovenfor er Fairclough inspireret af kritisk teori, hvorfor der i dette speciale besynderlig grad er fokus på, hvordan diskursernes fremstillinger bidrager til forandring eller fastholdelse af magtstrukturer i samfundet (Jørgensen og Phillips 2006:15).

Faircloughs tredimensionelle model

Da der i dette speciale ønskes en fokus på, hvordan magtstrukturer i samfundet påvirker socialarbejdernes italesættelser, herunder forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen, er det relevant at anvende Faircloughs kritiske diskursanalyse, der beskriver, at ethvert tilfælde af sprogbrug er en kommunikativ begivenhed, som har tre niveauer, der kommer til udtryk i en kompleks tredimensionel model. Modellen er en analytisk ramme til brug for empirisk forskning i kommunikation og samfund, og modellens tre niveauer; social praksis, diskursiv praksis og tekst, skal alle medtænkes i enhver kritisk diskursanalyse (Fairclough 2008:80). Faircloughs tredimensionelle model, vil således danne rammen for specialets analysedele:

1. **Social praksis:** De herskende magt- og styringsstrukturer på det socialpolitiske felt, der påvirker samskabelsesdiskursen
2. **Diskursiv praksis:** Aarhus Kommunes tekstproduktion og konsumptionsprocesser af samskabelsesdiskursen
3. **Tekst:** Socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen

Det er et bevidst valg, at der i specialet først vil blive taget udgangspunkt i dimensionen social praksis, da interessen er for, hvilken forandring/fastholdelse af magtstrukturer, i forhold til samskabelsesdiskursen, der finder sted i den sociale praksis. Der vil i specialet søges en skildring af, hvilken påvirkning dimensionen social praksis har på den diskursive praksis, og derefter hvilken påvirkning dette har for socialarbejderens italesættelse af deres forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen. Dermed kan der endnu engang argumenteres for, at det er relevant at anvende Faircloughs kritiske diskursanalyse.

I de følgende afsnit vil der blive redegjort for Faircloughs tredimensionelle model, samt de udvalgte analyseredskaber, de kommende analysekapitler vil blive inspireret af.

Social praksis

Specialets første analysekapitel, vil som sagt tage afsæt i dimensionen social praksis. Ifølge Fairclough betragtes den sociale praksis som den sociale virkelighed, der be-

står af diskursive og ikke-diskursive elementer. Fairclough pointerer dermed, at den sociale praksis ikke kun er diskursiv men, at der også eksisterer en materiel virkelighed eksempelvis bestående af: *"produktionsapparater, kulturelle omgangsformer og værdier (...)"* (Fairclough 2008:10).

Den sociale praksis kan betragtes som en overordnet ramme for diskurserne, der i et dialektisk samspil påvirkes af blandt andet en historisk og samfundsmæssig udvikling. I dette speciale vil det socialpolitiske felt, blive anset som den sociale praksis, og vil i det første analysekapitel blandt andet analysere hvilken påvirkning den historiske og samfundsmæssige udvikling har/har haft på samskabelsesdiskursen, samt hvilken påvirkning samskabelsesdiskursen har på den sociale praksis.

Udover de historiske og samfundsmæssige dimensioner karakteriserer Fairclough også diskurs i det senmodernes samfund ved:

"(...) at have en fremtrædende og vigtigere rolle i konstitueringen og reproduktionen af magtrelationer og de sociale identiteter, som dette indebærer" (Fairclough 2008:156).

Dermed er diskurser ikke kun konstituerende, men også konstitueret af ikke-diskursive elementer. De samfundsmæssige magtrelationer i den sociale praksis påvirker derfor den diskursive praksis, hvor diskurser produceres og fortolkes (Jørgensen og Phillips 2006;74). I tilknytning til specialet betyder dette, at de magtrelationer, der eksisterer på det socialpolitiske felt er medvirkende i konstrueringen af Aarhus Kommunes produktion og konsumtion af samskabelsesdiskursen. Omvendt er reproduktionen af diskurser i Aarhus Kommune medvirkende til forandring af magtrelationer på det socialpolitiske felt. Dermed kan der ses en dialektisk påvirkning mellem den sociale praksis og den diskursive praksis.

I forhold til de ovennævnte magtrelationer på det socialpolitiske felt, vil Foucaults governmentality-analyse, som sagt blive inddraget for at identificere og udforske hvilke magtrelationer samt styringsstrategier, der har påvirket samskabelsesdiskursens fremkomst og udvikling på det socialpolitiske felt. Foucaults governmentality-analyse vil i afsnit 4.2 blive uddybet.

Udover Foucaults governmentality-analyse, vil to centrale begreber i Faircloughs begrebsapparat blive benyttet i analysen af den sociale praksis. Disse begreber er

henholdsvis ideologi og hegemoni, der begge er dybt indlejret i den sociale praksis og er væsentlige i Faircloughs forståelse af diskurs i det senmoderne samfund.

Begrebet ideologi, er ifølge Fairclough, et nøgleredskab til opretholdelsen af de ønskede magtrelationer og interesser, som er herskende i det senmoderne samfund. Fairclough definerer ideologi som:

(...) betydninger/konstruktioner af virkeligheden (den fysiske verden, sociale relationer, sociale identiteter), der er bygget ind i forskellige dimensioner af diskursive praksissers form/mening, og som bidrager til produktion, reproduktion og transformation af dominansrelationer” (Fairclough 2008:46).

Virkeligheden - den sociale praksis – er fyldt med ideologiske interesser, hvilket medfører magtkampe i den diskursive praksis. Som beskrevet ovenfor i citatet, er ideologi konstruktioner af virkeligheden, der er bygget ind i forskellige diskursive praksisser og medvirker til produktion, reproduktion og forandring af dominerende diskurser i diskursordnen. En ideologi er indlejret i en diskurs ved at være konstitueret i sociale normer og konventioner, hvilket reproduceres af praksissens aktører (ibid.: 48). Den mest magtfulde ideologi er en diskurs, som bliver naturliggjort og udvikler sig til ”*common sense*”.

Diskurser kan dog være mere eller mindre ideologiske. De diskurser, der er mest ideologiske er de, som bidrager til at opretholde eller forandre magtrelationerne (ibid.:48-51). Der vil i specialet blive inddraget begrebet ideologi, for at analysere hvilke sociale normer og konventioner, der er indlejret i samskabelsesdiskursen, og som påvirker socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af denne diskurs. Ifølge Fairclough er individer ideologisk positionerede, men de er dog stadig individuelle individer, der skaber deres egne forbindelser mellem de forskellige diskursive praksisser og de ideologier, de eksponeres for (ibid.:51). Derfor kan dette begreb synliggøre hvilke individuelle tilhørsforhold samt fag-positioner, socialarbejderne benytter i deres egne forbindelser mellem de forskellige diskursive praksisser og de ideologier, de eksponeres for.

Hegemonibegrebet er det andet begreb, der vil inspirere dette speciale. Hegemonibegrebet dækker over de ustandselige kampe, om mest mulig indflydelse om den her-

skende diskurs, der eksisterer i den sociale praksis. Hegemoni betegner de kampe om økonomiske, politiske og ideologiske alliancer, der enten konstruerer, destabiliserer eller opretholder dominansrelationer.

Udfaldet af kampene, om den herskende diskurs i den sociale praksis, vil altid være midlertidigt og åben for forandring. Ifølge Fairclough bidrager hegemonibegrebet til at analysere, hvordan den diskursive praksis indgår i den sociale praksis, hvor magtrelationerne eksisterer. Den hegemoniske kamp er derfor, kampen om de herskende magtrelationer i den diskursive praksis, som bidrager til reproduktion og forandring af den diskursorden, den indgår i, og dermed af de eksisterende magtrelationer i samfundet (Jørgensen og Phillips 2006:88). Hegemonibegrebet vil dermed identificere de hegemoniske kampe, som eksisterer i Aarhus Kommune, og som har indflydelse på de magtrelationer, der eksisterer i diskursordnen og derved i den sociale praksis.

I dette speciale forstås den sociale praksis som sagt som det socialpolitiske felt. Derudover forstås diskursordnen som det kommunale felt, som Aarhus Kommunes diskursive praksisser er en del af. Derved kan forandringer på det kommunale felt påvirke Aarhus Kommunes diskursive praksisser, samt påvirke og forandre det socialpolitiske felts magtrelationer, der igen vil skabe nye hegemoniske kampe i den sociale praksis. Dette vil efterfølgende påvirke diskursordnen samt den diskursive praksis. De hegemoniske kampe, der eksisterer i diskurserne, skaber dermed diskursive forandringer i samfundet (Fairclough 2008:59).

Dette analysekapitel, vil som beskrevet ovenfor tage udgangspunkt i en dokumentanalyse, hvori de benyttede dokumenter til denne analyse, er valgt på baggrund af den eksisterende forskning, samt på baggrund af specialets fokus. De udvalgte dokumenter skal som sagt bidrage til at belyse den historiske udvikling af magt- og styringsstrategier på det socialpolitiske felt, der har haft indflydelse på fremkomsten og udviklingen af samskabelsesdiskursen. Med udgangspunkt i dokumentanalysen samt med afsæt i disse ovenstående analytiske redskaber, vil der i dette speciale blive identificeret og udforsket de eksisterende diskurser, der bliver eller er blevet påvirket af historiske, og samfundsmæssige dimensioner samt magt- og styringsstrategier, og som den dag i dag påvirker samskabelsesdiskursen på det socialpolitiske felt.

Diskursiv praksis

Andet analyseafsnit vil tage afsæt i dimensionen diskursiv praksis, der forbinder social praksis med dimensionen tekst. Fairclough argumenterer for, at det er i den diskursive praksis at produktions-, distributions- og konsumptionsprocessor af tekster finder sted (Jørgensen og Phillips 2006: 73). Karakteren af tekstproduktionen varierer mellem forskellige typer af diskurser, alt efter de sociale faktorer, der er involveret (Fairclough 2008: 35).

”Produktions- og fortolkningsprocesser er socialt betingede i dobbelt forstand. For det første betinges de af de tilgængelige medlemsressourcer, som er effektivt internaliserede sociale strukturer, normer og konventioner, inklusive diskursordener, og konventioner for produktion og konsumtion af tekster (...) som er blevet konstitueret gennem fortidig social praksis og kamp” (Fairclough 2008: 37)

Derved knytter diskursiv praksis sig til den måde, hvorpå afsender og modtager af teksten trækker på internaliserede sociale strukturer, normer og konventioner inden for samme sociale institution/diskursorden (Fairclough 2008:122).

Som beskrevet ovenfor, er det i den diskursive praksis, at tale og tekst bliver produceret og konsumeret. Som sagt anses Aarhus Kommune som dimensionen diskursiv praksis, hvorfor denne analysedel har til formål, at skildre hvilke herskende diskursive praksisser af samskabelsesbegrebet, der bliver produceret, distribueret og konsumeret i Aarhus Kommune. Dette vil ske gennem et dokumentstudie af Aarhus Kommunes publicerede dokumenter. I den forbindelse vil denne analysedel anvende Faircloughs analysebegreber; udsagnskraft, intertekstualitet samt interdiskursivitet i analysen af den diskursive praksis.

Udsagnskraft er ifølge Fairclough, bestemte typer af talehandlinger som afsenderen forsøger at påvirke fortolkeren med, gennem brug af forskellige markører i teksten. Dette skal bevirke at afsenderen påvirker fortolkeren til at udføre bestemte handlinger (Fairclough 2008:37). Udsagnskraft kan identificeres mange steder i teksten, og har en interpersonel funktion i forhold til fortolkeren. Hermed menes det, at Aarhus Kommune kan give ordre, love og sågar true fortolkeren gennem teksten, og derved forsøge at få fortolkeren til at udføre handlinger eller indtage bestemte roller. Hvor-

vidt udsagnskraft påvirker fortolkeren skal ses i lyset af den situationelle kontekst, som både tekst, tekstproducent og fortolkeren indgår i samt hvilket magtforhold, der eksisterer mellem afsender og modtager. Ifølge Fairclough eksisterer der en asymmetrisk magtrelation mellem modtager og afsender, der vil forstærke udsagnskraftens styrke (Fairclough 2008), hvilket blandt andet vil blive analyseret i analyseafsnittet 7.3.

Det andet begreb, analysen af den diskursive praksis vil benytte, er intertekstualitet. Intertekstualitet omhandler hvordan teksten trækker på allerede eksisterende diskurser, og hvordan tekstmodtagere anvender forhåndsværende diskurser i konsumtion af teksten. Denne proces kaldes for intertekstualitet, der forstår tekster som bestående af eksplicite eller skjulte fragmenter fra tidligere tekster (Fairclough 2008:43). Det er kun gennem diskursiv praksis, hvor folk bruger sproget for at producere og konsumere tekster, at tekster formes. Dermed beskriver intertekstualitet tekstens egenkab i forhold til distributionen og konsumtion af tekster.

Distribution af teksten omhandler det netværk, teksten indgår i. Konsumptionsprocessen af teksten er betinget af, hvordan teksten er forbundet til andre tekster, samt hvilke tidligere tekster fortolkeren medbringer i fortolkningsprocessen (idib.:45). Intertekstualitet er derved et udtryk for diskursiv forandring. Spores der forandring i den diskursive praksis, kan denne forandring også spores i den sociale praksis (idib.:45). Faircloughs begreb om intertekstualitet, vil i dette speciale blive benyttet til at identificere de allerede eksisterende diskurser, Aarhus Kommune trækker på, i deres publicerede dokumenter.

Udover udsagnskraft og intertekstualitet vil begrebet interdiskursivitet også blive anvendt i analysen af den diskursive praksis. Interdiskursivitet er måden, hvorpå tekstproducenten artikulerer forskellige diskurser inden for og på tværs af grænserne mellem forskellige diskursordner. Gennem nye former for artikulering af forskellige diskurser, kan diskurserne skifte grænse både inden for diskursordnen og mellem forskellige diskursordner. Dette kan fremkalde både diskursiv og social forandring (Jørgensen og Phillips 2008:84).

Diskursordnen

Fairclough definerer diskursordnen, som den samlede sum af de diskurstyper, der anvendes inden for en social institution eller domæne. Pointen er: ” (...) at sætte fokus på relationerne mellem forskellige typer i ordnen” (Fairclough 2008:122). Ved at se på relationerne imellem diskurserne på det kommunale felt, kan det derved undersøges, hvordan sproget udgør en bestemt social praksis (Fairclough 2008, Jørgensen og Phillips 2008). For en identificering af de dominerende diskurser, der eksisterer i Aarhus Kommune ønskes en skitsering af de herskende forståelser af samskabelsesdiskursen, der eksisterer i diskursordnen. Der eksisterer mange forskellige diskursordner i den sociale praksis, der alle indeholder forskellige genrer. Disse kan være komplementære eller modsætningsfyldte, hvormed der kan opstå kampe i og imellem de forskellige diskursordner. Udfaldet af disse kampe er ifølge Fairclough reartikuleringer og transformationer af diskursordnerne (Fairclough 2008:122). Kampene eksisterer både i relationer mellem ”lokale” diskursordner som eksempelvis på det kommunale felt, eller i Aarhus Kommune, samt i relationer mellem samfundsmæssige diskursordner. Der ønskes i dette speciale en identificering af de forskellige diskursive praksisser, der eksisterer af samskabelsesdiskursen, på det kommunale felt, samt de konkurrerende diskursordner, der eksisterer i den sociale praksis. Derudover er søges der en viden om, hvilke magtrelationer på det socialpolitiske felt, der dominerer diskursordnen, samt hvordan dette påvirker socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen, som i sidste ende påvirker den sociale praksis.

Tekst

Dimensionen tekst omfatter alt skrevet, talt og visualiseret sprog (Fairclough 2008, Jørgensen og Phillips 2008). I dette speciale skal tekst forstås som transskriberingen af de foretagne interviews med socialarbejderne, der ifølge Fairclough er påvirket af dimensionerne den diskursive praksis og sociale praksis, der er blevet uddybet ovenfor. Tekstanalysen af de foretagne interviews forholder sig til hvilke ord, der benyttes, og hvordan disse sammensættes til sætninger af socialarbejderne (Fairclough 2008, Jørgensen og Phillips 2008). Analysen kan dermed identificere hvilke diskursive praksisser, der er indlejret i socialarbejdernes sprog. Socialarbejderne indgår i

visse normer, regler og sociale konventioner, som den diskursive praksis tillægger dem (Fairclough 2008: 37), hvilket vil blive analyseret via analysedimensionen intertekstualitet. Dermed vil socialarbejderne trække på tidligere tekster, og erfaringer.

Fairclough argumenterer for, at tekstdimensionen er betinget af en udførlig lingvistisk analyse, men mener dog samtidig, at forskeren ikke behøver at være lingvistikker for at foretage denne analyse (Fairclough 2008). Der vil i dette speciale ikke blive udarbejdet en tæt lingvistisk analyse, da det hverken er formålet eller besvarelsen af specialets problemstilling. Der vil i stedet blive fokuseret på, hvilke diskursive praksisser, der kan identificeres i socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen.

I analysedimension tekst vil lade sig inspirere af Faircloughs analytiske redskab; vokabular. Vokabular omhandler enkeltstående ord, og er et begreb der:

”(...) implicerer processer, hvor man leksikaliserer eller giver en betydning til verden, hvilket sker på forskellig vis i forskellige epoker, på forskellige steder og for forskellige grupper af mennesker” (Fairclough 2008:33).

Dermed kan socialarbejdernes betydningsfastlæggelse og deres forsøg på at artikule re bestemte verdensanskuelser, analyseres via det vokabular de anvender (ibid.:34).

Ifølge Fairclough er vokabularer socialt motiverede og har sociale konnotationer i forhold til ideologiske og politiske overbevisninger (ibid.:33). Dermed får socialarbejdernes identiteter/relationer samt videns- og holdningsopfattelser en betydning i analysen. Gennem analyseredskabet vokabular søges en identificering af socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen. Som beskrevet ovenfor, er socialarbejderne påvirket af den diskursive praksis, de befinder sig i. I den forbindelse kan Faircloughs betegnelse hegemoniske strukturer benyttes til at beskrive, hvordan disse strukturer farver og betinger socialarbejderne, og derved påvirker deres ordvalg. Dermed kan der argumenteres for, at socialarbejdernes ordvalg kan tillægges mening ud fra hvilken producent diskurserne i den diskursive praksis trækker på (Fairclough 2008:31).

4.2 Michel Foucault

Udover Faircloughs kritiske diskursanalyse, er der i dette speciale valgt at inddrage udvalgte dele af Michel Foucaults governmentality-analyse, der skal bidrage til en kritisk analyse af den sociale praksis. Som afklaret i forrige kapitel, tages der i dette speciale overvejende afsæt i den socialkonstruktivistiske position, hvilket videreføres ved inddragelsen af Foucault. Foucaults grundforståelse for sit teoretiske arbejde bygger på, at mennesket er et produkt af de samfundsstrukturer, det lever under. Derudover er formålet ikke at producere en objektiv sand viden, men nærmere at kritisere den eksisterende viden, der hævder at være sand og objektiv (Juul og Pedersen 2012:236), hvilket er i overensstemmelse med specialets erkendelsesmæssige ståsted.

Gennem udvalgte analyseredskaber fra governmentality-analysen, vil Foucaults kritiske blik på det moderne liberale samfund, inspirere dette speciale. Foucault benytter begrebet moderne liberalisme som et sæt kritiske overvejelser over samfundsstyringens mål, dens genstande, midler samt dens legitime udøvere. Gennem Foucaults moderne liberalistiske forståelse, er samfundet bestående af egne love og iboende kræfter som eksempelvis økonomien og civilsamfundet. Styringen skal derfor formå at udforme de naturlige processers selvstyrende mekanismer. Samfundet er grundlæggende selvregulerende, men det skal dog samtidig skabes, sikres og faciliteres. I kraft af dette anses individet som frit og selvansvarligt, men det skal samtidig oplæres, dannes og tilrettevises (Dean 2006: 20-21). Denne forståelse af det moderne liberalistiske samfund, kan også læses i Foucaults udlægning af magtens karakter:

”Magten udgår ikke fra et center; magt udøves i decentraliserede relationer; magt er produktiv snarere end repressiv, magt udøves på frie individer med henblik på at forme eller sikre deres handlingsudfoldelse; og, ikke mindst sandhedsproduktion og magtudøvelse er gensidigt betingede”(Dean 2006:11).

Foucault formulerer, at magten i det moderne liberalistiske samfund *”udøves i decentraliserede relationer”*. Magt er ifølge Foucault ikke noget, der kan besiddes og magten udspringer ikke fra et bestemt punkt eller en overordnet position. Foucault afviste derfor teorier om, at staten undertrykker og virker gennem repressive magtmidler:

”magt er produktivt snarere end repressiv”. I stedet forsøger den moderne liberalistiske stat at fremelske, opdyrke og stimulere bestemte evner hos borgerne (Mik-Meyer og Villadsen 2007), som citatet ovenfor beskriver: ”Magt udøves på frie individer med henblik på at forme eller sikre deres handlingsudfoldelse”.

Foucault definerer governmentality, som en særlig moderne liberal styringsstrategi, der principielt altid rettes mod individers selvstyring (ibid:36). Moderne magtudøvelse drejer sig derfor om at påvirke formelt frie individer, deres handlinger og deres selvopfattelser. Foucault benytter udtrykket *conduct of conduct*, der præcis beskriver denne styring af individers normsæt. Conduct of conduct betegner ethvert forsøg på at føre, dirigere eller guide individers adfærd i overensstemmelse med de normsæt og værdier, der er herskende i samfundet (Dean 2006:43). Foucault påpeger, at det er denne form for magt, der er den mest usynlige og produktive udøvelse af magt, og som derfor er vanskeligste at forsvare sig imod. Det er i velfærdsstatens hjælpende, støttende og omsorgsgivende institutioner, at de mest radikale eksempler på disciplinerende relationer mellem staten og individet findes (Järvinen 2002:13).

Specialets analysekapitler vil især lade sig inspirere af Foucaults kritiske forståelse af den moderne liberalistiske magtudøvelse. Gennem governmentality-analysen vil de diskursive praksisser, der bidrager til forandring eller fastholdelse af magtstrukturer i samfundet, blive identificeret. Hermed søges der en viden om, hvilke herskende magtrelationer, der dominerer de diskursive praksisser, og hvordan dette påvirker socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen, som i sidste ende har indflydelse på det sociale arbejde.

4.3 Pierre Bourdieu

Udover Foucault inddrages Bourdieu sociologiske perspektiv, der deler Faircloughs antagelser om, at der eksisterer en objektiv virkelighed, der er uafhængig af subjektets bevidsthed. Den objektive virkelighed har betydning for, hvordan individerne handler. Ifølge Bourdieu eksisterer der en brobygning mellem den subjektive side og den objektive side. Dette bevirker, at produktionen og reproduktionen af det sociale

liv, både er betinget af objektive samt af subjektive forståelser af den sociale virkelighed (Wacquant 2004:17-18). Dermed skal objektivismen og subjektivismen supplere hinanden:

”Det er derfor nødvendigt at supplere den objektivistiske forståelse af den sociale virkelighed med en undersøgelse af agenternes subjektivistiske forståelser af virkeligheden. Det kan man fx gøre gennem kvalitative interviews (...)” (Wilken 2011:119).

Bourdieu positionerer sig selv som konstruktivistisk strukturalist på grund af sin betragtning af, at sociale handlinger er strukturelt betingede (Wilken 2011:44). Bourdieu betragter individer som aktive sociale agenter, der forholder sig til det samfund, de er en del af. Ud fra deres betragtninger og positioner i verdenen træffer de valg og udfører handlinger (Wacquant 2004, Wilken 2011).

På baggrund af Bourdieus forståelse erkendes det, at i kraft af socialarbejdernes subjektive opfattelser og handlinger, bidrager de til produktion og reproduktion af sociale systemer. Endvidere erkendes det i dette speciale, at de objektive fænomener forklarer hvorledes, de sociale systemer producerer socialarbejdernes handlinger (ibid.). Dermed nærmer Bourdieu sig Faircloughs socialkonstruktivistiske tænkning. Den kritiske diskursanalyse retter netop blikket mod (re)produktionen og konsumtionen af socialarbejdernes forståelser. Bourdieus begrebsapparat, vil blive inddraget i specialet for at identificere samt analysere socialarbejdernes forståelser og tilegnelser af samskabelsesdiskursen, hvorved der gøres brug af Bourdieus analyseredskaber; felt, doxa, og habitus.

På baggrund af Bourdieus terminologi, kan dette speciales genstandsfelt identificeres som det kommunale felt, hvor samskabelsesdiskursen får større terræn og som følge heraf bliver mere magtfuld. Bourdieu forstår verdenen som felter, der opererer efter:

”logikker og krav, der hverken konkret eller abstrakt er sammenlignelige med de forhold og regelsæt, der styrer andre felter” (Mik-Meyer og Vildsø 2007: 73).

Et felt er et rum af positioner, i hvilket der foregår en kamp mellem nyttilkomne og dominante. Det der kæmpes om, er de fundamentale interesser, der udgør feltets eksistens (ibid.). Som beskrevet i indledningen af dette speciale, er samskabelses-

diskursen blevet et politisk motiveret fænomen, som blandt andet anset som fremtidens velfærdsstat 3.0. Ifølge Bourdieus teoriapparat, kan der argumenteres for, at det kommunale felt kæmper internt for de normer, værdier og regler, som konstituerer feltet og derved samskabelsesdiskursen. Dette medvirker til kampe om den herskende forståelse af diskursen, og dermed de forstående selvfølgeligheder og dominerende synspunkter, som Bourdieu betegner som feltets doxa (Mik-Meyer og Villadsen 2007:75, Wacquant 2004: 28). Det doxiske forhold opstår når samskabelsesdiskursen forstås som et selvfølgelig fænomen, der danner en forståelse og viden om diskursens betydning, for velfærdssamfundets udvikling og overlevelse. Denne viden påvirker aktørerne, der interagerer i feltet. Oftest er et felts sandheder så naturlige, at aktørerne i feltet frivilligt underkaster sig dem, og herved udsætter sig selv for symbolsk vold (Wacquant 2004:127, Wilkens 2001:56). Symbolsk vold, beskriver Bourdieu som feltets logi, altså de herskende forståelser, der eksisterer i feltet, og som aktørerne ubevidst internaliserer (Mik-Meyer og Villadsen 2007).

Et andet begreb, der vil blive inddraget i dette speciale, er begrebet habitus. Habitus beskriver socialarbejdernes handlinger og forståelser, som ifølge Bourdieus analyseapparat, internaliseres i socialarbejderne i kraft af samfundets objektive strukturer. Derved føler, handler og tænker socialarbejderne på bestemte måder, der tilegnes gennem et liv under bestemte sociale forhold (ibid.:76). Habitus er de dispositioner for handling i det sociale rum, som er varige - men dog ikke uforanderlige. Socialarbejderens habitus afspejler et erhvervet system af handlingsskemaer, præferencer og principper for anskuelse af verdenen. Begrebet søger at forklare relationen mellem objektive og subjektive strukturer, som eksempelvis socialarbejderne forskellige opvækst, skolegange m.v. der har medvirket til forskellige habitus (Mik-Meyer og Villadsen 2007:76).

På baggrund af Bourdieus brobygning mellem de subjektive og objektive strukturer, underbygger denne teori Faircloughs tredimensionelle model, hvor der forstås en sammenhæng mellem social praksis, diskursiv praksis og teksten.

4,4 Kritik af specialets anvendte teorier

Jørgensen og Phillips (2006) kritiserer Faircloughs skelnen mellem den diskursive og ikke-diskursive praksis. De argumenterer for, at Fairclough ikke giver et endegyldigt svar på hvor dette skel befinder sig, da grænsen for hvornår inddragelsen af sociologiske teorier er relevante, er uklar. Fairclough giver ingen retningslinjer for hvor meget eller hvilke sociologiske teorier forskeren skal anvende, for at skabe en tilstrækkelig analyse af den sociale praksis. Der vil i dette speciale være opmærksomhed på denne kritik, og der er derfor valgt at inddrage Foucaults governmentality-analyse som sociologisk teoretisk empiri, for at give den bedst mulige besvarelse på problemstillingen. Derudover inddrog Fairclough selv Foucault i sit arbejde, hvilket underbygger valget af Foucault (Jørgensen og Phillips 2006:101-102). På baggrund af ovenstående kritik erkendes det, at det er uklart, ud fra Faircloughs kritiske diskursanalyse, hvornår den sociale praksis er færdig analyseret. Dog tages der i specialet afsæt i dens afgrænsede problemformulering samt i Foucaults governmentality-analyse, og vil derigennem argumenterer for en færdigbehandlet analyse af dette speciales fokus.

Et andet kritikpunkt, som Jørgensen og Phillips (2006) påpeger, er hvorledes Fairclough argumenterer for hvor og hvordan den diskursive praksis påvirker og forandrer den sociale praksis. Den sociale praksis bliver ofte optegnet som en baggrund, de diskursive praksisser udspiller sig på. Jørgensen og Phillips problematiserer, at det gør det svært for den diskursive praksis at have en effekt på den sociale praksis selvom, at Fairclough understreger, at den diskursive praksis har en påvirkning for den sociale verden. Det er derfor nødvendigt, påpeger Jørgensen og Phillips, at forskeren analyserer reproduktionen og transformationen af diskurserne på tværs af tekster, og ikke kun gennem én tekst. Dette kan skildre hvordan diskurserne er med til at konstituere og forandre den sociale verden (Jørgensen og Phillips 2006:101-102). Der vil i dette speciale forsøges, gennem dokumentanalysen af Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, samt gennem et tidsmæssigt tværsnit af magt- og styringsstrategier i den sociale praksis, at fremstille hvilken effekt den diskursive praksis har på den sociale praksis.

Det sidste kritikpunkt, der vil nævnes i dette speciale, er Vivien Burrs kritiske syn på det makro-sociale perspektiv, som ovenfor er blevet nævnt. Burr nævner, at det makro-sociale perspektiv bliver beskyldt for at føre til "*death of the subject*". Dermed argumenterer Burr for, at individet bliver frataget sin individuelle dømm- og handlekraft (Juil og Pedersen 2012:212-213). Ifølge både Fairclough, Foucault og Bourdieu er individet påvirket af de sociale strukturer, og dermed ikke et individ, der eksisterer forud for disse. Dog argumenterer Bourdieu for, at aktørerne både er konstruerende for og konstrueret af strukturerne. Dermed er analyser af mikro- og makroniveau ikke nødsaget til at stå som modsætninger (ibid.). Spørgsmålet om hvordan relationen mellem individer, grupper og sociale strukturer skal begrebsliggøres, er et af samfundsvidenskabernes vigtigste temaer (Jørgensen og Phillips 2008). Har vi som individer frihed, og besidder vi selv muligheden for at bestemme over vores tilværelse, eller er vores skæbne beseglet på forhånd af faktorer, som vi ikke har indflydelse på? Da der i dette speciale erkendes, at de samfundsmæssige strukturer og magtforhold påvirker individets fortolkning og handlemåde, afgrænses specialet dermed fra at forstå individet som upåvirket af de samfundsmæssige strukturer. På baggrund af Bourdieus forståelse, erkendes det, at relationen og magtindflydelsen mellem individet og samfundet er gensidigt. Dette er blot endnu en argumentation for inddragelsen af henholdsvis Foucault og Bourdieu, der begge tillægger de samfundsmæssige strukturer og magtforhold betydning for hvorledes, de enkelte socialarbejdere fortolker og handler i forhold til de fænomener, de støder på i deres arbejde.

Kapitel 5 – Analyse af den sociale praksis

På baggrund af specialets metodiske og analytiske afsæt i den kritiske diskursanalyse, vil dette analysekapitel identificere de diskursive praksisser, der har påvirket og formet samskabelsesdiskursen i den sociale praksis. På baggrund af specialets fokus, vil der i særlig grad blive lagt vægt på de herskende magt- og styringsstrategier, der påvirker diskurserne på det socialpolitiske felt.

5.1 Medborgerskabet

Som beskrevet ovenfor kan dimensionen den sociale praksis betragtes som diskursens overordnede ramme, der i et dialektisk samspil påvirkes af historiske og samfundsmæssige udviklinger. Foruden dette bliver diskurserne, ifølge Fairclough, formet af allerede eksisterende diskurser i samfundet. Dermed vil dette analyseafsnit identificere de forskellige eksisterende diskurser, som både historisk og samfundsmæssigt har påvirket og formet samskabelsesdiskursen (Jørgensen og Phillips 2008;74).

Som der indledningsvist blev problematiseret i dette speciale, eksisterer der en usikkerhed for, hvordan samskabelsesdiskursen skal forstås, og i hvilken kontekst diskursen benyttes på det socialpolitiske felt. En af grundene til dette er, at samskabelsesdiskursen ofte bliver forvekslet eller forbundet med andre diskurser eksempelvis; *det stærke fællesskab* og *det aktive medborgerskab*. Disse diskurser indeholder stærke ideologiske værdier, som historisk har påvirket socialpolitikken, og derved også den velfærdsmæssige udvikling i Danmark (Sørensen & Torfing 2012).

Ifølge Faircloughs definition af ideologi, kan *det stærke fællesskab* og *det aktive medborgerskab* analyseres som konstruktioner af den fysiske verden, der er indbygget i den sociale praksis. Disse to diskurser kan defineres som ideologier, der bidrager til produktion, reproduktion og transformation af de dominansrelationer, som er bestemmende for den herskende diskurs (Fairclough 2008). På baggrund af Foucaults forståelse af ideologi, kan diskurserne *det stærke fællesskab* og *det aktive medbor-*

gerskab identificeres som sprog, der afspejler de dominerende magtforhold (Dean 2006:41). I henhold til Fairclough og Foucault, kan der argumenteres for, at de diskurser, der er herskende på det socialpolitiske felt, udspringer og afspejler de dominerende magtforhold, der eksisterer i den sociale praksis, og dermed har indflydelse på hvordan disse magtforhold bidrager til forandring af den sociale praksis. I lyset af dette, kan der argumenteres for, at samskabelsesdiskursen udspringer af og afspejles i allerede eksisterende herskende ideologiske interesser, herunder diskurserne *det stærke fællesskab* (herefter fællesskabsdiskursen) og *det aktive medborgerskab* (herefter medborgerskabsdiskursen), hvilket vil blive analyseret nedenfor.

Jakob Torfing, professor i politik og institutioner, beskriver at:

”Samskabelse af offentlig velfærd tager udgangspunkt i en grundlæggende erkendelse af, at vi i Danmark har valgt at løse en lang række velfærdsmæssige problemer og udfordringer i fællesskab” (Torfing 2016).

I citatet ovenfor knytter Torfing en forbindelse mellem begreberne det offentlige velfærd og fællesskaber. På baggrund af dette, kan der ifølge Torfings citat, identificeres en forbindelse mellem det offentlige ansvar og fællesskabets ansvar for de velfærdsmæssige problemer og udfordringer Danmark står overfor. At vi i Danmark har valgt, at løse en lang række af velfærdens mange problemer og udfordringer gennem fællesskabet samt, at det offentlige identificerer fællesskabet som velfærdsstatens hjælpende hånd, er dog ikke et nyt socialpolitisk initiativ. Danmark har en lang tradition for, at borgerne i civilesamfundet, har et ansvar for samfundsstyringen af det sociale felt. Kombinationen af en stærk stat og et stærkt civilsamfund har dybe historiske rødder, der blandt andet bygger på andelsbevægelsen, hvor borgerne i civilsamfundet havde mulighed for at organisere sig i foreninger og gøre en forskel i forhold til samfundsstyringen. Sørensen og Torfing (2005) beskriver dette som en tvedelt styringstradition, hvor der på den ene side er et stærk borgerligt fællesskab og på den anden side en stærk stat (Sørensen & Torfing 2005:12).

Dermed kan der identificeres en historisk tradition for et ligeværdigt forhold mellem medborgerskabet og staten, der den dag i dag eksisterer som herskende ideologiske værdier og diskurser i den sociale praksis, og derved påvirker og former samskabelsesdiskursen. Fællesskabsdiskursen, og i betydelig grad medborgerskabsdiskursen,

henviser til stærke ideologiske værdier såsom ligestilling og ligeværd i samfundet. Kampen for ligestilling og ligeværdigheden kan dateres mange årtier tilbage i dansk socialpolitik. Eksempelvis kan ligeværdigheden mellem køn i Danmark dateres til 1915, hvor kvinderne fik stemmeret (ibid.). Bortset fra stærke ideologiske værdier som ligestilling og ligeværdighed, efterlader diskurserne også en del forvirring. Som problematiseret indledningsvis i dette speciale, kan der identificeres en forvirring om samskabelsesdiskursens definition, hvilket også eksisterer i medborgerskabsdiskursen.

Der kan argumenteres for, at den historiske forandring af borgernes rettigheder, pligter, inddragelse og roller i det socialpolitiske felt, har medført en historisk udvikling og forandring af medborgerskabsdiskursen. Den herskende diskurs af medborgerskabet, har blandt andet været påvirket af de problemstillinger, det socialpolitiske felt over tid er blevet stillet. Den historiske diskussion om, hvordan medborgerskabet skal indgå i problemløsningen på det socialpolitiske felt, har både svækket nogle af medborgerskabets grundidéer, mens andre er blevet styrket (Jensen og Pfau-Effinger 2005). Dog har der siden 1950'erne eksisteret et fælles referencepunkt i T.H. Marshalls (1950) udviklingsteori af borgernes rettigheder. Der vil i dette speciale dog ikke blive gjort en nærmere redegørelse for Marshalls udviklingsteori men blot påpege, at Marshall argumenterede for, at medborgerskabet både omfattede civile, politiske og sociale rettigheder (Marshall 1950; Esping-Andersen 1990).

Både i fællesskabsdiskursen og i medborgerskabsdiskursen, kan der identificeres iboende stærke ideologiske interesser, der er medvirkende til produktionen, reproduktionen og forandringen af dominansrelationerne på det socialpolitiske felt. I udviklingen af disse to diskursive praksisser, kan der argumenteres for hegemoniske kampe om det ustabile forhold mellem medborgerskabet og velfærdspolitikken. Som der er blevet identificeret ovenfor, har medborgerskabsdiskursen været under en udvikling, der har været påvirket af forandringer i den sociale praksis.

Som beskrevet ovenfor bliver diskurser påvirket og formet af allerede herskende ideologier i samfundet. Dermed kan der argumenteres for, at samskabelsesdiskursens

herskende forståelse på det sociale felt, er blevet påvirket af allerede eksisterende ideologiske værdier og diskurser i diskursordnen. Der kan dermed endvidere argumenteres for, at både medborgerskabsdiskursen og fællesskabsdiskursen var to herskende ideologiske værdier på det sociale felt, da Elinor Ostrom i 1970'erne præsenterede hendes empiriske studier vedrørende co-produktion. Som beskrevet i indledningen af dette speciale, anses Elinor Ostrom, som ophavskvinden til Co-production, som på dansk betegnes samskabelse (Ostrum 1996; Agger og Tortzen 2015).

Der kan dermed argumenteres for, at samskabelsesdiskursen kom som en efterfølgende diskursivbølge på det socialpolitiske felt, der i forvejen var påvirket af herskende diskursordner samt magtfulde diskursive praksisser. På baggrund af ovenstående analyse knyttes medborgerskabsdiskursen og fællesskabsdiskursen sammen til en samlet herskende diskursiv praksis, som videre i dette speciale vil betegnes som *medborgerskabsdiskursen*. Dette valg er blevet taget på baggrund af de ideologiske værdier, begge diskurser har til fælles, og som der i den følgende analyse, vil blive refereret tilbage til.

5.2 Samskabelse som velfærdssamfundets redning

Udover at samskabelsesdiskursen påvirkes af medborgerskabsdiskursen, bliver samskabelsesdiskursen ligeledes sat i forbindelse med udviklingen af velfærd i det danske samfund. Som sagt lancerede KL debatoplægget *Invester før det sker*, hvor i KL argumenterede for, at fremtidens velfærd i højt grad bestod af begrebet samskabelse: "*Fremtidens socialpolitik skal bygge på, at velfærds løsninger skabes i samspil*" (Kommunernes Landsforening 2013). Ligeledes beskriver Udviklingscenter for samskabelse:

"Mange kommuner er optaget af, at borgerne får den bedst tænkelige velfærd. Og mange går nye veje for at sikre fremtidens velfærd. Samskabelse er en ny måde at skabe forandringer på" (University College Lillebælt).

Begrebet samskabelse bliver ofte knyttet til begrebet velfærd, og bliver derved påvirket og formet af velfærdsbegrebets herskende diskurs, der i dette speciale vil blive benævnt som *velfærdsdiskursen*. Velfærdsdiskursen kan identificeres som en herskende diskurs, der påvirker forholdet mellem mennesket, staten og samfundet. Per

H. Jensen, professor på Aalborg Universitet, argumenterer for, at velfærdsbegrebet sædvanligvis forbindes med visionen om ”det gode liv”. Men Jensen spørger ligeledes, hvad det gode liv er, og hvad definitionen af velfærd i så fald indeholder? Jensen beskriver at:

”reelt er velfærdsbegrebet da også et ”løsagtigt” og vidtløftigt begreb, der har mangfoldige betydninger. Diffusiteten i velfærdsbegrebet bliver ikke mindre af, at vore forestillinger om velfærd løbende revideres; begrebets betydning varierer i tid og rum”(Jensen 2007).

Som der i dette speciale indledningsvist bliver problematiseret, eksisterer der en uklar definition af samskabelsesdiskursen, hvilket der på baggrund af Jensens udtalelse også eksisterer af velfærdsbegrebet. Jensen argumenterer for, at der kan identificeres forskellige forståelser af velfærd, der er forankret i forskellige menneskeopfattelser. Forenklet kan debatten om betingelserne for ”det gode liv” forankres i to ideologiske og adskilte menneskeopfattelser og kundskabsteoretiske traditioner. Den ene teori, *nytteteorien* tager rod i utilitarismen hvor *behovsteorien*, tager afsæt i teorier om menneskelige behov. Nytteteorien forstår, at borgeren af natur er egoistisk, kalkulerende og beregnede. Borgeren vil altid søge at opnå største mulig lyst og lykke og undgå unødvendig smerte og lidelse. Borgeren foretager en såkaldt ”lyst-smerte-kalkule” for at overveje sit offer inden det handler. Ud fra nytteteorien, skal staten så lidt som mulig gribe ind i samfundet og markedet for at skabe det ideelle velfærd for borgerne. I modsætning til nytteteorien bygger behovsteorien på en forestilling om, at borgeren er et samarbejdende væsen, der søger social samhørighed og behovsdækning² i sociale fællesskaber. Denne teori forstår statens funktion som understøttende til den enkelte borgers selvrealiseringsmuligheder, gennem opbygning af omfordelende og kollektive institutioner i samfundet (Jensen 2007). Dermed kan der identificeres to forståelser af velfærd, og derved to konkurrerende diskurser, der side om side kæmper om magten for den herskende forståelse af velfærd, og derved definitionen af det gode liv, i den sociale praksis.

Velfærdsdiskursen er udover de to opfattelser, også afhængig af den samfundsmæssige udvikling. Jensen (2007) hævder, at diskussionen af velfærdsstatens og vel-

² Denne teori referer til den finske sociolog Erik Allarths behovssystem, der indeholder tre grundlæggende velfærdsdimensioner, der benævnes ”at have”, ”at elske” og ”at leve”.

færdssamfundets grundlæggende ideer er mere påtrængende i dag end nogensinde før. Som nævnt indledningsvist i dette speciale, eksisterer der en forestilling om, at velfærden trues af eksempelvis økonomisk overbelastning. Dette aktualiserer behovet for forandringer og nye prioriteringer på det socialpolitiske felt (Jensen 2007), hvilket vil blive analyseret nedenfor. Dermed kan der argumenteres for, at ligesom samskabelses- og medborgerskabsdiskursen, er velfærdsdiskursen også påvirket af de magt- og styringsstrategier, der er herskende i den sociale praksis.

5.3 Samskabelse som et nyt paradigme

Ovenfor er medborgerskabsdiskursen og velfærdsdiskursen blevet identificerede som to eksisterende diskurser i den sociale praksis, der begge har påvirket, og den dag i dag påvirker den herskende forståelse af samskabelsesdiskursen. Både medborgerskabsdiskursen og velfærdsdiskursen indeholder begge stærke ideologiske interesser, der kæmper i hegemoniske kampe om magten i de respektive diskursordner. Som analyseret, er begge diskurser påvirket af forandringer og (re)produktioner af magt- og styringsstrategier på det socialpolitiske felt. Det er netop disse forandringer og (re)produktioner af magt- og styringsstrategier, dette afsnit af analysen vil identificere.

Som beskrevet indledningsvist i dette speciale, anses samskabelsesdiskursen i stigende grad som løsningen af de fremtidige udfordringer, velfærdsamfundet står overfor. Den stigende inddragelse af samskabelsesdiskursen, kan sættes i forbindelse med den stigende brug af netværksstyring i den sociale praksis. Netværksstyring er ikke et nyt styringsfænomen, men forståelsen og synet på netværksstyring har ændret sig gennem årene.

Det socialpolitiske felt har i årtier beskæftiget sig med netværk, men måden hvorpå netværket opfattes og anvendes på, har forandret sig. Inddragelsen af netværk har før været anset som et styringsproblem, der skabte dysfunktionelle elementer i den parlamentariske styringskædes randområder. Modsatrettet anses netværksstyring nu som løsningen på styringsproblemer i den moderne samfundsstyring. Netværk er derfor gået fra at være et vilkår til at være et værktøj for samfundsstyringen, eller endda

som en ”tredje styreform” (Jensen og Sørensen 2004:126). Jensen og Sørensen (2004) beskriver netværksstyring som:”

”selvorganiserede, løst koblede, interorganisatoriske interaktionsenheder, der holdes sammen af tilstedeværelsen af gensidig afhængighed og tillid, og træffer beslutning på basis af forhandlinger” (Jensen og Sørensen 2004:129).

Netværksstyring kan på baggrund af denne betragtning identificeres som et selvorganiseret netværk, med en vis grad af autonomi i forhold til omverdenen, herunder de offentlige myndigheder. Aktørerne skal deltage og investere ressourcer i netværkerne, men på den anden side må netværkerne ikke være en trussel mod styringens demokratiske grundlag. Dette grundlag kan svækkes hvis deltagerne ikke kan holdes direkte ansvarlige eller konfronteres, hvilket medfører, at der både er behov for at styre netværkerne og samtidig give dem rum for selvstyring (Jensen og Sørensen 2004:129). Sørensen og Torfing (2005) påpeger, at der på mange måder er sket en stigende anvendelse af styringsnetværk som et værktøj, samt en voksende forståelse for styringsnetværkets legitime og effektive måde at styre på. Espersen beskriver denne stigende anvendelse som et paradigme skift fra New Public Management til New Public Governance paradigmet (KORA), hvori interessen for et stærkt civilsamfund blev vagt (Sørensen & Torfing 2005).

New Public Management (herefter NPM) paradigmet påvirkede magt- og styringsstrategien på det socialpolitiske felt, da Elinor Ostrom i 1970’erne præsenterede samskabelsesbegrebet. NPM paradigmet opfattede borgerne som rationelle aktører, der handlede nyttemaksimerende hvilket bevirkede, at det socialpolitiske felt fokus var på markedsstyring og udlicitering af offentlige ydelser (Fledderus, Brandsen og Honingh 2014). Dette var i modstrid med Ostroms studier, der påviste, at borgerne var spildte ressourcer i den offentlige sektor. Der kan argumenteres for, at daværende herskende magt- og styringsstrategier på det socialpolitiske felt var medvirkende til, at Ostroms opdagelse af borgerne som spildte ressourcer, var betydningsløs for den herskende diskurs i den sociale praksis. Denne herskende diskurs, der blev påvirket af NPM paradigmet, kan knyttes til den daværende herskende velfærdsdiskurs. Der kan argumenteres for, at velfærdsdiskursen på dette tidspunkt, anså borgerne ud fra nytteteorien perspektiv, og dermed som egoistiske, kalkulerende og beregnede indi-

vider. Dermed blev den sociale praksis påvirket af NPM paradigmet's herskende magt- og styringsstrategier og selvom, at Ostrom og hendes kollegaers empiriske studier fik stor bevågenhed og indvarslede en ny dagsorden for den offentlige sektor, skulle der et nyt styringsparadigme til før, at interessen for begrebet samskabelse så dagens lys (Agger og Tortzen 2015).

Som Espersen beskriver ovenfor, kan der identificeres et skift i styringsparadigmet på det socialpolitiske felt. New Public Governance (herefter NPG) paradigmet indtræden på det social politiske felt, medførte en stigende interesse for netværksstyring, der havde til hensigt at bidrage til de udfordringer, velfærdssamfundet stod overfor og stadig gør den dag i dag. Paradigmeskiftet fra NPM til NPG indebar, at det offentlige kernekompetencer ændrede sig fra 'velfærdsleverancer' til 'velfærdsalliancer' (Agger og Tortzen 2015.).

Dermed kan der på baggrund af ovenstående analyse argumenteres for, at samskabelsesdiskursen både historisk og samfundsmæssigt er blevet påvirket og formet af ideologiske værdier, samt udvikling af magt- og styringsstrategier på det socialpolitiske felt. Der kan ses en forbindelse mellem samskabelsesdiskursens stigende indflydelse i den sociale praksis, og den øgede brug af netværksteori som styringsstrategi. Udviklingen har medført et ændret syn på samarbejdet mellem civilsamfundet og de offentlige myndigheder (KORA), der i et dialektisk samspil har medvirket til, at Ostroms begreb og studier i de seneste år, har fået en forstærket interesse (Verschuere, Brandsen og Pestoff 2012:123). I forbindelse med udviklingen af NPG paradigmet, samt samskabelsesdiskursens indtræden på det socialpolitiske felt, kan der ifølge Faircloughs kritiske teori, opstå nye ideologiske interessekampe om hvilken diskursiv praksis, der har den mest magtfulde ideologi, og derved er den mest herskende i diskursordnen. Dette vil nærmere blive analyseret i det følgende analyseafsnit.

5.4 De aktuelle liberalistiske strømninger

Som beskrevet i afsnit 4.1 argumenterer Fairclough for, at den mest magtfulde ideologi er en diskurs, der bliver naturliggjort i den sociale praksis (Fairclough 2008). De diskurser, der har den mest magtfulde ideologi, bidrager til opretholdelsen af magtre-

lationerne. Denne kamp, om de mest magtfulde diskurser, kan identificeres i Jakob Torfings argumentation for, at der i dansk socialpolitik er opstået en ny ideologisk magtkamp om den herskende diskurs af velfærdssamfundet (Torfing 2016).

Ifølge Torfing indebærer kampen en aktuel liberalistisk kritik af den hidtidige herskende socialpolitiske ideologi, der har været præget af et samfund, hvor staten var ansvarlig i leveringen af velfærdsydelserne til borgerne. Kritikken går på, at velfærdsstaten var ufleksibel, umyndiggørende og ude af stand til en mobilisering af samfundets ressourcer i skabelsen af kollektive velfærdsløsninger. Derudover bliver daværende socialpolitik kritiseret for synet på borgerne, da borgerne blev set som kunder af den offentlige velfærd, hvilket er modstridende med den aktuelle liberalistiske ideologi, hvor borgerne opfattes som ressourcer for velfærden (Torfing 2016). Denne kritik kommer ifølge Torfing på baggrund af aktuelle liberalistiske strømninger, der vil præge fremtidens velfærdspolitik.

På baggrund den kritiske diskursanalyse, kan dette anskues som en ny herskende diskurs i den sociale praksis, der er bestående af magtfulde aktuelle liberalistiske ideologier og værdier. Torfing forklarer, at værdierne som eksempelvis effektivitet, selvansvar, frihed, empowerment og selvhjælp stadig i højere grad får mere og mere magt, som den centrale rolle i dansk socialpolitik. Dette har gjort, at samfundet er gået fra at være en velfærdsstat til et velfærdssamfund, hvor kilderne til velfærden blandt andet er borgerne selv (Torfing 2016). Disse aktuelle liberalistiske strømninger, vil i dette speciale betegnes som den *aktuelle liberale diskurs*. Der kan argumenteres for, at fremkomsten af den aktuelle liberale diskurs, kommer på baggrund af paradigmeskiftet fra NPG- til NPM paradigmet, samt nye aktuelle liberalistiske strømninger i dansk socialpolitik.

Den aktuelle liberale diskurs kan identificeres i KL's debatoplæg *Invester før det sker*, da KL argumenterer for, at fremtidens socialpolitik skal skabes med borgerne og ikke for borgerne (Kommunernes Landsforening 2013). Derved kan der argumenteres for, at borgerne bliver anset som ressourcer, der skal udnyttes og optimeres for at kunne tage aktiv del i fremtidens velfærdssamfund. Den aktuelle liberale diskurs omhandler netop at forme borgernes adfærd samt deres mulighed for at handle frit.

Derfor forudsætter den aktuelle liberale diskurs en magt- og styringsstrategi, der skaber muligheden for, at borgerne i en eller anden grad er i stand til at handle og tænke anderledes således, at borgerne kan styres gennem deres frihed og ressourcer. Dermed kan der argumenteres for, at den aktuelle liberale diskurs' styreformer anskuer de styredes frihed, som et teknisk middel til at realisere styringens mål, hvilket kan relateres til Foucaults definition af begrebet liberalisme (Dean 2006).

I den aktuelle liberale diskurs kan der identificeres et mål for borgerne. Borgerne skal tage aktiv del i fremtidens velfærdssamfund, samt agere som aktive medborgere, der tager ansvar for hinanden. Derved opsætter det socialpolitiske felt, ifølge denne diskursive praksis, et normsæt for borgerne, der skal fungere som et ideal, borgernes adfærd kan blive vurderet ud fra.

Som beskrevet ovenfor benytter Foucault udtrykket *conduct of conduct*, til at beskrive hvordan det moderne liberale samfund, kan styre normsættet for idealborgeren, og derved regulere hvordan borgeren skal styre sig selv (Dean 2006). Mik-Meyer og Villadsen (2007) betragter dette som en bestemt styringsteknik, der skal hjælpe borgerne frem til den ideale tilstand: at handle ansvarsfuldt, viljestærkt og kontrolleret. Disse styringsteknikker kan eksempelvis identificeres i den omfattende aktivering af borgere, med henblik på at øge deres egen indsats til forbedring af livskvalitet, sundhed og udviklingsmuligheder, hvilket er et karakteristisk træk ved det nye velfærdssamfund. Et andet eksempel er folkesundhedsprogrammer, hvor det offentlige aktivt søger at udbrede informationer om sund livsstil. Dette sker gennem direkte påvirkning af sundhedsfremmende aktiviteter i skoler, på arbejdspladser og i lokalmiljøerne for, at borgerne kan tage et større ansvar for deres egen og hinandens sundhed (Højlund og Larsen 2001).

Ifølge Foucault kan disse styringsteknikker identificeres som en form for moderne liberalistisk magtudøvelse, der påvirker formelt frie borgeres handlinger og selvopfattelser (Foucault 1991). Det kan derfor forstås som en produktiv magt, der ønsker at bibringe borgere bestemte kapaciteter, og ønsker at sætte borgere i stand til at handle på bestemte måder (Mik-Meyer og Villadsen 2007:20).

Som beskrevet ovenfor fremsætter samfundet et ideal for, hvilken adfærd borgerne skal tilegne sig. I dette normsæt produceres sociale, kulturelle og politiske sandheder, der omhandler hvilke kvalifikationer borgerne skal tilstræbe sig. Derved styres borgeren imod hvilken diskurs, der er den herskende og derved hvad samfundet ser som sandheden. Ifølge Foucault, er det ikke kun borgerne, der bliver styret gennem denne styringsteknik. Også socialarbejderen arbejder efter disse sandheder. Socialarbejderen forsøger at styre borgeren i henhold til, hvad socialarbejderen antager for sandheden om idealborgeren (Dean 2006). Der kan argumenteres for, at denne sandhed er påvirket af de herskende og mest magtfulde diskurser i den dominerende diskursorden.

Vi styrer således os selv og andre i overensstemmelse med de herskende sandheder om vores eksistens og egenskaber som mennesker. Dette muliggør de måder, vi styrer og regulerer os selv på, og derved fremkomsten af forskellige måder at producere sandheden på. Ifølge Dean (2003) er den moderne liberale styring moralsk, da den i sin måde at styre på hævder at vide, hvad der er en god, ansvarlig og passende adfærd for såvel den enkelte borger som civilsamfundet. Kravet, der bliver stillet til borgerne, er knyttet til påstande om, hvordan disse individer bør lede sig selv. Dermed er socialpolitikens herskende diskurs af, hvad der er den passende adfærd, afgørende for borgernes selv-ledelse. Men det er dog ikke kun borgerne, der påvirkes af den herskende diskurs.

Som allerede nævnt, manifesterer socialarbejderens styrende moral sig i overvejelser over, hvad der er passende adfærd. Dette reguleres gennem regeringsprotokoller, herunder politikker og visioner, der er rettet mod kontrol af private og offentlige interesser. Disse bliver kanaliserede gennem adfærdskodekser for socialarbejderen, hvilket der vil blive diskuteret senere i dette speciale. Den moderne liberale styring er dermed en udpræget moralsk aktivitet, da den herskende sandhed om, hvad der er det bedste for borgerne og samfundet, søger at indvirke på hvordan de styrede og som de styrende leder sig selv. Dermed har den aktuelle liberale diskurs en dominerende og magtfuld betydning for forståelsen af samskabelsesdiskursen, samt hvordan aktørerne agerer og handler på det socialpolitiske felt. Ifølge Fairclough (2008) forandrer og reproducerer de herskende diskursive praksisser viden, identiteter og sociale relatio-

ner på det socialpolitiske felt, og derigennem konstituerer og reproducerer magten, hvilket også skitseres ud fra Foucaults analyse af den moderne liberale styringsteknologi.

På baggrund af dette, kan der argumenteres for, at den aktuelle liberale diskurs har en magtfuld indflydelse på det socialpolitiske felt, og derved også på diskursordnen. Derfor har de herskende magt- og styringsstrategier en påvirkning på forståelsen af samskabelsesdiskursen både i den sociale praksis men også i den diskursive praksis, som vil blive analyseret i det kommende analysekapitel.

5.5. Det socialpolitiske felt

Dette afsnit vil videreføre ovenstående analyse af de magt- og styringsstrategier, som er herskende på det socialpolitiske felt, og derved er dominerende for samskabelsesdiskursen. Som beskrevet ovenfor argumenterer Fairclough for, at der opstår hegemoniske kampe mellem klasser og grupper i diskursordner, som konstruerer, destabiliserer eller opretholder dominansrelationerne (Fairclough 2008). Disse magtkampe påvirker opretholdelsen og (re)produktionen af de herskende diskurser, og derved hvilken diskurs, der er sandheden for den herskende forståelse af samskabelsesbegrebet. Styringen af den herskende forståelse og sandheden af samskabelsesdiskursen trækker på forskellige former for diskursordner, der hver især indeholder forskellige former for mål og overvejelser.

På baggrund af dette kan det diskuteres, hvilke former for magtstrategier samt identiteter hos borgerne og socialarbejderne, der skal anvendes, for at opnå målet med samskabelsesdiskursen i den sociale praksis. Derudover kan det diskuteres, om der eksisterer et mål med samskabelsesdiskursen, og hvad dette mål i så fald er. Hvis den sociale praksis tager udgangspunkt i den aktuelle liberale diskurs, som blev identificeret ovenfor, er målet med samskabelsesdiskursen borgernes rolle som ressourcer i udførelsen af den offentlige velfærd. Den aktuelle liberale diskurs kan som sagt anses som en styringsstrategi, der forstår befolkningen som ressourcer, der skal fremelskes, udnyttes og optimeres (Dean 2006).

På baggrund af den aktuelle liberale diskurs, er det ikke staten, der skal være den primære formynder af velfærden, da det socialpolitiske felts ideologi skal måles på, hvor en stor grad den tillader borgere frihed til selv at deltage aktivt i beslutningsprocesserne, hvilket ifølge Torfing bevirker at:

”velfærdssamfundet genfortolkes som en ny form for samskabelse (...) hvor alle byder ind med den viden og de erfaringer, kompetencer og ressourcer de nu engang har.”(Torfing 2016).

Som Torfing beskriver, kan genfortolkningen af velfærden resultere i et skift af magtstrukturer fra stat til marked, som endvidere kan resultere i nye økonomiske, politiske og ideologiske alliancer. Disse nye ideologiske alliancer kan ifølge Faircloughs teori, skabe diskursive konflikter på det socialpolitiske felt og derved nye herskende diskursordner (Fairclough 2008).

Der kan argumenteres for, at der eksisterer diskursive konflikter på det socialpolitiske felt. Eksempelvis problematiserer Torfing, at der er lange udsigter til enighed om hvilken samskabelsesdiskurs, der er den herskende for socialpolitikken:

”Der er dog langt igen, før det gamle ideologiske skænderi mellem rød og blå blok om, hvorvidt staten eller markedet er bedst til at skabe velfærd, forstummer, og der er langt igen, før danske kommuner er transformeret til arenaer for samskabelse.” (Torfing 2016).

Dette understreger, at der eksisterer diskursive konflikter i socialpolitikken om, hvorvidt det er staten eller markedet, der er bedst til at skabe velfærden. Denne konflikt kan knyttes til konflikten om den herskende forståelse af velfærdsdiskursen. Som der er argumenteret for i afsnit 5.2 kan nytte- og behovsteorien identificeres i velfærdsdiskursen, som to forskellige menneskesyn. Disse to teorier har betydning for, hvilken herskende forståelse af velfærdsdiskursen der eksisterer. Er borgerne egoistiske, kalkulerende og beregnede, eller er borgerne samarbejdende individer, der søger social samhørighed i fællesskabet?

Som Torfing argumenterer ovenfor, ses der nye aktuelle liberalistiske strømninger, der påvirker de herskende diskurser i socialpolitikken. Set ud fra den aktuelle liberale diskurs, skal borgerne gøres til ressourcestærke kunder, der hjælper til finansieringen af den offentlige velfærd. Der kan dermed argumenteres for, at den aktuelle liberale

diskurs, forsøger gennem individualiseringsprocesser at ændre samfundets syn på borgerinddragelsen i nye velfærdsalliancer. Individualiseringsprocesserne skal medvirke til, at borgerne i stigende grad gøres ansvarlige for deres egen livssituation (Mik-Meyer og Villadsen 2007:10). Gennem velfærdsalliancer og hegemoniske kampe, forsøger det offentlige at leve op til liberalismens ideologi om frihed for borgerne, ved at mindske den statslige styring, og kontinuerligt fremhæve, at det er borgerne selv, der er ansvarlige for egen situation (ibid.).

I ovenstående analyse er der blevet argumenteret for, at der i samskabelsesdiskursen eksisterer iboende ideologiske værdier, der i et dialektisk samspil formes og er formet af tidligere historiske og samfundsmæssige begivenheder og diskursive praksisser. Summen af disse diskurser udgør samskabelsesdiskursens diskursorden (Fairclough 2008). Hensigten med at udspecificere diskursordnen er at påvise, at de ideologiske rationaler, der er indlejret i diskursordnen, viser sig i produktionen og konsumtionen af samskabelsesdiskursen. Dette vil lede videre til det følgende analysekapitel, der omhandler Aarhus Kommunes produktion og konstruering af samskabelsesdiskursen gennem deres publicerede dokumenter.

Kapitel 6 – Analyse af den diskursive praksis

Ovenfor er dimensionen den sociale praksis blevet analyseret. Denne analyse har skabt en indsigt i hvilke historiske samt samfundsmæssige diskursive praksisser, der materialiseres i samskabelsesdiskursen, samt hvordan disse er dominerende og rammesættende for det socialpolitiske felt. Dette kapitel vil analysere hvordan de diskursive praksisser om samskabelse kommer til udtryk i Aarhus Kommune. Dette vil gøres gennem dokumentanalyser af Aarhus Kommunes publicerede dokumenter.

6.1 Aarhus - en god by for alle³

For at analysere hvilken diskursorden samskabelsesdiskursen indgår i, har dette afsnit til formål at identificere hvilke diskursive praksisser, der kommer til udtryk i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, og derved påvirke produktionen og konsumtionen af samskabelsesdiskursen.

Tilbage i 2013 publicerede Aarhus Kommune debatoplægget *Kærlig Kommune*, hvori der blev bekendtgjort et behov for en grundlæggende debat om fremtidens velfærdssamfund: *”Vi ønsker en bred debat om, hvordan fremtidens velfærd skal formes, og hvordan den skal opleves”* (Aarhus Kommune & Mandag morgen 2013). I dette citat påpegede Aarhus Kommune, at den daværende velfærdsstrategi ikke fungerede optimalt og, at der derfor eksisterede et behov for at nytænke metoder og strategier for fremtidens velfærd i Aarhus Kommune. Disse nye metoder og strategier for fremtidens velfærd, beskriver Aarhus Kommune eksempelvis i tekstfrekvensen: *”Kærlighed og frihed, siger vi. Det er kerneværdierne i fremtidens kommune”* (ibid.). Dermed beskriver Aarhus Kommune, at fremtidens velfærd skal bygges på værdierne kærlighed og frihed. I debatoplægget problematiserede Aarhus Kommune, at datidens velfærdssamfund kunne identificeres som et forsikringssamfund, hvor kommunen leverede velfærdsleverancer til borgerne (Aarhus Kommune & Mandag morgen

³ Aarhus Kommunes vision for byens fremtid: Aarhus – en by for alle og Aarhus – en by i bevægelse (Aarhus Kommune 2013).

2013), hvilket kan forstås som det modsatte til værdierne kærlighed og frihed, som Aarhus Kommunes fremtidige velfærd skulle tage udgangspunkt i.

To år efter, at debatoplægget *Kærlig Kommune* blev publiceret, udkom debatoplægget *Kommune Forfra* (Aarhus Kommune & Mandag morgen 2015). Debatoplægget *Kommune Forfra* blev ligeledes publiceret af Aarhus Kommune, hvori de lancerede Aarhus Kommunes nye strategi for at gentænke velfærden. I debatoplæggets indledning argumenterer Aarhus Kommune for deres nye strategi, der omhandlede en forandring i samarbejdet med kommunens borgere:

"(...) vi har bildt os selv ind, at vi fra kommunen alene vide, hvad aarhusianerne har brug for. Det er vi i gang med at holde op med. Nu skal vi som kommune træde et skridt tilbage og lade borgerne komme til"(Aarhus Kommune og Mandag morgen 2015).

På baggrund af citatet samt i relation til den kritiske diskursanalyse kan der argumenteres for, at Aarhus Kommune interdiskursivt artikulerer to forskellige diskurser på tværs af to konkurrerende diskursordner. Den første del af citatet: *"(...) vi har bildt os selv ind, at vi fra kommunen alene vide, hvad aarhusianerne har brug for"* knytter sig til NPM paradigmet styringsstrategi, hvor det offentlige alene vidste, hvad borgerne havde behov for. I anden del af citat: *"Det er vi i gang med at holde op med. Nu skal vi som kommune træde et skridt tilbage og lade borgerne komme til"* undskylder Aarhus Kommune for deres måde at styre velfærden og borgerne på, og beskriver endvidere i debatoplægget at:

"vi har gennem en lang årrække som kommune været med til at opdrage aarhusianerne til at forvente kommunalservice, som tager styringen og tager over"(Aarhus Kommune og Mandag morgen 2015).

Der kan argumenteres for, at Aarhus Kommune i dette citat intertekstuel refererer til udviklingen fra NPM til NPG paradigmet. Aarhus Kommune tager afstand fra NPM paradigmet forståelse af borgernes rolle i samfundet og argumenterer i stedet, for kommunens nye forståelse af borgerne som selvstændige aktører, hvilket også kan identificeres i de tre første sætninger i debatoplægget *Kommune forfra*: *"Velfærd er vores opgave. Som Mennesker. Overfor hinanden"*(Aarhus Kommune og Mandag morgen 2015). Med dette citat understreger Aarhus Kommune, at velfærdsopgaven ikke længere er kommunens egen opgave, men gennem Aarhus Kommunes brug af

vokabulariet *vores*, henviser de til alle borgere i Aarhus Kommune. Dermed argumenterer Aarhus Kommune for, at borgerne har en større og vigtigere rolle i at få fremtidens velfærdssamfund til at fungere, hvilket Aarhus Kommune beskriver som at: *"lade borgere komme til"* (Aarhus Kommune og Mandag morgen 2015). Denne udvikling, fra NPM til NPG paradigmet, der kan identificeres i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, kan knyttes til udviklingen af velfærdsdiskursen. Som der ovenfor er blevet analyseret, vises et skift i velfærdsdiskursens menneskesyn. Der kan som sagt argumenteres for, at velfærdsdiskursen under NPM paradigmet var præget af nytteteorien hvorimod, at velfærdsdiskursen nu efter paradigmeskiftet er præget af behovsteorien. Dette bevirker, at det offentlige syn på borgernes rolle i velfærden er gået fra at være forbrugere af velfærden til at være aktiv deltagende i velfærden. På baggrund af dette vises der en sammenhæng mellem det udtryk Aarhus Kommune producerer i deres publicerede politikker samt den udvikling af magt- og styringsstrategier, der kan identificeres på det socialpolitiske felt.

6.2 De samskabende færdigheder

Dette afsnit viderefører analysen af hvilke dominerende magt- og styringsstrategier, der kommer til udtryk i Aarhus Kommunes diskursive praksisser. De diskursive praksisser kan forstås som den måde hvorpå, Aarhus Kommune vælger at producere og distribuere dokumenter. Dokumenterne er som sagt bestående af intertekstuelle elementer, der blandt andet kommer til udtryk i Aarhus Kommunes Beskæftigelsespolitik 2016, hvori Aarhus Kommune beskriver:

"Vi skal styrke borgernes kompetencer og egen tro på, at de faktisk kan bidrage til samfundet. Borgerne skal tage større ansvar for deres eget liv" (Beskæftigelsesforvaltningen 2016).

Dette citat trækker intertekstuel på den aktuelle liberale diskurs, der blandt andet er centreret om det frie individs selvbestemmelse, samt mindst mulig statslig indblanding. Som beskrevet i afsnit 5.4, argumenterer Torfing for aktuelle liberalistiske strømninger i fremtidens velfærdspolitik. Han forudser, at værdierne som effektivitet og selvansvar får en større og mere central rolle i dansk socialpolitik. Det er ikke kun i Aarhus Kommunes Beskæftigelsespolitik, der kan analyseres skjulte fragmenter af

den aktuelle liberale diskurs. Også i Aarhus Kommunes Børn og Ungepolitik kan der anskues moderne liberalistiske fragmenter:

”Børn skal lære at indgå i fællesskaber, og det skal være tydeligt for dem, at de bidrager til deres egen, kammeraternes og til byens udvikling. Dette kræver ansvar og inddragelse” endvidere bliver det påpeget at: *”de skal lærer at være værdifulde for fællesskabet”*(Børn og Ungepolitik 2015).

Intertekstuelt kan den aktuelle liberale diskurs i dette citat identificeres, da der gennem Aarhus Kommunes formuleringer indikeres en forståelse af borgerne som selvstændige personer, der skal bidrage til deres egen velfærd, og selv tage ansvar for eget liv. Dette kan netop identificeres som en den aktuelle liberale diskurs, hvor Aarhus Kommune vil give forrang til borgerne. Aarhus Kommune vil trække sig og kun intervenserer, hvis borgerens egne evner ikke er tilstrækkelige.

I ovenstående citat benytter Aarhus Kommune vokabulariet *fællesskab*, der i modsætning til den aktuelle liberale diskurs, kan identificeres som socialistiske værdier. Som citatet beskriver, skal børnene lære at agere værdifulde for fællesskabet. De skal både indgå i fællesskabet og bidrage til deres egen og andres udvikling, hvilket kan knyttes til socialistiske ideologiske værdier. Endvidere kan der i Aarhus Kommunes Sport- og fritidspolitik ligeledes identificeres socialistiske værdier, da ambitionen er at fremme og udvikle borgernes medborgerskab gennem særlige tiltag og projekter, der udbygger og fastholder borgernes engagement og deltagelse som aktive medborgere. Desuden står der i Aarhus Kommunes beskæftigelsespolitik at: *”alle der kan, skal bidrage til fællesskabet”*. Disse uddrag, kan knyttes til den socialistiske diskurs, der søger at frigøre borgerne gennem sociale rettigheder, der bliver finansieret og tilrettelagt af staten. Dermed kan både den aktuelle liberale diskurs samt den socialistisk diskurs identificeres i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, der begge kan knyttes til Gøsta Esping-Andersens, professor ved Pompeu Fabra Universitet i Barcelona, teori om velfærdsregimer, herunder det liberale velfærdsregime og det socialdemokratiske velfærdsregime. Disse velfærdsregimer vil dette speciale dog ikke komme nærmere ind på, blot påpege, at der kan identificeres en sammenhæng (Esping-Andersen 1990).

Som det bliver beskrevet ovenfor, skal børnene i deres opvækst indlæres til at være aktiv medborgere, der sørger for deres egen og deres medborgeres udvikling. I lyset

af den aktuelle liberale diskurs, skal børnene gøres til ressourcestærke medborgere, hvilket Børn og Ungepolitikken også beskriver: *"Børn skal udvikle selvværd og demokratiske færdigheder"* (Børn og Ungepolitik 2015). Denne tekstfrekvens har tilknytning til en række moderne liberalistiske styringsstrategier samt den aktuelle liberale diskurs, der fremmer friheden for borgerne, ved at mindske den statslige styring og fremme den moralske (Esping-Andersen 1990). Aarhus Kommune fremhæver kontinuerligt, at det er borgerne selv, der er ansvarlige for egen situation. Dette bevirker, at Aarhus Kommune stiller krav til, at borgerne skal tage aktiv del i samfundet, og forsøger derved at overbevise og påvirke borgerne i kraft det ordvalg, der benyttes, til at indtage en bestemt rolle som medborger i samfundet (Dean 2006).

Som allerede argumenteret, kan der ses en herskende diskurs på det socialpolitiske felt, der er påvirket af den aktuelle liberale diskurs. Ligeledes kan den socialistiske diskurs identificeres, da Aarhus Kommune giver udtryk for at prioritere social lighed for alle borgere i samfundet, og bestræber sig på at sikre borgernes velfærd. Aarhus Kommune pointerer i deres publicerede dokumenter, at alle borgere i samfundet skal tage del i hinandens velfærd, og være aktive medborgere overfor hinanden. Dermed kan der identificeres en universel solidaritet, hvor borgerne hjælper hinanden, hvilket kan knyttes til den socialistiske diskurs. Denne diskurs kan sættes i forbindelse med medborgerskabsdiskursens stærke ideologiske interesser for ligeværdighed og ligestilling for alle borgere i samfundet. Dette indikerer endvidere en herskende forståelse af velfærdsdiskursen, der kan knyttes til behovsteorien, hvor mennesket ses som et samarbejdende væsen, der søger social samhørighed og behovsdækning. Samtidig kan den aktuelle liberale diskurs ligeledes identificeres i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, der kan relateres til velfærdsdiskursen, hvor den herskende menneskeopfattelse er påvirket af nytteteorien. Den aktuelle liberale diskurs er baseret på borgerens egen ydelse i samfundet. Borgeren skal yde for at kunne nyde, og anses derfor som et kalkulerende individ, der søger størst mulig lykke. Dermed kan der i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter identificeres forskellige magt- og styringsstrategier, som kommer til udtryk som to konkurrerende diskursive praksisser; den aktuelle liberale diskurs og den socialistiske diskurs.

6.3 Samskabelsens magtfulde indflydelse

Ovenstående analyser har identificeret diskursive praksisser, der kommer til udtryk både i den sociale og den diskursive praksis. Gennem Faircloughs analyseredskab udsagnskraft, vil dette afsnit mere uddybende analysere hvilke talehandlinger og ordvalg, Aarhus Kommune benytter i deres konsumtion og produktion af samskabelsesdiskursen.

I de ovennævnte debatoplæg; *Kærlig Kommune* og *Kommune Forfra*, bliver vokabularier som *Kærlighed*, *frihed*, *medborgerskab*, *samskabelse* og ikke mindst gennem tekstfrekvensen: *vi slipper borgerne fri*, benyttet til at understrege kerneværdierne i Aarhus Kommunes nye strategi for fremtidens velfærd (Aarhus Kommune og Mandag morgen 2013, Aarhus Kommune og Mandag morgen 2015).

Ifølge Faircloughs analyseredskab udsagnskraft kan der argumenteres for, at Aarhus Kommune benytter bestemte typer af talehandlinger i et forsøg på at påvirke læseren gennem sprogbrugen (Fairclough 2008:32).

Dette kan ses i flere af Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, hvor vokabularier som *vi*, *os* og tekstfrekvensen: ”*vi løfter i flok*” bliver benyttet (Børn og Ungepolitik 2015). Disse valgte vokabularier, kan give læseren konnotationer til fællesskab, samhørighed og ligeværdighed, hvilket kan knyttes til den socialistiske diskurs, som identificeres ovenfor. I denne diskurs, anses borgerne som sociale og medmenneskelige individer, der er motiverede til at indgå i medborgerskabet. Aarhus Kommunes sprogbrug indikerer, at der søges en internalisering af denne følelse hos borgerne. Gennem sprogbrugen kan Aarhus Kommune påvirke fortolkeren til at føle sig som en fælles medaktør og som en aktiv og vigtig del af fremtidens velfærdssamfund. Derudover benytter Aarhus Kommune vokabularierne *samskabelse*, *kærlighed* og *frihed* til at beskrive deres ønsker om et fornyet og samlet velfærdssamfund. På baggrund af disse valgte vokabularer, appelleres der til samskabelse mellem kommunen og borgerne som ligeværdige partnere. Dog advokerer Fairclough for, at der eksisterer en asymmetri i magten mellem civilsamfundet og staten. Aarhus Kommune besidder en større magt end hvad den enkelte borger har mulighed for, hvilket ifølge Fairclough, forstærker udsagnskraftens styrke i Aarhus Kommunes sprogbrug

(Fairclough 2008). Dette bevirker, at der i Aarhus Kommunes sprogbrug eksisterer en forstærket udsagnskraft, der kan udnyttes i deres publicerede dokumenter.

Ifølge Aarhus Kommunes Sundhedspolitik skal vi som borgere være ”*sammen om sundhed*” (Aarhus Kommunes sundhedspolitik 2015) og i Aarhus Kommunes Integrationspolitik er ”*Aarhus en sammenhængende by, hvor alle er aktive medborgere*” (Integrationspolitik 2007). Dette er blot et lille udpluk af tekstfrekvenser fra nogle af Aarhus Kommunes publicerede dokumenter. Disse tekstfrekvenser artikulerer stærke markører for borgernes ansvar for fremtidens velfærdssamfund og kan intertekstuel refereres til den socialistiske diskurs samt medborgerskabsdiskursen, hvor borgerne i fællesskab skal hjælpe hinanden og samfundet. Dette bevirker, at de valgte vokabularer besidder en magtfuld udsagnskraft, der fører fortolkerens konsumptioner hen imod et fælles og samlet civilsamfund, der ”*løfter i flok*”.

Disse tekstfrekvenser og vokabularer kan intertekstuel refereres tilbage til stærke ideologiske værdier og diskurser fra andelsbevægelsen, og kan også identificeres som interdiskursive træk fra NPG paradigmet. Dermed kan der argumenteres for, at de herskende magt- og styringsstrategier på det socialpolitiske felt, der er påvirket af NPG paradigmet, har indflydelse de diskursive praksisser, der danner rammen for de diskurser, Aarhus Kommune udtrykker i deres publicerede dokumenter. I flere af dokumenterne argumenterer Aarhus Kommune for, at kommunens fremtidige velfærd skabes gennem borgernes retning, samskabelse, fællesskab og medborgerskab. Disse diskurser har magtfulde udsagnskraft, der påvirker fortolkerens konsumption af fremtidens velfærd. Dermed kan Aarhus Kommune påvirke borgernes handlinger og deres selvopfattelser, og derved bibringe formelt frie individer bestemte kapaciteter, der sætter borgerne i stand til at handle på bestemte måder (Mik-Meyer og Villadsen 2007:20). Dette kan gennem Foucaults governmentality-analyse forstås som moderne magtudøvelse, der på den ene side forudsætter frihed for borgerne, men modsat undertrykker og eliminerer friheden (Torfing 2004:50). Gennem Aarhus Kommunes konsumption af velfærden kan der identificeres et ønske om, at fremtidens velfærd er en fælles opgave mellem borgerne og det offentlige. På baggrund af Aarhus Kommunes politikker skal civilsamfundet og det offentlige kunne samskabe med hinanden, for at fremtidens velfærd kan fungere optimalt. Dog kanaliseres denne

samskabelse kun gennem Aarhus Kommunes værdier og visioner hvilket indikerer, at det er Aarhus Kommune, der sætter rammerne for samskabelsesprocessen og derved definerer samskabelsesdiskursens betydning.

6.4 Vejledning af samskabelse

Som beskrevet ovenfor, er en vigtig pointe hos Foucault, at den usynlige magt er den mest produktive udøvelse af magt (Dean 2006). Denne form for magt, kan for borgerne være vanskelig at forsvare sig imod, og kan identificeres som velfærdsstatens hjælpende, støttende og omsorgsgivende hensigter for at skabe det bedste liv for borgerne. Gennem den usynlige magt, påtager kommunen sig rollen som den disciplinerende vejleder, der leder befolkningen i den ”rigtige” samskabende retning (Järvinen 2002:13). Som beskrevet ovenfor, er Aarhus Kommunes vision ”Aarhus – en by for alle”, hvori alle borgere skal have mulighed for at påtage ansvaret for eget liv og udnytte egne evner.

Aarhus Kommune beskriver at: ”Vi sætter borgerne i centrum med fokus på både rettigheder og pligter”(ibid.). På baggrund af dette citat, kan der argumenteres for, at Aarhus Kommune gennem rettigheder og pligter, sætter rammerne for samskabelsen med borgerne, og kan dermed identificeres i rollen som samskabelsesdiskursens vejleder. Gennem Aarhus Kommunes publicerede politikker fremsættes vejen for samskabelsesdiskursen hvilket, ifølge Foucaults forståelse af usynlig magt, kan være vanskeligt for borgerne at forsvare sig imod.

På baggrund af dette, kan der identificeres en diskurs, der indikerer Aarhus Kommunes rolle som samskabelsesdiskursen vejledende hånd. Dette speciale har valgt at benævne denne diskurs *vejlederdiskursen*, da Aarhus Kommune påtager sig rollen, som den retmæssige ejer af at definere, hvordan borgerne skal interagerer i rollen som den samskabende medborger.

Aarhus Kommune indtager ikke kun rollen som vejleder overfor borgerne. Aarhus Kommune agerer også som vejleder hos Aarhus Kommunes ansatte. Dette kan ses i

”De fem ledetråde til et bedre liv”⁴, der er et fælles arbejdsredskab for alle ansatte i MSO. Dette arbejdsredskab skaber en fælles retning og forståelse af tilgangen til det sociale arbejde, samt en fælles forståelse af borgernes nye rolle i velfærd (Aarhus 2015). Ledetrådene til et bedre liv, kan eksempelvis identificeres i stillingsbeskrivelsen for udviklingskonsulenterne i MSO:

”Som udviklingskonsulent arbejder jeg med at udfolde og væve ledetrådene ind i alle de sammenhænge, hvor jeg faciliterer og koordinerer tiltag og processer. (...) Jeg har også en vigtig opgave i at bane vejen for gode relationer imellem medarbejdere og på kryds og tværs i organisationen, samt at ’oversætte’ den overordnede strategi til mening i praksis. Derfor er ledetrådene altid i baglommen i mit arbejde” (Bilag 7).

I dette citat bliver de fem ledetråde sammenlignet med den overordnede strategi, hvilket kan identificeres som Aarhus Kommunes nye strategi for fremtidens velfærd. De fem ledetråde indikerer dermed den produktion og konsumtion af samskabelsesdiskursen, Aarhus Kommune benytter som retningslinje for alle medarbejdere i MSO. Som stillingsopslaget beskriver, skal udviklingskonsulenten væve disse holdninger og tilgange ind i de tiltag og processer, som han/hun faciliterer og koordinerer. Ifølge Foucaults forståelse af magtstrategier, kan dette identificeres som en styringsstrategi, der søger at bestemme socialarbejdernes adfærd og underkaste dem bestemte mål og former for disciplin og kontrol. Derved underkastes socialarbejderne Aarhus Kommunes diskursive praksisser og styringsstrategier. Aarhus Kommune kan gennem denne strategi påvirke socialarbejdernes konsumtion af samskabelsesdiskursen, og derved have indflydelse på socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen.

I vejlederdiskursen kan der ligeledes identificeres Foucaults magtstrategi *conduct of conduct*, der forsøger at styre og påvirke socialarbejderne i deres mål-middelovervejelser, hvilket giver socialarbejderne en bestemt tilgang til det sociale arbejde (Mik-Meyer og Villadsen 2007:28) Som sagt, kan vejlederdiskursen knyttes til Foucaults forståelse af den moderne liberale styringsstrategi *conduct of conduct*, der i stigende grad anvendes i det offentlige, til at lede civilsamfundet i en bestemt retning. Der kan argumenteres for, at Aarhus Kommune forsøger at overdrage vejleder-

⁴ De fem ledetråde består af: 1) Vi holder borgerne væk, 2) al magt til borgerne, 3) Vi er sammen med borgerne, 4) Slip medarbejderne fri, 5) ledelse med vilje (Aarhus 2015).

diskursen til socialarbejderne hvilket vil medføre, at socialarbejderne underlægger sig vejlederdiskursen, og derved vejleder sig selv og borgerne. På den måde kan Aarhus Kommune, gennem produktionen og konsumtion af diskurser, styre socialarbejderne i at vejlede sig selv, i den retning som det ønskes. Hermed fungerer vejlederdiskursen ikke kun som et redskab, Aarhus Kommune bruger til at styre borgerne med, men som en magtstrategi, der kræver bestemte typer af selv-ledelse hos socialarbejderne (Mik-Meyer og Villadsen 2007:29). Analysen af hvilken effekt vejlederdiskursen har for socialarbejderne og borgerne, leder dette analyseafsnit videre til det tredje og sidste analysekapitel i dette speciale. Dette analysekapitel tager udgangspunkt i dimensionen tekst, hvori specialet søger en viden om, hvilken indflydelse Aarhus Kommunes diskursive praksisser har for socialarbejdernes forståelse og til-egnelse af samskabelsesdiskursen.

Kapitel 7 – Analyse af tekstdimensionen

Dette tredje og sidste analysekapitel vil tage udgangspunkt i tekstdimensionen, hvor specialet vil lade sig inspirere af analyseredskabet vokabular. Analyseredskabet vokabular har til formål at fremanalysere hvilke diskursive praksisser, der eksisterer i socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen. Derudover vil Bourdieus analyseredskaber blive inddraget for at underbygge Faircloughs lingvistikanalytiske tilgang.

På baggrund af de to ovenstående analysekapitler, er der blevet identificeret forskellige diskursive praksisser. Dette analysekapitel vil gennem socialarbejdernes italesættelser af samskabelsesdiskursen, mere nærgående referere til det praksisnære sociale arbejde, hvilket vil have indflydelse på de diskursive praksisser, der i de kommende afsnit vil blive identificeret.

7.1 Kommunalsamarbejdspartnerdiskursen

I lyset af de ovenstående analyser samt på baggrund af de foretagne interviews kan *kommunalsamarbejdspartnerdiskursen* (herefter forkortet KSP diskursen) identificeres. Som der ovenfor er blevet analyseret, er der sket en udvikling af magt- og styringsstrategier på det socialpolitiske felt. Denne udvikling kan også identificeres i socialarbejdernes italesættelser af samskabelsesdiskursen. Eksempelvis beskriver Tina Cecilie, der arbejder som frivilligkoordinator i MSO, at: *”man er nød til at give fri på en anden måde, end man måske traditionelt har været vant til”*(Bilag 1).

Dette citat refererer til Aarhus Kommunes nye tilgang til det sociale felt, som der ovenfor er blevet analyseret i den diskursive praksis. Tina Cecilie beskriver denne nye tilgang ved brug af vokabulariet *at give fri*, der kan refereres til Aarhus Kommunes nye samarbejdsstrategi til civilsamfundet.

Som sagt kan Tina Cecilies citat knyttes til Aarhus Kommunes argumentation for deres udvikling og ændring i deres samarbejde med civilsamfundet, samt i deres syn på borgerne. Som der er blevet analyseret ovenfor, argumenterer Aarhus Kommune

for, at de nu vil træde et skridt tilbage, og lade borgerne komme til. Dette kan identificeres som KSP diskursen da Tina Cecilie, gennem hendes valg af vokabularer beskriver samarbejdet mellem borgerne og kommunen med: ”*at give fri*”(Bilag1). Tina Cecilie beskriver, at hun nu ser borgerne som fri individuelle individer, hvilket hun ikke har været vant til (Bilag1).

Lene, der er udviklingskonsulent i MSO, italesætter samskabelsesdiskursen, som et effektivt redskab, der skal øge inddragelsen af borgerne i det offentlige sociale arbejde. Lene forstår samskabelsesdiskursen som et partnerskab mellem Aarhus Kommune og borgerne, hvilket kan identificeres som KSP diskursen. Som sagt definerer Lene samskabelse som et redskab til at inddrage borgerne som samarbejdspartnere både i udførelsen, men også i problemformuleringen af det sociale arbejde: ”*Samskabelse det er, at man er med til at definere et problem - at man sammen definerer et problem vi står overfor*” (Bilag 2). På baggrund af Lenes italesættelse, kan der i KSP diskursen identificeres en forståelse af borgerne som ligeværdige partner. Denne forståelse af borgerne som ligeværdige samarbejdspartnere kan knyttes til den socialistiske diskurs, der ovenfor er blevet analyseret.

Modsattrettet benytter Lene også vokabularierne *ressource* og *udførelse* (Bilag 2) til at italesætte borgernes rolle i velfærdssamfundet. Ved brugen af vokabulariet *ressource* kan den aktuelle liberale diskurs identificeres, da vokabulariet *ressourcer* kan knyttes til en forståelse af borgerne som effektive kilder i leveringen af offentlige ydelser. Denne forståelse af borgerne kan sættes i relation til det stigende økonomiske pres, kommunerne oplever i udmøntningen af velfærdssamfundet, og derved også i relation til den aktuelle liberale diskurs.

Som der ovenfor er blevet analyseret, giver Aarhus Kommune udtryk for borgernes stigende inddragelse i fremtidens velfærdssamfund. Dette ansvar kan også identificeres i nedenstående citat, hvor Tina Cecilie beskriver en stigende anerkendelse af borgernes inddragelse i det offentlige:

”(...) *vi bevæger os væk fra at snakke om hvem det er, der har pligten til at gøre noget, og mere at bevæge os hen imod at snakke om hvem, der har kompetencen til at gøre noget, og hvem, der har de bedste muligheder til at gøre noget*” (Bilag 1).

På baggrund af dette citat, kan der identificeres en sammenhæng mellem Tina Cecilies valg af vokabularer og de diskursive praksisser, Aarhus Kommune producerer af deres nye syn på borgernes inddragelse. Som Aarhus Kommune blandt andet argumenterer for i deres publicerede dokumenter - træder de et skridt tilbage og lader nu borgerne komme til. Denne forståelse kan også identificeres i Tina Cecilie udtalelser. I det ovenstående citat benytter Tina Cecilie vokabularierne *bevæger os væk fra* og *bevæge os hen imod*, hvilket intertekstuelt trækker på Aarhus Kommunes formulering af samskabelsen mellem borgerne og det offentlige.

Som beskrevet ovenfor, giver Aarhus Kommune i deres diskursive praksisser udtryk for, at samskabelse er et partnerskab som borgerne og Aarhus Kommune indgår i sammen. Dette kan også identificeres i KSP diskursen, der er blevet identificeret på baggrund af socialarbejdernes udtalelser. De fem socialarbejdere, dette speciale har interviewet, benytter alle vokabulariet *sammen*, for at beskrive samskabelsen mellem borgerne og Aarhus Kommune. Blandt andet beskriver Lene samskabelse som: ”*noget nyt vi skaber samme*”, og ”*at vi er sammen om noget*” (Bilag 2), Sussie beskriver samskabelsesdiskursen ved, at ”*vi går sammen på lig fod*”(Bilag 3). Disse udtalelser fra Lene og Sussie kan knyttes til det udtryk, Aarhus Kommune producerer i deres publicerede dokumenter, der ovenfor er blevet analyseret.

Det er ikke kun i Lene og Sussies definition, at Aarhus Kommunes udtryk kan identificeres. Også Mona, der er sundhedskonsulent i MSO, beskriver at: ”*vi skaber noget sammen*” (Bilag 4), og ligeledes forklarer Tina Cecilie, at samskabelse er, når: ”*no-gen går sammen og er ligeværdige og ligestillede*”(Bilag 1).

På baggrund af dette, kan der i KSP diskursen identificeres en forståelse og tilegnelse af det udtryk Aarhus Kommune skaber i deres publicerede dokumenter. KSP diskursen indeholder forståelsen af borgernes rolle i problemdefineringen og problemløsningen af sociale problemer. Borgerne skal nu mere end før inviteres ind som ligeværdige og ligestillede samarbejdspartnere i samskabelsen. På baggrund af ovenstående analyse, kan denne forståelse af borgernes rolle i partnerskabet, knyttes til medborgerskabsdiskursen, hvor borgerne anses som ligeværdige partnere på det sociale felt. Udover medborgerskabsdiskursen kan velfærdsdiskursen, hvor behovsteorien er herskende, også identificeres. I disse diskursive praksisser anses borgerne som sam-

arbejdende individer, der søger social samhørighed i fællesskaber, og tager aktiv del i velfærden.

Som det er blevet analyseret, kan KSP diskursen knyttes til Aarhus Kommunes udtryk om samskabelse, da Aarhus Kommune producerer et ønske om at inddrage borgerne mere i samarbejdet om udformningen af fremtidens velfærd. Ud fra Aarhus Kommunes publicerede politikker skal dette ske gennem samskabelse hvor borgerne og kommunen skal indgå i et ligeværdigt partnerskab. Dog kan der i interviewet med Lene identificeres et kritisk perspektiv på dette partnerskab:

”Kommune kan godt være en mastodont nogle gange, så vi har rigtig meget muskelkraft og vi kan hurtigt enten komme til at kvæle nogen fordi vi vil noget for meget eller fordi vi vil noget for lidt. Så det er rigtig vigtigt at tænke ligeværd og respekt” (Bilag 2).

Der kan i dette uddrag af interviewet med Lene identificeres modstridende vokabularer, der beskriver udfordringerne i partnerskabet mellem Aarhus Kommune og borgerne. Lene benytter først vokabularierne *mastodont*, *muskelkraft* og *kvæle*, og derefter vokabularierne *ligeværd* og *respekt*.

Vokabularierne *mastodont* og *muskelkraft* kan i denne forbindelse identificeres som to negative vokabularer, som Lene anvender til at beskrivelse Aarhus Kommunes barrierer i samskabelsesprocessen med, og derved også partnerskabet mellem Aarhus Kommune og borgerne. At vokabularierne *mastodont* og *muskelkraft* er negativ vokabularier, bliver især begrundet, da Lene benytter vokabularierne *ligeværd* og *respekt* til at definere vigtige dimensioner i partnerskabet. Dermed argumenterer Lene for, at der i dette ønskede partnerskab, eksisterer problematikker, som kan få konsekvenser for KSP diskursen.

I citatet ovenfor argumenterer Lene for, at samskabelse mellem borgerne og Aarhus Kommune skal bygge på ligeværd og respekt. Modsatrettet påpeger Lene, at Aarhus Kommune kan identificeres som en mastodont i samskabelsen og i partnerskabet med borgerne. Derudover kan Lenes rolle i dette partnerskab, og dermed også i KSP diskursen identificeres gennem hendes brug af det personlige stedord ”vi”. I citatet ovenfor beskriver Lene sig selv som Aarhus Kommune. Der kan dermed argumente-

res for, at Lene er opmærksom på sin egen rolle som repræsentant for Aarhus Kommune. Lene påtager sig Aarhus Kommunes rolle som muskelkraft, og dermed er tendensen til at kvæle ligeværdigheden og respekten i samskabelsen, også en realitet i hendes arbejde.

Det er ikke kun Lene, der problematiserer KSP diskursen, og dermed samskabelsen mellem Aarhus Kommune og borgerne. Også Anne, der er teamleder i Handicapcenteret for børn, beskriver en negativ side af Aarhus Kommunes ønske om samskabelse med borgerne. Anne beskriver Aarhus Kommune som *"den generelle onde"*, der altid vil have mere magt end borgerne i samskabelsesprocessen (Bilag 5). Dermed kan der identificeres en konflikt mellem Annes kritiske forståelse af partnerskabet mellem Aarhus Kommune og borgerne, og det udtryk Aarhus Kommune giver i deres publicerede dokumenter. Aarhus Kommune argumenterer som sagt for, at de i fremtiden vil slippe borgerne fri, og give plads til det aktive medborgerskab. Denne forståelse kan ikke identificeres ud fra Annes italesættelser af Aarhus Kommunes rolle som: *"den generelle onde"*. Ej heller kan Aarhus Kommunes udtryk identificeres i dette citat fra Sussie, der er sundhedskonsulent i MSO:

"folk har en oplevelse af, at selvom man måske tidligere har forsøgt at sige samskabelse eller samarbejde, så det jeg fornemmer, er at man har en erfaring for at kommunen har tromlet noget igennem" (Bilag 3).

På baggrund af dette citat fra Sussie, eksisterer der negative forventninger til partnerskabet mellem Aarhus Kommune og borgerne. Sussie anvender vokabulariet *tromlet* til at beskrive Aarhus Kommunens tidligere forsøg på at samskabe og indgå i partnerskab med borgerne. I forlængelse af analysen af den sociale praksis, kan dette citat intertekstuel knyttes til NPM paradigets beskyttende og styrende hånd, hvor borgernes blev anset som egoistiske kunder af velfærdsydelserne.

På baggrund af ovenstående analyse, kan der identificeres en forståelse hos socialarbejderne om, at der er sket en udvikling i partnerskabet mellem Aarhus Kommune og borgerne på det sociale felt. Der kan dog i KSP diskursen identificeres en kritik af, Aarhus Kommunes ønske om at indgå i dette partnerskab, da Aarhus Kommunes forhenværende tilgang til partnerskabet har været kritisabelt.

7.2 Kommunalansvarlighedsdiskursen

Ovenfor er der blevet argumenteret for kommunalsamarbejdspartnerdiskursen, der kan identificeres som en diskursiv praksis i analysen af socialarbejdernes italesættelser af samskabelsesdiskursen. En anden diskurs, der kan identificeres på baggrund af de foretagne interviews med socialarbejderne, har dette speciale valgt at betegne som *kommunalansvarlighedsdiskursen*. Kommunalansvarlighedsdiskursen omhandler det ansvar, som både Aarhus Kommune og socialarbejderne italesætter – ansvaret for samskabelsen mellem det offentlige og civilsamfundet.

Som beskrevet i indledningen af dette speciale, bliver der i Aarhus Kommunes Sundhedspolitik 2015-2018 beskrevet at: *”når vi laver samskabelse skal vi være helt klare på: hvordan, med hvem og hvorfor?”* (Aarhus Kommunes sundhedspolitik 2015). I dette citat argumenterer Aarhus Kommune for, at hvis samskabelsesprocessen skal ske bedst muligt, skal Aarhus Kommune gennem styring og ledelse tage ansvaret for en klar og præcis kollektiv proces, som alle ansatte i Aarhus Kommune er *”helt klare på”*.

Derved påtager Aarhus Kommune sig ansvaret for, at definere denne klarhed af hvordan, med hvem, og hvorfor der laver samskabelse. Dog kan der på baggrund af Tina Cecilies udtalelser, identificeres kritiske refleksioner vedrørende dette ansvar. Tina Cecilie beskriver at:

”der er en rigtig stor forskel på at tænke samskabelse ifølge medborgerskabsverdenen og så hvis man spørger folk i børn og unge eller tænker i andre miljøer, så det vil være meget forskellige kontekster” (Bilag 1).

På baggrund af dette citat vises der en kritisk refleksion over, hvordan Aarhus Kommune kan påtage sig ansvaret for at skabe en klar sammenhængende definition af samskabelse i de mange forskellige kontekster, der eksisterer i en organisation som Aarhus Kommune. Disse kritiske refleksioner vises også i Annes udtalelse: *”jeg tænker, at der er mange andre magistrater, hvor det kører meget mere, og hvor det nok også er meget mere oplagt”*(Bilag 5). Dermed påpeger Anne, at samskabelsesdiskursen, i stigende grad ikke er blevet implementeret i den magistratsafdeling, hun er en del af, som i andre magistratsafdelinger og, at det måske ikke er lige oplagt på alle sociale områder.

Dermed argumenterer både Tina Cecilie og Anne for, at der eksisterer en forskel i, hvordan Aarhus Kommune kan og bør udforme og gøre brug af samskabelsesdiskursen. Men både Tina Cecilie og Anne påpeger, at det er nødvendigt, at Aarhus Kommune er opmærksom og tager ansvar for dette. Tina Cecilie fastslår at:

”(...) som Kommune er vi nød til at tage alvorligt, at det ikke er alle projekter og samarbejder vi går ind i hvor vi er ligestillede partner, fordi vi som kommune nogle gange sætter dagsorden og er nød til at sætte dagsordenen. Så hvis vi tænker, at alt hvad vi laver kan være samskabelse, så tror jeg, at vi kommer til at love for meget, i forhold til hvad vi kan kalde samskabelse” (Bilag 1).

I dette citat kan ansvarlighedsdiskursen identificeres, da det ifølge Tina Cecilie er Aarhus Kommunes ansvar i samskabelsen, at definere hvornår noget kan betegnes som samskabelse. Derudover afspejler dette citat, at Tina Cecilie forstår sig selv som en del af dette ansvar, da hun benytter det personlige stedord ”vi” i citatet, der knytter hende til rollen som Aarhus Kommune. Dette indikerer, at Tina Cecilie selv pådrager sig ansvaret for at definere, hvornår samskabelse kan og bør defineres som samskabelse. I forlængelse af dette, kan der modsatrettet identificeres en skeptisk refleksion hos socialarbejderne. Tina Cecilie pådrager sig gerne rollen som Aarhus Kommune, der inviterer til samskabelse, dog fastslår hun:

”(...) det er jo ikke realistisk samskabelse fordi vi er nød til at have nogle rammer, som vi meget gerne vil inviterer frivillige ind i. Men når alt kommer til alt, så er det os der har ansvaret for at den ramme er i orden og, at den ramme fungere for de borgere, som vi har ansvaret for” (Bilag 1).

I dette citat italesætter Tina Cecilie netop ansvarlighedsdiskursen, da hun som sagt fastslår, at det er hendes selv i rollen som kommunal ansat, der har ansvaret for at sætte rammerne for samskabelsesprocessen. Men modsatrettet argumenterer hun for, at hvis rammerne sættes af hende selv, så vil hun ikke definere det som samskabelse. Dermed kan der identificeres en uklarhed i, hvem der har ansvaret for samskabelsesdiskursen og hvordan rammerne for dette ansvar skal defineres.

I de fem foretagne interviews, kan der identificeres forskellige opfattelser af, hvilket ansvar Aarhus Kommune og socialarbejderne selv har i samskabelsesdiskursen. Der-

udover eksisterer der forskellige forståelser af, hvordan samskabelsesdiskursen skal og kan iværksættes. Sussie benytter eksempelvis vokabulariet *middel*, til at begrunde ”iværksættelsen” af samskabelse, da hun beskriver at: ”(...) *det er et middel til at nå et mål*”. Endvidere forklarer Sussie: ”*Fællesskab og samskabelse ser vi som et middel til lighed i sundhed*”(Bilag 3). I dette citat knytter Sussie vokabularierne *fællesskab* og *samskabelse* sammen til to redskaber, der skal udgøre et middel til mere lighed i sundhed. Dermed identificerer Sussie samskabelsesdiskursen som et kommunalt redskab til at nå et bestemt mål. Der kan på baggrund af Sussies udtalelser argumenteres for, at Aarhus Kommune gennem samskabelsesdiskursen har et ansvar for at nå et fremstillet mål. Sussie forklarer at:

”(...) altså jeg vil sige i min verden, der bruger vi alt der hedder medborgerskab, og samskabelse forholder vi os til, og forsøger at lave det til redskaber eller midler til at nå et mål,” (Bilag 3).

Som der kan læses i dette citat, eksisterer der en usikkerhed i definitionen om samskabelse; er samskabelse et redskab eller et middel til at nå et mål? Og i så fald hvad er det for et mål samskabelse skal nå, og er det borgerne, socialarbejderne eller Aarhus Kommune, der har ansvaret for at nå det?

På baggrund af ovenstående spørgsmål, kan der i kommunalansvarlighedsdiskursen identificeres en usikkerhed om, hvordan ansvaret for diskursen skal håndteres, og om det i sidste ende omhandler en nyopstået tvang rettet mod borgerne, hvilket Sussie kritisk påpeger: ”*kan samskabelse udvikle sig til en borgerpligt..?*”(Bilag 3). Dermed problematiserer Sussie, om ansvaret for samskabelse kan knyttes til borgernes pligt som medborgere? For i så fald er der sket et skred i hele ansvarsfordelingen mellem borgerne og det kommunale felt, hvilket Sussie påpeger måske stadig er under udvikling. Og vil denne udvikling betyde, at samskabelsesdiskursens stigende indflydelse på det socialpolitiske felt, ligger til grund for et blomstrende medborgerskab, der vil tage mere ansvar, eller fordi det er medborgerskabets pligt at opfylde ansvaret for fremtiden velfærdssamfund? Sussie afslutter ovenstående sætning med: ”... *men det er jo det vi arbejder lidt efter*” (Bilag 3), hvilket blot fastslår Sussies kritiske refleksioner over samskabelsesdiskursens udvikling på det socialpolitiske felt.

Under interviewet beskriver Sussie, at hun savner diskussionen om hvem, der i bund og grund har ansvaret for samskabelsesdiskursen, og hvad målet for denne diskurs er: ”*Det er der jeg nogle gange godt kan savne sådan en diskussion eller sådan ligesom tage tingene opfront*”(Bilag 3). Dette citat signalerer endnu engang, at der kan identificeres en usikkerhed hos socialarbejderne om, hvem der har ansvaret for samskabelsesdiskursen, og hvad denne diskurs grundlæggende indbefatter.

7.3 Den økonomiske diskurs

Ovenfor er ansvarlighedsdiskursen blevet identificeret som en diskursiv praksis, der indeholder kritiske refleksioner over ansvaret for at definere og sætte rammerne for samskabelsesdiskursen. Disse kritiske refleksioner af samskabelsesdiskursen, kan også identificeres i overvejelser over diskursens fremkomst på det socialpolitiske felt.

Som der er blevet problematiseret ovenfor, kan samskabelsesdiskursens fremkomst ses i lyset af kommunernes svære økonomiske vilkår, hvilket de fem socialarbejdere uafhængigt af hinanden italesætter under de foretagne interviews. For kan hele samskabelsesdiskursens fremkomst, hjælpe kommunerne økonomisk? Og er det, som Sussie kritisk peger på i interviewet, egentlig Aarhus Kommunes formål med samskabelse: ”(...) *jamen hvad handler denne dagsorden om, handler den om, at vi skal spare nogle penge?*” (Bilag 3). Ved brug af vokabulariet *dagsorden* og *vi* henviser Sussie til det uspecificerede mål Aarhus Kommune, og hende selv som ansat i Aarhus Kommune har fremsat, og som skal indfries gennem samskabelsesdiskursen. Ligesom Sussie anvender Tina Cecilie også vokabulariet *sparer* og tilmed vokabulariet *foringelser* til at beskrive samskabelsesdiskursen indtræden på det socialpolitiske felt (Bilag 1). Dermed sætter Tina Cecilie samskabelsesdiskursens fremkomst i forbindelse med forringelser af velfærden.

På baggrund af disse kritiske refleksioner, kan den økonomiske diskurs identificeres i socialarbejdernes italesættelser af samskabelsesdiskursen. Dette bevirker, at samskabelsesdiskursen bliver forbundet med forringelser af velfærden og kritiseres for at være en sparerøvelse. Tina Cecilie argumenterer for, at diskursen fik sit indtræden på

det socialpolitiske felt:” (...)i kølvandet af eller samtidig med, at man også snakker om besparelser”, hvilket kan medvirke til, at samskabelsesdiskursen opfattes som en spareøvelse og forringelser af den offentlige velfærd, forklarer Tina Cecilie (Bilag 1). Anne forklarer ligeledes: ”med det samme vi begynder at foreslå noget med frivillige så siger de; ”nå det er endnu en besparelse”. Det er altid det folk tænker”(Bilag 5). I dette citat anvender Anne også det personlige stedord ”vi” til at indtage rollen som offentlig ansat, der skal forsvare Aarhus Kommunes nye strategi som andet end ”bare” en sparerøvelse. Derudover anvender Anne de personlige stedord ”de” og ”folk” til at beskrive borgerne, der ifølge Anne anser hele denne nye tilgang som en spareøvelse. Dermed kan der ud fra den økonomiske diskurs argumenteres for, at der eksisterer en herskende forståelse blandt socialarbejderne og borgerne i Aarhus Kommune om, at samskabelsesdiskursen kan defineres som et redskab mod de økonomiske problemstillinger, velfærdssamfundet i fremtiden vil stå overfor.

7.4 Vejlederdiskursen

I analyseafsnittet 6.4 blev vejviserdiskursen identificeret i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter. Vejlederdiskursen identificerede Aarhus Kommunes ansvar for at lede borgerne i den rigtige samskabende retning, der medførte Aarhus Kommunes mulighed for at definere, i hvilken retning samskabelsesdiskursen skal ledes. Udover, at vejlederdiskursen kan identificeres i den diskursive praksis, kan vejlederdiskursen også identificeres i de fem interviewede socialarbejders italesættelser af samskabelsesdiskursen.

Vejlederdiskursen kan eksempelvis identificeres i Tina Cecilies valg af vokabulariet *trend* (bilag 1), som hun italesætte samskabelsesdiskursen som. Ligeledes kan vejlederdiskursen identificeres i Lenes beskrivelse af samskabelsesdiskursen, da hun gjorde brug af vokabulariet *mindesæt*, som på dansk kan oversættes til tankegang (Bilag 1, Bilag 5).

Der kan argumenteres for, at både vokabulariet *trend* og vokabulariet *tankegang* begge kan knyttes til vejlederdiskursen, da begge vokabularier omhandler Aarhus Kommunes stigende brug af diskursen på det kommunale felt. Som Tina Cecilie ita-

lesætter i interviewet, kan samskabelsesdiskursen anses for en *trend* i Aarhus Kommune: ”*som bliver benyttet ved en hver given lejlighed*” (Bilag 1).

Ifølge Gyldendals ordbog, betyder trend en tendens, retning eller modefænomen (Gyldendal), som i denne forbindelse knyttes til Aarhus Kommunes udtryk af samskabelsesdiskursen. Ifølge Tina Cecilie benytter Aarhus Kommune denne tendens, i hele deres nye tilgange til det sociale arbejde, hvilket Lene også beskriver: ”*hele det her begreb går jo ind og ændre på rigtig meget kommunalt praksis*” og uddyber endvidere denne tendens som værende: ”*en relativt ny tankegang*” (Bilag 2). På baggrund af disse ovenstående udtalelser, vises der en tilegnelse hos socialarbejderne af vejlederdiskursen. På baggrund af Lene og Tina Cecilies udtalelser, eksisterer der en bevidsthed hos socialarbejderne om, hvilken indflydelse samskabelsesdiskursen har på det kommunale felt.

7.5 Borgerinddragelsesdiskursen

I forbindelse med analysen af socialarbejdernes italesættelser af samskabelsesdiskursen, kan den diskursive praksis om borgernes ret til inddragelse på det sociale felt, identificeres. Denne diskursive praksis har dette speciale valgt at betegne som *borgerinddragelsesdiskursen*, der blandt andet kommer til syne i Tina Cecilies udtalelse om: ”*al magt til borgerne.*” hvortil hun efterfølgende uddyber at: ”*vi skal ikke bare sige med ordrerne, at vi gerne vil give magten tilbage til borgerne, det er også det der rent faktisk skal opleve*” (Bilag 1).

Dette citat ”*al magt til borgerne*” som Tina Cecilie gøre brug af, kan intertekstuelt knyttes til de fem ledetråde, der er beskrevet ovenfor. De fem ledetråde er som sagt, fem retningslinjer og værdier, alle medarbejdere i MSO skal efterleve i deres tilgang til det sociale arbejde. I Tina Cecilies stillingsbeskrivelse som frivilligkoordinator i MSO står der blandt andet at: ”*Sammen skaber vi et attraktivt frivilligmiljø og fremmer medborgerskab hos borgerne. På den måde giver vi magten til borgerne*” (Bilag 8). Denne stillingsbeskrivelse viser medborgerskabsdiskursens herskende betydning for socialarbejdernes tilgang til det sociale arbejde. Med vokabularierne *fremmer medborgerskabet*, tydeliggøres den socialistiske diskurs, der fremmer det sociale fællesskab mellem borgerne og det offentlige. Modsatrettet kan den aktuelle liberale

diskurs' forståelse af borgerne som individuelle, frie, handlekraftige individer, identificeres i socialarbejdernes italesættelser af borgernes rolle i samskabelsesdiskursen. Eksempelvis vises den aktuelle liberal diskurs i Annes udtalelse: "*vi forsøger jo at arbejde med borgerens kompetencer*"(Bilag 5). Endvidere forklarer hun, at de i deres arbejde med borgerne:

"har en forventning om, at borgerne deltager aktivt i deres egen eller i familiens proces (...), det er dem, der skal tage initiativet (...), det ligger i den måde vi har tilrettelagt det på herude" (ibid.).

Vokabularierne *kompetence*, *deltager aktivt* og *initiativ* er alle vokabularier, der beskriver borgernes rolle i samarbejdet. Der kan argumenteres for, at disse vokabularier kan identificeres som Annes overbevisning og forståelse af borgernes rolle i inddragelsen på det sociale felt, hvilket redegøre for den eksisterende forståelse i borgerinddragelsesdiskursen.

Borgerinddragelsesdiskursen kan også identificeres i Annes brug af vokabulariet *forventningsafstemning*. Hun fortæller at:

"de får også deres rettigheder at vide tidligt for så ved de også hvad vi forventer af dem – forventningsafstemning og det har vi ikke gjort tidligere"(Bilag 5).

Til vokabulariet *forventningsafstemning* kan der knyttes positive konnotationer til *ligeværdighed*, *inddragelse* samt *ligestilling*, da borgernes forventninger har en afgørende betydning for samarbejdet med kommunen. Dette, samt Annes brug af vokabulariet *rettigheder*, kan knyttes til medborgerskabsdiskursen, herunder T.H. Marshals udviklingsteori vedrørende borgernes civile, sociale og politiske rettigheder.

I begge af de ovenstående citater benytter Anne det personlige stedord "vi" som et synonym for hende selv og hendes kollegaer, der alle er ansat i Aarhus Kommune. Derudover anvender Anne det personlige stedord "de" til at betegne borgerne: "*så ved de hvad vi forventer af dem*"(Bilag 5). På baggrund af denne udtalelse, har Anne og hendes kollegaer stadigvæk forventninger til, hvilke roller borgerne skal indtage i det sociale arbejde. Denne forventning kan interdiskursivt identificeres som den aktuelle liberale diskurs, hvor Aarhus Kommune kun intervenserer, hvis borgerne ikke selv kan klare sig. Dermed kan der identificeres to konkurrerende forståelser i medborgerskabsdiskursen. Borgerne anses både som ligestillede og ligeværdige samar-

bejdspartnere og modsatrettet vises der forventninger og krav fra det offentlige om, hvilken rolle borgerne skal indtage og udføre i dette samarbejde.

Borgerinddragelsesdiskursen kan også identificeres i Monas udtalelser: *"Jeg syntes altid, at de skal inddrages - de skal inddrages i alt"* (Bilag 4). Mona arbejder som sundhedskonsulent i MSO, og i dette citat beskriver Mona borgerne som frie individuelle individer. Endvidere forklarer Mona, at hvis borgerne ikke selv kan tage ansvar for deres sundhed så: *"arbejder vi med, at det er noget vi er fælles om"*(ibid.). Her benytter Mona vokabulariet *fælles om*, til at beskrive den del af processen, hvor borgerne ikke selv kan eller vil tage ansvar for deres egen sundhed.

Mona beskriver også, at hvis borgerne ikke selv vil eller har ressourcer til det, vil hun i *fællesskab* med borgerne forsøge at styre dem i den rigtige retning. Vokabulariet *fælles om* beskriver den forståelse af samskabelse, der kommer til udtryk i Monas tilgang til hendes arbejde. Mona beskriver, at hun ikke går ind og overtager styringen eller tilrettelæggelsen af et forløb for borgerne men, at det sker i en fælles samskabende proces (ibid.). Monas brug af vokabulariet *fælles om*, kan knyttes til positive konnotationer som *ligestilling, ligeværd, og inddragelse*.

Der kan argumenteres for, at Monas valg af vokabulariet *fælles om* bevidner om de normer, regler og sociale konventioner, der eksisterer i Monas forståelse og tilegnelse af den diskursorden, hun indgår i.

Afsnit 7.1 konkluderede afslutningsvist, at vokabulariet *sammen* blev brugt af alle fem socialarbejdere, til at beskrive samskabesdiskursen. Vokabulariet *sammen* kan også identificeres i dette citat fra Lene:

"Samskabelse det er, at man er med til at definere et problem, at man sammen definere det problem vi står overfor, og at man sammen finder ud af hvad det er for en løsning, så der ikke er en der dikterer en løsning, og siger at, nu vil vi gerne have samarbejdspartnere med ind til at løfte det her. Men at man er sammen om det – det siger jo det hele" (Bilag 2).

I dette citat anvender Lene vokabulariet *sammen* tre gange, hvilket understreger, at Lene fokuserer på, at samskabelse er en proces, der sker i fællesskab: *"samskabelse er når parterne i fællesskab er sammen om at definere problemet"* (Bilag 2).

Udover vokabulariet *sammen* benytter socialarbejderne også vokabularer som eksempelvis: *dialog, gensidig respekt, anerkendelse, involvere, invitere dem ind, samarbejde og ligeværd*. Alle disse begreber har det til fælles, at de ser civilsamfundet og herved borgerne som ligeværdige partnere, der skal inviteres ind i opgaveløsningen og i defineringen af det sociale problem. Lene beskriver samskabelse som: ”*at man er med til at definere et problem*” og ”*vi skal prøve sammen at finde nogle løsninger*”(Bilag 2). I disse to citater benytter Lene vokabularierne *definerer* og *løsning*, der blot understreger socialarbejdernes forståelse af inddragelsen af borgerne i det sociale arbejde.

Borgernes fornyede rolle på det kommunale felt, kan identificeres som en ny og forstærket logik, der fremelsker de herskende diskurser. Lene argumenterer for: ” (...) *at, i sidste ende er det jo alt der her med ejerskab, som også kommer til at gøre en forskel, hvis vi skal dyrke det her aktive medborgerskab*”(Bilag 2). I dette citat benytter Lene vokabulariet *ejerskab* som et synonym for borgernes nye rolle som den aktive medborger. Borgerne skal nu ”eje” deres medborgerskab. I Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, som er analyseret ovenfor, eksisterer der en selvfølgelig viden i det kommunale felt om, at borgerne selv skal tage aktiv del i deres eget liv. Dermed kan der argumenteres for, at borgernes nye rolle som aktive medborgere, er det kommunale felts logik. Denne logik som Aarhus Kommune benytter, kan ifølge Bourdieus teori resultere i symbolsk vold, der påvirker socialarbejderne, der integrerer på det kommunale felt. Borgernes nye rolle som aktive, selvstændige medborgere kan ses som en herskende forståelse og sandhed, som socialarbejderne internaliserer ubevidst. Dette kan knyttes til Foucaults forståelse af den moderne liberale styringsstrategi *conduct of conduct*, der blev identificeret i afsnit 6.4 i forbindelse med socialarbejdernes internalisering af vejlederdiskursen

Som beskrevet ovenfor benytter Mona vokabulariet ”*fælles om*” for at beskrive hendes syn på inddragelsen af borgerne i det sociale arbejde. Brugen af vokabulariet ”*fælles om*” kan analyseres som en diskurs, der har opnået status af ”*common sense*” og som dette speciale har identificeret som borgerinddragelsesdiskursen. Denne dis-

kurs kan ifølge Bourdieus teori forstås som doxa, der påvirker socialarbejdernes viden og sandheder i deres tilgang til det sociale arbejde.

7.6 Professionsdiskursen

På baggrund af ovenstående identificering af borgerinddragelsesdiskursen, samt ud fra socialarbejdernes italesættelser af samskabelsesdiskursen, kan der argumenteres for, at det fremtidige sociale arbejde påvirkes af en stigende inddragelse af borgerne som eksperter i eget liv. Derudover eksisterer der i borgerinddragelsesdiskursen en herskende forståelse af borgerne som ressourcer i fremtidens velfærdssamfund. På baggrund af dette kan professionsdiskursen identificeres som en diskursiv praksis, der er eksisterende i diskursordnen.

Som det kommer til udtryk i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, forventes det, at de professionelle engagerer sig personligt i borgerne, viser empati, fungerer som vejledere, sparringspartnere og rollemodeller. De professionelle skal nu mere end nogensinde før fokuserer på borgernes følelser og individuelle ressourcer, og gennem indlevelse forsøge at bidrage til borgerens selvforvaltning og positive udvikling (Järvinen og Mik-Meyer 2012)

I reproduktionen af det socialpolitiske felt, kan der identificeres en ændring i de professionelles rolle i mødet med borgeren. Tidligere var de professionelle eksperter på borgernes liv, og derved vidste hvad der var bedst for borgerne. Nu er de professionelle blevet facilitatorer, hvis mål er at sætte borgerne i centrum og bidrage til deres selvudvikling og risikoforvaltning. En facilitators opgave er ikke at løse borgernes problemer, men at skabe de bedst tænkelige rammer for, at borgerne selv kan løse deres problemer. Borgerne skal gøres ansvarlige for deres egen situation, hvilket er i overensstemmelse med den aktuelle liberale diskurs, som kan identificeres i socialpolitikken (Järvinen og Mortensen 2004). Denne udvikling, har dette speciale valgt at betegne som professionsdiskursen, hvori der eksisterer en herskende forståelse af borgernes selvudvikling og frigørelse, hvilket er en generel pointe hos Foucault. Magtens mål er at skabe egenskaber og fremelske adfærdstræk hos individet, hvilket kan relateres til vejlederdiskursen, hvor denne forståelse af socialarbejdernes rolle som vejledere, er herskende.

Socialarbejdernes roller som vejledere kan ud fra Bourdieus terminologi forstås som aktive sociale agenter, der forholder sig til de samfundsstrukturer, de indgår i. Ud fra deres betragtninger og positioner i verdenen træffer de valg og udfører handlinger, hvilket kan betegnes som deres habitus. Der kan argumenteres for, at de fem socialarbejdere, dette speciale har interviewet, har forskellige personlige samt professionelle baggrunde, der ifølge Bourdieu, har indflydelse på hver deres respektive habitus. Lene, der som sagt har stillingsbetegnelsen udviklingskonsulent og projektleder, beskriver samskabelsesdiskursen ved brug af vokabulariet *nye løsninger* (Bilag 2). Til vokabulariet *nye løsninger* kan der tilknyttes konnotationer som nydannelse og innovation, der underbygger Lenes profession som udviklingskonsulent og projektleder. Anne, der er uddannet socialrådgiver og arbejder som teamleder i Handicapcenteret for børn forstår, til forskel fra Lene, samskabelsesdiskursen som et redskab til at understøtte udsatte familier, bedst muligt. Hun anvender vokabulariet *inddragelse* som en betegnelse for det redskab, hun anser samskabelse som værende, i hendes arbejde med udsatte familier (Bilag 5). Samskabelse er for Anne inddragelsen af familien, familiens netværk, skoler, daginstitutioner samt frivillige organisationer i opgaveløsningen.

I forhold til Annes fokusering på netværk, er Monas forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen påvirket af hendes fokus på borgernes sundhedsfremme. Mona arbejder som sundhedskonsulent i udsatte boligområder, og forstår samskabelse som et middel til at nå ”målet” sammen med borgerne. Mona anvender vokabulariet *sammen om* for at beskrive den samskabelsesprocessen, hun bruger i sit arbejde. Mona forklarer:

”at det ikke kun er os som sundhedsprofessionelle der har en måde at gøre tingene på, men at man ligesom er sammen om at nå målet. Ikke kun vores mål som sundhedskonsulenter, men også borgernes mål”(Bilag 4).

Mona identificerer samskabelsesdiskursen med, hvordan borgerne bedst muligt når deres mål i forhold til livskvalitet og sundhedsfremme. Monas tilegnelse af samskabelsesdiskursen kan ses som et udtryk for det nære samarbejde hun stifter med borgerne, i forhold til deres mål om mere sundhed. Fællesskabet med borgerne er det

primære formål for Mona: *"vi samarbejder om at skabe noget sammen"* (Bilag 4), der knytter til borgerinddragelsesdiskursen.

I Sussies stilling som sundhedskonsulent, indgår der en del opsøgende arbejde, hvilket også afspejles i hendes forståelse af samskabelsesdiskursen. Sussie ser samskabelse som et redskab til at få udsatte borgergrupper i tale: *"få etableret nogle samarbejder med nogle andre målgrupper, end dem vi plejer til gavn for borgerne"* (Bilag 3). I dette citat benytter Sussie vokabulariet *samarbejde*, som hun anser for en stor ressource i hendes arbejde. Sussie forklarer, at hun møder mange socialt udsatte borgere i hendes arbejde, og refererer derfor også til, hvordan samskabelsesdiskursen kan hjælpe denne målgruppe. På baggrund af Bourdieus terminologi, kan der dermed argumenteres for, at socialarbejdernes individuelle habitus, har en afgørende indflydelse på socialarbejdernes tilegnelse og forståelse af samskabelsesdiskursen og ifølge Fairclough, bidrager dette til at konstituere den sociale verden, sociale identiteter og sociale relationer. Dermed har socialarbejdernes konsumering af samskabelsesdiskursen betydning for, at den sociale og kulturelle reproduktion og forandring finder sted.

7.7 Motivationsdiskursen

Som der ovenfor blev identificeret i professionsdiskursen, vises der en sammenhæng mellem socialarbejdernes habitus og deres forståelser og tilegnelser af samskabelsesdiskursen. Ligeledes blev der i kommunalansvarlighedsdiskursen analyseret, hvordan socialarbejderne påtager sig et ansvar for samskabelsesprocessen mellem Aarhus Kommune og borgerne. Analysen af denne diskurs frembragte en diskussion om der eksisterer en tvang i samskabelsesprocessen, som borgerne i Aarhus Kommune skal i mødekomme? Ligeledes blev kommunalsamarbejdsdiskursen identificeret, der modsatrettet konstaterede, at samskabelse var en ligeværdig og frivillig proces mellem borgerne og det offentlige. Dette kunne især identificeres i socialarbejdernes udtalelser om samskabelsesdiskursen, hvori der eksisterede en bevidsthed om, at borgerne i stedet for at være passive forbrugere af velfærden, havde et ønske om at være mere aktive deltagende og dermed frivilligt indgå i det kommunale samarbejde. Dette kunne også identificeres i borgerinddragelsesdiskursen, der ligeledes blev identifice-

ret i ovenstående analyse. Borgerinddragelsesdiskursen viste en eksisterende forståelse af borgernes eget ønsker om at blive inddraget, samt et ønske om større ansvar for deres eget liv. På baggrund af socialarbejdernes udtalelser kan der argumenteres for, at der i diskursordnen eksisterer en indforstået bevidsthed om, at borgerne frivilligt ønsker dette ansvar og derved tillægges det.

Dette frivillige ønske betragter Jens Blom-Hansen og Martin Bækgaard(2015) dog ikke som en selvfølgelighed på i det sociale arbejde. Blom-Hansen og Bækgaard har udarbejdet en analyse, der blandt andet analyserer borgernes motivation til at samproducere⁵. Denne analyse viser, at det ikke er alle borgere i samfundet, der har motivationen eller muligheden for aktivt at tage del i samproduktionen om velfærden. Ifølge Blom-Hansen og Bækgaard kan borgernes motivation for samproduktion deles op i økonomisk, social og normativ motivation (Blom-Hansen og Bækgaard 2015)

Disse motivationsfaktorer kan også identificeres i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, der gennem tekstproduktionen udtrykker belønninger og sanktioner for at motivere borgerne til at tage aktiv del i samskabelsesprocessen. Ved at inddrage borgerne i leveringen af de offentlige ydelser, viser Aarhus Kommune, at de er villige til at overdrage ansvaret for velfærden til borgerne, hvilken kan anses for at være borgernes fortjeneste ved at indgå i samskabelsesprocessen. I analysen af Aarhus Kommunes publicerede politikker, kan der identificeres belønninger til de borgere, der er villige til at indgår i samskabelse med det offentlige. Disse belønninger vises form af rettigheder, ligeværd og medbestemmelse på det socialpolitiske felt.

Modsat understreger Aarhus Kommune, at hvis borgerne ikke indgår i den fremtidige velfærd, har det offentlige ikke økonomiske ressourcer til at opretholde det uværende velfærdsniveau. Dermed eksisterer der en fremtidig sanktion for borgerne i form er lavere offentlige ydelser.

Blom-Hansen og Bækgaard påpeger også, at der eksisterer en social motivationsfaktor hos borgerne. Ifølge Bolm-Hansen og Bækgaard indretter borgerne sig efter anerkendte adfærdsmønstre i deres omgivelser (ibid.). Dette kan knyttes til Foucaults analytiske udtryk *conduct of conduct*, der blandt andet giver et kritisk blik på sam-

⁵ Som der bliver beskrevet indledningsvist i dette speciale, kan begrebet samskabelse sættes i forbindelse med andre begreber såsom begrebet samproduktion. Derfor argumenter dette speciale for, at Blom-Hansen og Bækgaards (2015) analyseresultater kan relateres til dette speciales analyse.

fundets regulering af normsættet for borgerne adfærdsmønstre. Denne regulering går ind og overtager styringen for normsættet og derved bestemmer og kontrollerer hvilke adfærd borgerne skal udvise (Dean 2006). I kommunalansvarlighedsdiskursen og vejlederdiskursen vises det, at Aarhus Kommune påtager sig ansvaret for at ramme-sætte og definere samskabelsesdiskursen, og derved producere anerkendte adfærdsmønstre, som borgerne skal indrette sig efter.

Det er netop denne styring, der vises i analysen af Aarhus Kommunes publicerede dokumenter. Eksempelvis fremsætter Aarhus Kommune ”den aktive medborger”, som idealet. Medborgeren skal tage ansvar for sit eget og andres liv, og skal ifølge Aarhus Kommune, være en aktiv og brugbar ressource til at fremme velfærdssamfundet. Borgeren skal yde for at kunne nyde, og i lyset af Aarhus Kommunes publicerede dokumenter vil det sige, at være aktiv deltagende i samfundet og i samskabelsen med det offentlige.

Udover de økonomiske og sociale motiver, argumenterer Blom-Hansen og Bækgaard desuden for, at der eksisterer en normativ motivation for borgerne (Blom-Hansen og Bækgaard 2015). Den normative motivation kan identificeres via moralske forventninger i samfundet, som borgerne søger at efterleve. Gennem den stigende brug af netværksstyring i det offentlige samt produktionen af diskurser som eksempelvis samskabelse, medborgerskab og fællesskab, øges de normative forventninger til borgerne internt i civilsamfundet. Dermed er det ikke kun det offentlige, der stiller krav til borgerne, men også borgerne stiller krav til hinanden om mere aktiv deltagelse i udviklingen af velfærden. Dette kan igen knyttes til Foucaults analytiske udtryk *conduct of conduct*, hvor borgerne leder sig selv og hinanden.

Ifølge Blom-Hansen og Bækgaards analyseresultater, er borgerne ofte drevet af en blanding af disse tre motivationsformer (Blom-Hansen og Bækgaard 2015), hvilket også kommer til udtryk i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter. Både i borgerinddragelsesdiskursen, medborgerskabsdiskursen, samt i kommunalsamarbejdsdiskursen, eksisterer der økonomiske, sociale og normative motivationsfaktorer, der skal motivere borgerne til at indgå i samskabelse med Aarhus Kommune.

Blom-Hansen og Bækgaard (2015) argumenterer dog for, at borgernes motivation er den første forudsætning for, at samskabelsen mellem borgerne og det offentlige kan finde sted. Hvis ikke borgerne er motiverede for at indgå i samskabelse med det of-

fentlige, vil dette næppe finde sted. Motivationen er en nødvendighed, men ikke en tilstrækkelig betingelse for samskabelse, og derfor fører en ændret motivation hos borgerne nødvendigvis ikke til en ændring i deres adfærd. Dermed er det nemmere at ændre motivationen, end det er at ændre på den faktiske adfærd hos borgerne (Blom-Hansen og Bækgaard 2015). Dette vises også i kommunalsamarbejdspartnerdiskursen, hvor Aarhus Kommune forsøger, gennem inddragelse af problemdefinering samt i problemløsning af sociale problemer, at motivere borgerne til at indgå i samskabelsen. I Aarhus Kommunes publicerede dokumenter produceres et udtryk om, at det er borgerne, der skal tage ansvaret for velfærden. Aarhus Kommune forsøger dermed gennem ansvarsoverdragelsen, at motivere borgerne til at indgå i samskabelsen. Modsatrettet kan der i den kommunalansvarlighedsdiskurs, identificeres en forståelse af, at det er Aarhus Kommune, der tager ansvaret for at skabe og definere rammerne for samskabelsen. Det er ifølge socialarbejdernes udtalelser, Aarhus Kommune, der definerer hvornår kommunen kan og ikke kan indgå i samskabelsesprocessen med borgerne. Dermed vises en eksisterende konflikt mellem Aarhus Kommunes udtryk for inddragelse af borgerne i samskabelsesdiskursen, samt socialarbejdernes forståelse af Aarhus Kommunes rammesættende tilgang til borgernes inddragelse.

7.8 Den kritiske diskurs

På baggrund af de foretagne interviews, kan der identificeres udfordringer i det udtryk Aarhus Kommune producerer af samskabelsesdiskursen. En af disse udfordringer er Aarhus Kommunes behov for reorganisering. For at beskrive Aarhus Kommune, bruger Lene som sagt vokabularierne *maskineriet* og *skude* som metaforer for størrelsen på Aarhus Kommune som organisation (Bilag 2). Lene understreger dermed, at Aarhus Kommunen ikke er en organisation, der kan omgøres eller vendes i en anden retning gennem mindre organisatoriske tiltag. Lene argumenterer for, at selvom intentionen om samskabelse kommer til udtryk i Aarhus Kommune, er det ikke ensbetydende med, at organisationskulturen er tilpasset til det (ibid.). Tina Cecilie forklarer endda, at der findes systemer i organisationen, som decideret spænder ben for og modarbejder de bedste betingelser for samskabelse.

Det er ikke kun i socialarbejderne i Aarhus Kommune, der oplever barrierer for samskabelsen. Torfing forklarer at:

"(...) der er langt igen, før danske kommuner er transformeret til arenaer for samskabelse. Vanetænkning, usikkerhed om de nye roller og bekymring for om samskabelse blot er en spareøvelse, der handler om at flytte ansvaret for velfærdsproduktionen fra offentlige medarbejdere til borgerne selv, udgør en væsentlig barriere" (Torfing 2016).

I dette citat opremser Torfing nogle af de overvejelser, bekymringer, problemstillinger og refleksioner, de fem interviewede socialarbejdere har givet udtryk for. For i lyset af socialarbejdernes udtalelser, kan der argumenteres for, at dette nye styringsparadigme, stadig skaber udfordringer i Aarhus Kommune. Som allerede beskrevet pointerer Lene, at: *" (...)hele det her begreb går jo ind og ændre på rigtig meget kommunalt praksis"*(Bilag 2) og beskriver dermed, at samskabelsesdiskursen har stor indflydelse på hele det kommunale felt. Som der ovenfor er blevet analyseret, skaber denne diskurs store ændringer for socialarbejderne, hvilket yderligere argumenterer for, at deres forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen har og får stor betydning for det sociale arbejde, de udfører.

Sussie beskriver: *"alt hvad der hedder medborgerskab, samskabelse og frivillighed, det er de der 3 begreber som er meget oppe i tiden"* (Bilag 3). Dette citat påpeger endnu engang, at der kan identificeres en underliggende kritik af de diskurser, som på baggrund af ovenstående analyse, kan defineres i den herskende diskursorden

Kapitel 8 – En opsamlende diskussion

På baggrund af ovenstående analyse, vil dette kapitel præsentere specialets konklusioner samt en opsamlende diskussion af disse.

På baggrund af dette speciales videnskabsteoretiske positionering erkendes det, at de konklusioner, der fremlægges i dette kapitel, er et produkt af specialets identificering af de diskursive praksisser, der kommer til udtryk i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter og i socialarbejdernes italesættelser af samskabelsesdiskursen. Disse identificerede diskurser bidrager til en forståelse af Aarhus Kommunes udtryk af samskabelsesdiskursen og hvilken indflydelse dette har for socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af diskursen.

Det skal dermed understreges, at de nedenfor fremlagte diskussioner og konklusioner, skal ses i lyset af det socialkonstruktivistiske perspektiv, og derved ikke som objektiv viden, men i stedet diskursiv viden, der er foranderligt og socialt konstrueret. Endvidere positionerer dette speciale sig, ligesom Fairclough, mellem socialkonstruktivismen og kritisk realisme, og anskuer derfor den virkelige verden som en vekselvirkning, der både er konstituerende og konstitueret af den sociale virkelighed. Det er netop denne vekselvirkning mellem de tre forskellige niveauer i den kritiske diskursanalyse, der har domineret dette speciales tre analysekapitler. Det er derfor også disse tre niveauer, der i samspil med de identificerede diskursive praksisser, vil præge dette kapitel.

8.1 En vekselvirkning mellem to diskurser

Der kan på baggrund af ovenstående analysekapitler konkluderes, at der eksisterer en direkte sammenhæng mellem udviklingen af de herskende magt- og styringsstrategier på det socialpolitiske felt og det udtryk, der kan identificeres i Aarhus Kommunes publicerede dokumenter.

Dermed kan det konkluderes, at den sociale praksis har indflydelse på de herskende diskurser, der eksisterer i den diskursive praksis.

Dog anfægter Fairclough, at diskurserne i den diskursive praksis er konstitueret af og konstituerende for de herskende magt- og styringsstrategier, der eksisterer i den soci-

ale praksis. Dette kan dog diskuteres i forhold til dette speciale. Vil udviklingen af magt- og styringsstrategierne på det socialpolitiske felt, har fundet sted på grund af forandringer på det kommunale felt? Analysen i dette speciale viser, at de økonomiske udfordringer, det kommunale felt står overfor, kan have en konstituerende effekt på det socialpolitiske felt, hvilket kan være årsagen til det stigende brug af netværksstyring samt den herskende socialistiske diskurs, der både kan identificeres indenfor det kommunale og det socialpolitiske felt.

Modsatrettet kan de økonomiske udfordringer på det kommunale felt også være medvirkende til de aktuelle liberalistiske strømninger, der ligeledes kan identificeres indenfor det kommunale og det socialpolitiske felt.

Dermed kan der identificeres en vekselvirkning mellem de identificerede diskurser i den sociale praksis og de identificerede diskurser i den diskursive praksis. Derudover kan eksistensen af to konkurrerende diskurser; den socialistiske og den aktuelle liberale diskurs identificeres. Disse to diskurser optræder i hegemoniske kampe i diskursordnen og der derved medvirkende til (re)produktion og forandring af andre diskurser, hvilket kan ses i de diskursive praksisser, der er identificeret i dette speciale. Eksempelvis blev velfærdsdiskursen identificeret. Velfærdsdiskursen indeholder blandt andet ideologiske værdier om forståelsen af ”det gode liv”, hvilket påvirkes af henholdsvis den socialistiske eller den aktuelle liberale diskurs’ herskende forståelse af dette.

Som allerede beskrevet, skriver dette speciale sig ind på et eksisterende forskningsfelt af samskabelsesdiskursens mange forgreninger. Agger og Tortzen har i lyset af dette forskningsfelt identificeret to normative forståelser af samskabelsesdiskursen, hvilket kan diskuteres i forhold til dettes speciales konklusioner. Agger og Tortzen har på baggrund af deres forskning valgt at benævne disse to normative forståelser for henholdsvis; *effektivitets samskabelse* og *demokratisk samskabelse*. Ifølge Agger og Tortzen udspringer de to normative forståelser på baggrund af de to ovennævnte styringsparadigmer; New Public Management og New Public Governance (Agger og Tortzen 2015), hvilket kan ses i overensstemmelse med dette speciales identificering af diskursive konflikter på det socialpolitiske felt. I de følgende afsnit vil specialets konklusioner, blive diskuteret i forhold til Agger og Tortzens to normative forståel-

ser, der skildre de to retninger af samskabelsesdiskursen, der eksisterer på det nuværende forskningsfelt.

8.2 Forståelsen af borgernes rolle i samskabelsen

Som konkluderet ovenfor kan der identificeres en tydelig sammenhæng mellem forandringen af magt- og styringsstrukturer på det socialpolitiske felt og de identificerede diskursive praksisser af samskabelsesdiskursen i Aarhus Kommune. Denne forandring på det socialpolitiske felt kan også identificeres i socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen, der viser en reproduktion af deres forståelser af borgernes rolle i velfærdssamfundet.

Torffing (2016) forklarer, at det danske samfund har udviklet sig fra at være en velfærdsstat til et velfærdssamfund. Der kan på baggrund af denne udvikling konstateres, at der er sket en forandring i Aarhus Kommunes forståelse af borgernes inddragelse i velfærdsløsningerne på det sociale felt. Der kan i dette speciale konkluderes, at denne udvikling har indflydelse på socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen. Socialarbejderne beskriver selv, at de har oplevet en forandring i synet på borgernes inddragelse i det sociale arbejde. Analysen af de diskursive praksisser om samskabelse viser dog, at der eksisterer to konkurrerende menneskeopfattelser i Aarhus Kommunes udtryk af samskabelse og i socialarbejdernes italesættelse af samskabelse. Både Aarhus Kommune og socialarbejderne giver udtryk for, at der på det social felt eksisterer en ny måde at inddrage borgerne på, hvilket dette speciale relaterer til behovsteoriens menneskeopfattelse. Modsat har dette speciale også identificeret nytteteoriens menneskeopfattelse. Dermed kan det konkluderes, at i de diskursive praksisser om samskabelse, der kommer til udtryk i Aarhus Kommune, eksisterer to konkurrerende forståelser af borgernes rolle i velfærdsløsningerne på det sociale felt. Disse to konkurrerende diskurser kan identificeres som den socialistiske og den aktuelle liberale diskurs, der påvirker menneskeopfattelsen i de identificerede diskursive praksisser i diskursordnen.

De to konkurrerende menneskeopfattelser kan relateres til forskningsfeltets to normative forståelser, der ovenfor er blevet fremlagt. Ud fra den demokratiske forståelse af samskabelse argumenterer Agger og Tortzens for, at velfærdssamfundets menneskeopfattelse nu bliver påvirket af et demokratisk fokus på samskabelse. Dette bevirker at samskabelse forstås som en metode, der giver borgerne rollen som aktiv partner i styringen og udviklingen af velfærdssamfundet (Agger og Tortzen 2015). Der kan argumenteres for, at udviklingen af velfærdssamfundet af medvirket til den stigende brug af netværksstyring, hvor borgerne ikke forstås ikke som forbrugere, men som aktive medskabere af den offentlige service. Dermed kan denne menneskeopfattelse i velfærdssamfundet knyttes til behovsteorien, samt den socialistiske diskurs, hvor fokus er på en bredere tilgang, da den fokuserer på langsigtede resultater (outcomes) som f.eks. øget livskvalitet, nye relationer og empowerment af svage grupper (Agger og Tortzen. 2015).

Som der ovenfor er blevet konkluderet, kan nytteteoriens menneskeopfattelse og den aktuelle liberale diskurs også identificeres i analysen af Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, samt i analysen af socialarbejdernes italesættelser af samskabelsesdiskursen. Denne forståelse kan knyttes til Agger og Tortzens definition af effektivitets samskabelsens forståelse af borgernes rolle i velfærdssamfundet. Effektivitetsforståelsen identificerer, ligesom nytteteorien og den aktuelle liberale diskurs, borgerne som egoistiske og beregnede. Borgerne har rollen som rationelle aktører, der handler nyttemaksimerende og er forbrugere af den offentlige service (ibid.).

Som konkluderet ovenfor, kan der identificeres en vekselvirkning mellem den sociale og den diskursive praksis. Denne vekselvirkning vises også i forandringen af borgernes rolle i velfærdssamfundet, hvilket har indflydelse på forståelsen og tilegnelsen af samskabelsesdiskursen.

På baggrund af dette speciales identificerede diskursive praksisser, kan det konkluderes, at de økonomiske udfordringer, det kommunale og det socialpolitiske felt oplever, har en indflydelse på borgernes rolle i samskabelsesdiskursen. Baumann argumenterer for, at disse økonomiske udfordringer bunder i ressourceknaphed i den offentlige produktion af velfærd, hvilket skaber en stigende tendens til at inddrage bor-

gerne, som redskab i velfærdsløsninger. Tendensen ses dog ikke kun på den kommunale felt i Danmark, men kan identificeres som en international tendens - specielt i Vest Europa (Baumann 2013). Denne internationale tendens af skrumpede offentlige budgetter medvirker til, at forskningen i offentligforvaltning har stor fokus på hvordan samskabelse, herunder borgernes rolle, kan hjælpe i leveringen af offentlige ydelser (Verschuere, Brandsen, og Pestoff 2012).

Dermed kan der internationalt identificeres forandringer i forståelsen af borgernes rolle som velfærdsløsninger, hvilket påvirker reproduktionen af de diskursive praksisser om samskabelse, der kan identificeres på det socialpolitiske felt. Denne reproduktion af diskurser vises i de diskursive praksisser, dette specialet har identificeres i Aarhus Kommune. Dermed kan det konkluderes, at de diskursive praksisser, der kommer til udtryk i Aarhus Kommune er påvirket af internationale forandringer og reproduktioner af magt- og styringsstrategier på det socialpolitiske felt.

8,3 En ny velfærdsfusion?

Konflikten mellem den socialistiske og den aktuelle liberale diskurs eksisterer både indenfor det socialpolitiske og det kommunale felt, og er derfor medvirkende til at producerer nye diskurser og nye hegemoniske kampe. På baggrund af ovenstående analyse, kan det diskuteres som kampen mellem den socialistiske og den aktuelle liberale diskurs vises som en fusion mellem disse to diskurser.

Konflikten mellem den socialistiske diskurs og den aktuelle liberale diskurs kan identificeres som en konsekvens i brugen af netværksstyring som styringsstrategi på det socialpolitiske felt. Som beskrevet har det socialpolitiske felt i årtier beskæftiget sig med netværk, men måden hvorpå netværket opfattes og anvendes, har forandret sig. Inddragelsen af netværk bliver nu anset som et redskab i samskabelsen mellem borgerne og det offentlige. Dog er der i netværksstyringen behov for at styre netværkene og give dem rum for selvstyring. Det er netop dette skel mellem at styre eller at give rum for borgerne, der også kan identificeres i de ovenstående analysekapitler, og som kan diskuteres som en fusion mellem den socialistiske og den aktuelle liberale diskurs. Skal borgerne have total frihed eller styres i samskabelsen? Skal fremti-

dens velfærd være orienteret mod fællesskabet eller markedet? Skal samskabelsesdiskursen øge livskvaliteten, skabe nye relationer og styrke svage grupper eller er samskabelsesdiskursen et svar på ressourceknaphed i den offentlige produktion af velfærd? Skal borgerne have den frihed, som Aarhus Kommune i deres publicerede politikker giver udtryk for eller bliver Aarhus Kommune nødt til at tage ansvaret i denne styringsproces?

Det er også i denne konflikt, at der kan sættes spørgsmålstejn ved Aarhus Kommunes utryk for samskabelse og dens indflydelse på socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen.

På baggrund af ovenstående analyse og diskussion af socialarbejdernes italesættelser af samskabelsesdiskursen kan det konkluderes, at den diskursive konflikt mellem den socialistiske diskurs og den aktuelle liberale diskurs også er eksisterende hos socialarbejderne. Som beskrevet ovenfor viser socialarbejdernes italesættelser af samskabelsesdiskursen, at de i det sociale arbejde nu skal "*give borgerne fri*" på en anden måde, end de har været vant til. Socialarbejderne påpeger desuden, at borgerne anses for ressourcer, der skal bidrage til det sociale arbejde, hvilket kan knyttes til den aktuelle liberale diskurs. Borgerne skal ifølge socialarbejderne inddrages i problemdefineringen, samt i udførelsen af det sociale arbejde. Derudover benytter socialarbejderne primært vokabularierne *fællesskab*, *sammen om* samt *inddragelse* for at beskrive samskabelsesdiskursen. Disse begreber kan alle knyttes til den socialistiske diskurs, der omhandler borgernes rolle som en del af det aktive fællesskab og medborgerskab i velfærdssamfundet. Dermed kan der konkluderes, at der i socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen eksisterer en konflikt mellem den socialistiske og den aktuelle liberale diskurs. Denne konflikt kan knyttes den konflikt, der ligeledes eksisterer i den diskursive praksis.

Gennem den kritiske diskursanalyse af Aarhus Kommunes publicerede dokumenter, kan der på baggrund af dokumenternes formuleringer og sprogbrug diskuteres hvilken herskende politisk diskurs, Aarhus Kommune skriver sig ind på. Det er dog tydeligt, at sprogborgen i de analyserede dokumenter kan refereres til de to normative forståelser af samskabelsesdiskursen, som Agger & Tortzen (2015) præsenterer af

forskningsfeltet. Ud fra ovenstående analysekapitler, kan det endvidere konkluderes, at der eksisterer flere forskellige konkurrerende diskursive praksisser i dokumenterne, som intertekstuel kan føres tilbage til New Public Management og New Public Governance paradigmet. Det kan dog diskuteres, om Aarhus Kommunes konsumption af samskabelsesdiskursen kan sætte i direkte relation til forskningsfeltets to normative forståelser af samskabelsesdiskursen, eller om Aarhus Kommunes herskende forståelse kan identificeres som en fusion mellem disse to?

På baggrund af de konklusioner der præsenteres ovenfor, kan det konstateres, at Aarhus Kommunes diskursive praksisser om samskabelse, har indflydelse på socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af begrebet. De dokumenter, Aarhus Kommune producerer, og den måde hvorpå de konsumeres, bidrager til en reproduktion og forandring af den sociale verden, sociale identiteter og sociale relationer, hvilket påvirker de eksisterende magtrelationer i diskursordnen. Det er gennem denne proces, at social og kulturel forandring finder sted, hvilket dette speciale har identificeret gennem magt- og styringsstrategier på det sociale felt. Det kan diskuteres, hvorvidt socialarbejdernes forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen har en betydning for Aarhus Kommunes udtryk af diskursen og de herskende magt- og styringsstrategier i den sociale praksis. Der kan dog argumenteres for, at socialarbejdernes kritiske refleksioner og overvejelser af samskabelsesdiskursen, kan få en indflydelse på effekten af de diskursive praksisser om samskabelse, der kommer til udtryk i Aarhus Kommune, og derved få en betydning i det fremtidige sociale arbejde.

Kapitel 9 – Perspektivering

Dette afsluttende kapitel vil fremstille en perspektivering af mulige problemstillinger, der kan relateres til dette speciales fokus på samskabelsesdiskursen. I den forbindelse vil jeg tillade mig, at give en kritisk refleksion over de valg og fravalgt, jeg har gjort under specialeforløbet.

9.1 Det forsømte borgerperspektiv?

Som specialets analyse viser, er borgernes rolle i den fremtidige levering af velfærdsydelser et primært fokus i samskabelsesdiskursen, der tager afsæt i borgernes ressourcer og deres bidrag til fællesskabet og samfundet.

Det kan dog problematiseres om alle borgere har mulighed for dette, og hvilken konsekvens har det for de borgere, som ikke har? Det var netop denne problemstilling, som jeg i starten af specialeforløbet blev nysgerrig på. Kan begrebet samskabelse have en negativ effekt for udsatte borgere? Kan udsatte borgere, på grund af de magt- og styringsstrategier, der ligger til grund for samskabelsesdiskursen, have risiko for at blive dobbelt udsatte, fordi de ikke har de samme ressourcer som stærkere borgere til at forhandle deres velfærd og indgå i samskabelsen? På baggrund af dette, kunne det have været interessant for specialets analyse, at have inddraget borgernes perspektiv, og derved deres forståelse og tilegnelse af samskabelsesdiskursen på det sociale felt. Dermed kunne en mulig problemformulering lyde:

”Hvilken forståelse af samskabelsesdiskursen har borgerne i Aarhus Kommune, og vil denne forståelse være konkurrerende med det udtryk Aarhus Kommune skaber i deres publicerede dokumenter?”

Dog blev dette speciales fokus afgrænset til socialarbejdernes forståelse og tilegnelse hvilket bevirkede, at borgernes rolle i samskabelsesdiskursen blev analyseret ud fra Aarhus Kommune og socialarbejdernes perspektiv, og ikke gennem borgernes eget perspektiv.

Det manglende borgerperspektiv i dette speciale, kan give anledning til en kritisk af dette fravalg. Dog vil jeg argumentere for, at grunden til dette fravalg omhandlede

overvejelser om, hvorvidt borgerne var bekendte med begrebet samskabelse, samt hvorvidt de havde kendskab til det udøvende sociale arbejde. Da mit fokus i dette speciale er på makroniveauet, fandt jeg at sandsynlighed for, at borgerne ikke kunne give de informationer og refleksioner jeg søgte, var for stor.

9.2 Andre informanter

Som en kritik af dette speciale, vil jeg have lov til at påpege udvælgelsen af mine informanter. Jeg er bevidst om, at fire ud af de fem interviewede socialarbejdere i dette speciale, er ansatte i MSO. I bagklogskabens lys, vil det optimale for dette speciales analyse have været, at mine informanter arbejdede i fem forskellige magistratsafdelinger i Aarhus Kommune. I tilknytning til dette, vil informanter fra flere forskellige organisatoriske niveauer, ligeledes have tilført dette speciale en ekstra analytisk vinkel.

Jeg vil dog gerne have lov til at argumentere for, at de informanter, der er ansatte i MSO, alle har forskellige fag-professioner, arbejdsbeskrivelser samt repræsenterer tre forskellige afdelinger i MSO.

9.3 Et komparativt studie

Udover borgerperspektivet, vil det have været interessant at sammenligne Aarhus Kommunes udtryk af samskabelsesdiskursen med en anden komparativ kommune. Det kunne have været interessant at undersøge om der eksisterer en forskel i forståelsen og tilegnelsen af samskabelsesdiskursen og, om de to komparative kommunerne vil være berørte af de samme socialpolitiske udviklinger og udfordringer. På baggrund af Kommunernes Landsforening kan der argumenteres for, at fremtidens kommunalpolitik vil forlade det gamle spor, hvor der var fokus på at levere generelle ydelser og sociale hyldevarer. Kommunens fremtidige roller vil i stedet være som facilitator for netværk, hvor borgere hjælper borgere (Kommunernes Landsforening 2013), hvilket blot påpeger samskabelsesdiskursens stigende betydning indenfor det kommunale og det socialpolitiske felt.

Epilog

Som en sidste afslutning på dette speciale, gives en refleksion af de tanker og overvejelser specialeforløbet har foræret mig.

Først og fremmest er det kommet bag på mig, hvor stor en betydning samskabelsesbegrebet har fået på det socialpolitiske felt. I tilknytning til dette undre det mig, at der ikke er flere ”almindelige” borgere, der kender til dette begreb. I forbindelse med specialeforløbet, har jeg diskuteret specialets emne med flere i min omgangskreds, der alle bor i Aarhus Kommune. Der er ikke mange af dem, som er bevidste om eksistensen af dette begreb hvilket må betyde, at Aarhus Kommune ikke benytter selve begrebet, men i stedet begrebets betydning som styringsstrategi og styringsmål indenfor det offentlige.

Endvidere undre det mig, at dette begreb har så stor betydning indenfor det kommunale felt selvom, at der hverken i forskningsfeltet af samskabelse eller på det kommunale eller socialpolitiske felt er et fælles og en entydig definition af begrebet. Der kan dermed stilles det kritiske spørgsmål: *”får samskabelsen en effekt i fremtiden?”*. Er samskabelse bare nyt vin på gammel flakser? Har vi som borgere ikke altid haft muligheden for at indgå i fællesskabet og i medborgerskabet hvis vi havde lyst? Hvis dette er rigtigt, så er samskabelse måske et begreb, det offentlige benytter for at spare økonomiske midler, eller forsøger det offentlige i virkeligheden at give alt magten til borgerne? Og i så fald, hvilken betydning har samskabelse så for borgerne, for kommunerne og ikke mindst for samfundet?

Litteraturliste

Bøger, tidsskrifter & publikationer

Aarhus Kommune & Mandag morgen (2013).

Kærlig Kommune – fremtidens sundhed og omsorg i Aarhus. Mandag morgen Innovation Aps. København K.

Aarhus Kommune & Mandag morgen (2015).

Kommune Forfra – Aarhus gentænker velfærden. Mandag Morgen Innovation Aps. København K.

Aarhus Kommunes sundhedspolitik (2015).

Sammen om sundhed – mere af det der virker. Sundhed og Omsorg, Aarhus Kommune.

Agger, A. & Tortzen, A. (2015).

Forsknings review om samskabelse. Univesity College Lillebælt.

Alford, J. (2009).

Engaging public sector clients. From Service Delivery to Co-production. Houndmills, Hamps and New York, NY: Palgrave Macmillan.

Baumann, A. (2013).

Den Innovative klasse driver fremtidens samfundsmodel. Mandag morgen navigation. Nr. 17 s. 9-17.

Blom-Hansen, J. & Bækgaard, M. (2015).

Kan borgerne motiveres til at samproducere ved hjælp af information om performance? Politica, 47. årg. Nr. 2 s. 144-163.

Brinkmann, S. & Tanggaard, L. (2015).

Kvalitative metoder, En grundbog. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag

Børn og Ungepolitik (2015).

Børn- og ungepolitik, Aarhus Kommune. Børn og Unge, Aarhus Kommune

Dean, M. (2006).

Governmentality. Magt og styring i det moderne samfund. Forlag: Forlaget Sociologi. Frederiksberg C.

Esping-Andersen, G. (1990).

The Three Worlds of Welfare Capitalism. Cambridge: Polity Press.

- Fairclough, N. (2008)
Kritisk diskursanalyse. 1. udgave. Hans Reitzels Forlag, København
- Fledderus, J., Brandsen, T., & Honingh, M. (2014).
Restoring Trust Through the Co-Production of Public Services: A theoretical elaboration. *Public Management Review*, 16(3), 424–443.
doi:10.1080/14719037.2013.848920
- Foucault, M. (1991).
Questions of Method. I: Burchell, G., C. Gordon & P. Miller (red.) *The Foucault Effect. Studies in Governmentality. With Two lectures by and an Interview with Michel Foucault*, s. 73-86. London: Haverst Wheatsheaf
- Healy, K. (2009)
Socialt arbejde i teori og kontekst. En grundborg. Akademisk Forlag, København.
- Højlund, H & Larsen, L. T. (2001).
"Det sunde fællesskab". *Distinktion*, 3: 73-90. I: M. Järvinen (2002). *Det magtfulde møde mellem system og klient*. Forlag: Aarhus Universitet 1. udgave.
- Integrationspolitik (2007).
Medborgerskab skaber sammenhængskraft. Aarhus Kommune.
- Jensen, L & Sørensen, E. (2004).
Netværk – fra vilkår til værktøj for styring og demokrati. *Pilotica*, 36. årg. Nr. 2 s. 125-142.
- Jensen, P. H. (2007).
"velfærdsbegrebets mangfoldighed", I: per H. Jensen (red) *Velfærdsdimensioner og betydninger*. København: Bogforlaget Frydenlund, pp. 11-29
- Jensen, P. H. & Birgit Pfau-Effinger (2005).
"Active" citizenship: the new face of welfare, in Jørgen Goul Andersen et al. (eds) *The Changing Face and Welfare*. Bristol: Policy Press, pp. 1-13
- Juul, S. & Pedersen, K. B. (red), (2012).
Samfundsvidenskabernes Videnskabsteori en indføring. Hans Reitzels Forlag.
- Järvinen, M. (2002).
Det magtfulde møde mellem system og klient. Forlag: Aarhus Universitet 1. udgave.

- Järvinen, M. & Mik-Meyer, N. (red.) (2012).
Indledning: At skabe en professionel, I: *At skabe en professionel. Ansvar og autonomi i velfærdsstaten*. Hans Reitzels Forlag, København.
- Järvinen, M. & Mortensen, N. (2004).
Det magtfulde møde mellem system og klient – teoretiske perspektiver, I: Margarethe Järvinen & Jørgen Elm Larsen (red.) *Det magtfulde møde mellem system og klient*. Aarhus Universitetsforlag
- Jørgensen, M. W. & Phillips, L. (2006).
Diskurs Analyse som teori og metode. Forlag: Roskilde universitetsforlag 5. oplæg.
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009)
Interview. Introduktion til et håndværk. 2. udgave. Hans Reitzels Forlag, København
- Lauritzen, J. R. (2012).
Social innovation i kommunerne. Teknologisk institut. Aarhus.
- Marshall, T. H. (1950).
Citizenship and Social Class. The Syndics of Cambridge at the University Press, New York.
- Medborgerskabspolitik version 0, 4 (2015).
Sammen om Aarhus. Borgmesterens Afdeling, Aarhus Kommune.
- Mik-Meyer, N. & Villadsen, K. (2007).
Magtens former. Sociologiske perspektiver på statens møde med borgeren. Forlag Hans Reitzels Forlag. 1. udgave. København.
- Nissen, M. A., Pringle, K. & Uggerhøj, L. (2012).
Magt og forandring i socialt arbejde. Forlag Akademisk forlag.
- Ostrom, E. (1996).
Crossing the great divide: coproduction, synergy, and development. World Development, 24(6), 1073–1087.
- Sport- og fritidspolitik (2013).
Forpligtende fællesskaber – et fælles ansvar. Sport og fritid. Kultur og Borgerservice. Aarhus Kommune
- Sørensen, E. & Torfing, J. (2005).

Netværksstyring – fra government til governance. Roskilde Universitetsforlag.

Torring, J. (2004).

Det stille sporskifte i velfærdsstaten. En diskursteoretisk beslutningsprocesanalyse. Aarhus Universitetsforlag, Aarhus N

Velfærdskommissionen (2004).

Fremtidens velfærd kommer ikke af sig selv. Schultz Grafisk. København K.

Verschuere, B., Brandsen, T., & Pestoff, V. (2012).

Co-production: The State of the Art in Research and the Future Agenda. *VOLUNTAS: International Journal of Voluntary and Nonprofit Organizations*, 23(4), 1083–1101. doi:10.1007/s11266-012-9307-8

Voorberg, W. H. Bekkers V. J. J. M. & Tummers, L. G. (2014).

A Systematic Review of Co-creation and Co-production. Embarking on the social innovation journey. Public Managemant Review. Taylor & Francis Group 2014.

Waquant, L. J. D. (2004).

Refleksiv sociologi. København. Hans Reitzels Forlag.

Wilken, L. (2011).

Bourdieu for begyndere. Forlag: Samfunds litteratur. 2. udgave.

Internetadresser

Aarhus (2015).

Ledetråde til et bedre liv. Sundhed og Omsorg, Aarhus Kommune.
Sidst lokaliseret: 26.07.2016
<http://www.aarhus.dk/sitecore/content/Subsites/defemkorto/Home>

Aarhus Kommune (2013).

Værdier og visioner. Borgmesterens Afdeling.
Sidst lokaliseret: 26.01.2016
<http://www.aarhus.dk/da/job/den-attraktive-arbejdsplads/Vaerdier-og-visioner.aspx>

Aarhus Universitet:

Danske regeringer 2011-2012. Danmarkshistorien.dk, Aarhus Universitet.
Sidst lokaliseret: 26.07.2016
http://danmarkshistorien.dk/leksikon-og-kilder/vis/materiale/danske-regeringer-2011/?no_cache=1

Beskæftigelsesforvaltningen (2015).

Flere i job – Aarhus kommunes beskæftigelsespolitik. Aarhus Kommune.

Sidst lokaliseret: 26.07.2016

<https://www.aarhus.dk/~media/Dokumenter/MSB/BEF/Beskaeftigelsespolitik/Beskaeftigelsespolitikken-2016.pdf>

Borgmesterens Afdeling (2016)

Indstilling – Medborgerskab. Borgmesterens Afdeling, Aarhus Kommune

Sidst lokaliseret 27.07.2016

<https://www.aarhus.dk/~media/eDoc/2/2/9/2297549-3565869-11-pdf.pdf>

Boyle, D & Harris, M.(2009).

The Challenge og Co-Production., Discussion Paper. Nesta Making innovation flourish. Sidste lokaliseret: 26.07.2016

http://www.nesta.org.uk/sites/default/files/the_challenge_of_co-production.pdf

Figur 1:

Diskursanalyse og politikersprog.

Sidst lokaliseret: 26.07.2016

<http://gf.dk/poldisk.htm>

Frivilligrådet (2013).

Et magasin om samskabelse. Inspiration til velfærdsmagere. Frivilligrådet, København K.

Sidste lokaliseret 20.04.2016

<http://www.frivilligraadet.dk/sites/default/files/udgivelser/MagasinomsamskabelseLILLEWEB.pdf>

Gyldendal:

Gyldendal, den store danske. Gyldendal 2009-2016

Sidst lokaliseret: 26.07.2016

http://denstoredanske.dk/Symbolleksikon/Litter%C3%A6re_og_sproglige_begreber/trend

Handicappolitisk handleplan (2013)

Et samfund for alle. Regeringen.

Sidste lokaliseret: 14.06.2016

http://sim.dk/media/923612/handicappolitisk-handlingsplan-2013_acc.pdf

Espersen, H. H. (2015).

Vi samskaber på livet løs – men hvordan gør vi det bedst? Fagbladsartikel, Danske Kommuner, 2015, nr. 27. KORA, Det Nationale Institut for Kommuners og Regioners Analyse og Forskning.

Sidst lokaliseret: 26.07.2016

<http://www.kora.dk/udgivelser/udgivelse/i11642/Vi-samskaber-paa-livet-loes-%E2%80%93-men-hvordan-goer-vi-det-bedst>

IFSW (2014):

Global definition af socialt arbejde. IFSW General Meeting and the IASSW General Assembly in July 2014.

Sidst lokaliseret: 26.07.2016

http://cdn.ifsw.org/assets/ifsw_24108-5.pdf

Jakobsen, M., & Andersen, S. C. (2013).

Co-Production in Service Delivery: The Case of Nextdoor.com

Sidst lokaliseret: 26.07.2016

<http://s3.amazonaws.com/mildredwarner.org/attachments/000/000/473/original/f2eefbca255bf377e0a1f664c090101c>

Kommunernes Landsforening (2013).

Investér før det sker. Et debat oplæg om fremtidens socialpolitik.

Sidst lokaliseret: 26.07.2016

http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_64527/cf_202/Invest-r-f-r-det-sker-et-debatopl-g-om-fremtiden.PDF

KORA.

Helle Hygum Espersen. KORA, Det Nationale Institut for Kommuner og Regioners Analyse og Forskning.

Sidst lokaliseret: 26.07.2016

<http://www.kora.dk/medarbejdere/medarbejder/i9645/Helle-Hygum-Espersen>

Torfing, J. (2016).

Samskabelse – hverken rødt eller blå, men nødvendigt. Kommunen Aps. København K.

Sidste lokaliseret: 26.07.2016

<http://www.kommunen.dk/nye-veje/samskabelse-hverken-roedt-eller-blaat-men-noedvendigt/>

University College Lillebælt

Udviklingscenter for samskabelse. Kompetenceudvikling og undervisningsmidler.

Odense C

Sidste lokaliseret: 27.07.2016

<http://samskabelse.ucl.dk/files/2015/06/samskabelse-flyer.pdf>

Bilag

Bilag 1:

Transskribering af interviewet med *Tina Cecilie Pedersen*

Kan indhentes efter aftale

Bilag 2:

Transskribering af interviewet med *Lene Brommann Carøe*

Kan indhentes efter aftale

Bilag 3

Transskribering af interviewet *Sussie Østerby*

Kan indhentes efter aftale

Bilag 4:

Transskribering af interviewet *Mona Hussein Ahmed*

Kan indhentes efter aftale

Bilag 5:

Transskribering af interviewet *Anne Castberg Knudsen*

Kan indhentes efter aftale

Bilag 6:

Interviewguide brugt ved de fem afholdte interviews med socialarbejdere

Vedlagt som separat bilag

Bilag 7:

Stillingsbeskrivelse for udviklingskonsulent 2016, Sundhed og Omsorg, Aarhus
Kommune

Kan indhentes efter aftale

Bilag 8:

Stillingsbeskrivelse for frivilligkoordinator 2016, Sundhed og Omsorg, Aarhus
Kommune

Kan indhentes efter aftale